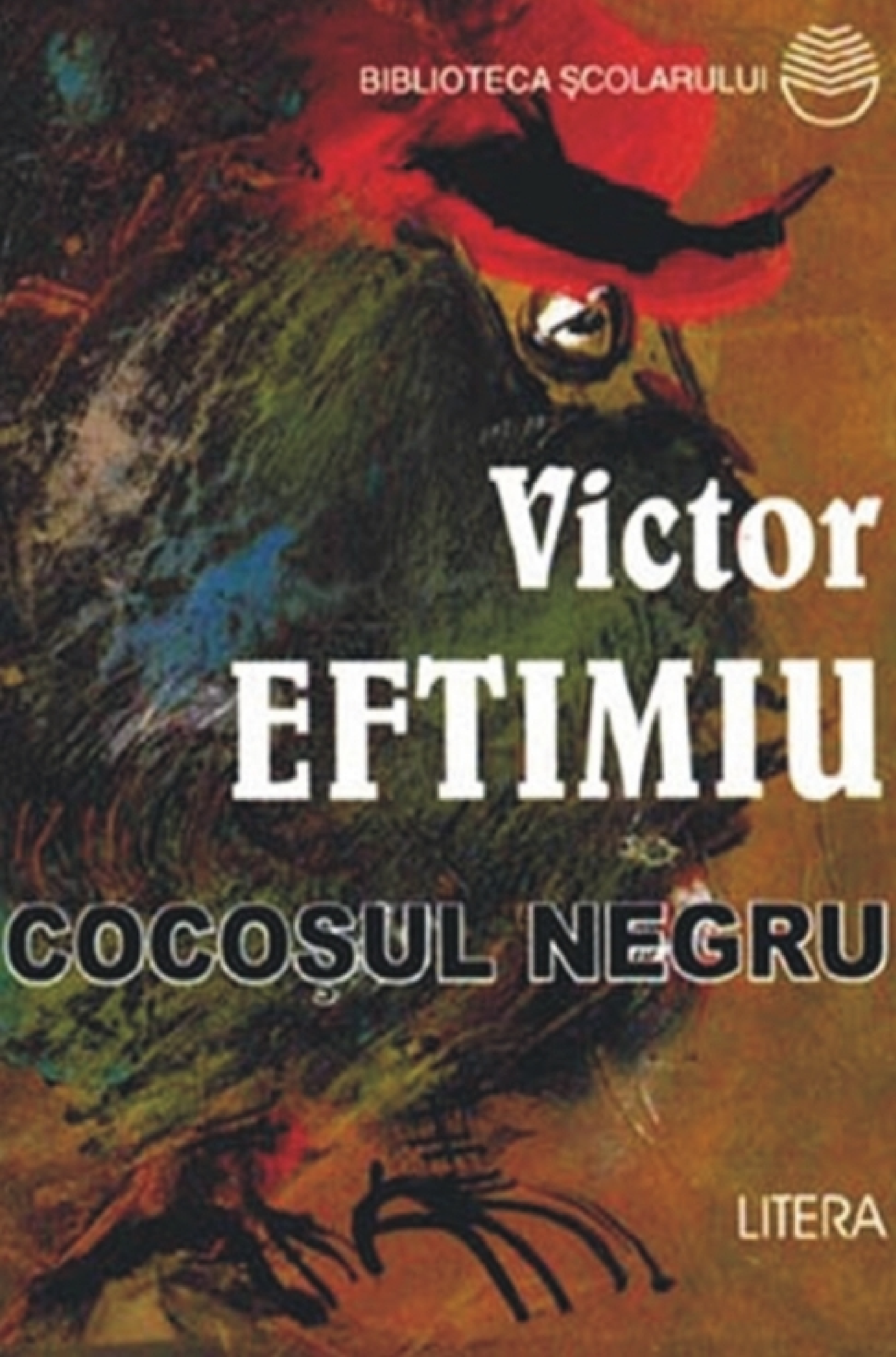

BIBLIOTECA ŞCOLARULUI
Victor
EFTIMIU
COCOŞUL NEGRU
LITERA

biblioteca școlarului

Victor
EFTIMIUL

COCOȘUL NEGRU

Litera
INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

CUPRINS

CZU 859.0-3
B 23

CUPRINS

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Textele au fost reproduse după:

Victor Eftimiu, *Opere,* I. TEATRU. *Legende româneşti,* Editura pentru literatură, Bucureşti, 1969.

Editura îşi exprimă şi pe această cale gratitudinea faţă de asentimentul Dlui Radu Băieşu, fiul autorului, de a publica prezentul volum neremunerat pentru elevii din Republica Moldova

Coperta: *Isai Cârmu*

ISBN 9975-90-50-5

CUPRINS

TABEL CRONOLOGIC

1889 S-a născut, în comuna Boboştiţa, din Epir (Macedonia), la 24 ianuarie, Victor Eftimiu, fiul comerciantului Ghergo Ceavou.

1895—1897 Victor Eftimiu urmează primele clase elementare, în limba greacă, în comuna natală.

1897 Victor Eftimiu vine pentru întâia oară la Bucureşti, împreună cu tatăl, său şi, rămânâd aici mai mulţi ani, începe să înveţe limba română.

1905 Se stabileşte definitiv în Bucureşti. Publică prima poezie, în revista “Speranţa”.

1906—1907 Publică versuri, semnate E. Victor şi Athanes, în revista “Duminica”.

1907 În revista “Viaţa literară şi artistică“ apare prima poezie semnată Victor Eftimiu.

1909—1910 Scrie, la Paris, poemul dramatic *Înşir-te, mărgărite*.

1911 *2 februarie* Are loc prima reprezentaţie a piesei *Înşir-te, mărgărite*. Îi apare volumul de nuvele *Fără suflet*.

1912 Îi apare volumul de versuri *Poemele singurătăţii*.

1913 Are loc premiera piesei *Rapsozii*.

1914 Premiera piesei *Akim*.

1915 Premiera piesei istorice *Ringala*. Îi apare volumul de versuri *Candele stinse*.

1919 Scrie comedia *Inspectorul broaştelor*.

1920 Are loc premiera tragediei *Prometeu*. Îi apare volumul de versuri *Lebedele sacre*.

1920—1921 Victor Eftimiu este directorul Teatrului Naţional din Bucureşti şi, implicit, director general al teatrelor.

1922 Se joacă în premieră piesele *Comoara, Dansul milioanelor* şi *Don Juan*.

1923 Apare primul roman al lui Victor Eftimiu, din ciclul inspirat de viaţa teatrală, intitulat *Tragedia unui comediant*.

1924 *24 noiembrie* La Teatrul Naţional din Bucureşti are loc premiera tragediei *Thebaida*.

1925 Se joacă pentru întâia oară, la Teatrul Naţional din Bucureşti, legenda dramatică *Meşterul Manole*. Îi apare volumul de versuri *Cântecul milei*.

1926 Are loc premiera piesei *Glafira*.

1927 *1 august — 31 decembrie* Victor Eftimiu este directorul Teatrului Naţional din Cluj.

1928 Au loc premiere ale pieselor *Fantoma celei care va veni* şi *Omul care a văzut moartea*.

1929 La Teatrul Naţional din Bucureşti are loc premiera piesei *Marele duhovnic*.

1930 Victor Eftimiu devine a doua oară, pentru scurt timp, director al Teatrul Naţional din Bucureşti.

1931 Are loc premiera piesei *Daniela*.

1932 Are loc premiera piesei *Theochrys*.

1933 Premiera piesei *Poiana de aur*. Volumul de versuri *Noaptea subterană*.

1936 Are loc premiera piesei *Stele călătoare*.

1939 Se joacă tragedia *Atrizii*. Două volume de versuri: *Oglinzile* şi *Cântecul mamei şi al copiilor*.

1940 Volumul de memorii *Fum de familie.*

1942 Volumele de memorii *Magia cuvintelor* şi *Amintiri şi polemici.*

1944—1945 Victor Eftimiu este din nou director al Teatrului Naţional din Bucureşti.

1947 La Teatrul Naţional din Bucureşti are loc premiera piesei *Haiducii.* Apare volumul de versuri *13 decembrie şi alte poeme.*

1950 Victor Eftimiu devine membru al Academiei Române.

1956 Îi apare volumul antologic *Teatru.*

1957 Se publică în volum şi se joacă, la Teatrul Naţional "I. L. Caragiale", piesa *Doctor Faust - vrăjitor.* Apare volumul antologic de versuri al lui Victor Eftimiu, *Odă limbii române.*

1959 Premiera comediei *Parada.*

1961 Volumul de versuri *Soliile terestre.*

1962 Îi apar două volume antologice de opere dramatice.

1964 Teatrul Naţional "I. L. Caragiale" reia, într-o montare nouă, poemul dramatic *Înşir-te, mărgărite.* În Editura pentru literatură îi apare volumul antologic *Poezii.*

1966 Piesa *Omul de piatră.*

1969 Victor Eftimiu începe publicarea seriei de *Opere.*

1972 Poetul, prozatorul, memorialistul, dar în primul rând dramaturgul Victor Eftimiu se stinge din viaţă.

ÎNŞIR-TE, MĂRGĂRITE

Poem feeric în cinci acte

CUPRINS

PERSONAJELE

ALB-ÎMPĂRAT
FĂT-FRUMOS
ZMEUL-ZMEILOR
CRAINICUL
NEAM-DE-VODĂ
BUZDUGAN
VOIE-BUNĂ
APĂ-DULCE
ION-VOIEVOD
ŢARĂ-BUNĂ
INIMĂ-DE-AUR
ZORILĂ
MURGILĂ
GERILĂ
BANUL PUNGĂ
BANUL SCAMĂ
BANUL SPADĂ
PĂCALĂ
MOŞ TOADER
MOŞ DUMITRU
MOŞ MARIN
MITRU GEAMBAŞUL
ÎMPĂRĂTEASA
MARANDA
MILENA
SORINA
FLOAREA-SOARELUI
ILEANA COSÂNZEANA
O FEMEIE
BĂCIŢA
O FATĂ
VRĂJITOAREA
KUNDA } vrăjitoare
SURA }

ACTUL 1

La curtea lui Alb-împărat. În primul plan, la dreapta şi la stânga, doi meri înfloriţi, care-şi împreună ramurile foarte sus. Mai în fund, la stânga, tronul lui Alb-împărat şi al Împărătesei. Pe acelaşi plan, la dreapta, banca de marmură a celor trei fete de împărat. Intră alaiul domnesc în sunetul trâmbiţelor: Alb-împărat, de mână cu Împărăteasa, pe care o pofteşte pe tron, la stânga lui. După el vin oştenii şi sfetnicii împăratului, fiecare cu o jupâniţă de mână. Apoi vin cele trei fete de împărat, ţinând în mână mărul de aur, şi se aşază pe banca de marmură din dreapta.

CRAINICUL

(de pe trepte, face semn trâmbiţaşilor să înceteze)

Trâmbiţaşi! Cinstită curte, oaspeţi mari din ţări străine!
Preaslăvitul domn al nostru — fie-i zilele senine —
Va grăi-nţelepte vorbe... Se cuvine-a-l asculta
Cu smerenie şi grijă! Ascultăm, măria-ta!

ALB-ÎMPĂRAT

Oaspeţi dragi, mărită doamnă, fetelor,cinstită curte,
Nu mai am de-aci-nainte zile lungi, ci zile scurte!
Număraţi îmi sunt de-acuma bobii vieţii, număraţi!
Astăzi, mîine, întâlni-voi pe strămoşii împăraţi!
Stăpânind ţinutul nostru în credinţa strămoşească,
Rareori îngăduit-am minţii mele să greşească.
Rareori supuşii ţării înălţat-au ruga lor
Fără să-mi aplec urechea glasului, plânsorilor.
Zilele îmi fură multe, dar rămasu-mi-au puţine...
Mâna-mi dreaptă abia poate sceptrul ţării a-l mai ţine,
Iar pe fruntea-n care gânduri adunatu-s-au mereu,
A părinţilor cunună mă apasă tot mai greu...

Nu-nzestrai pe-mpărăteasă cu odraslă bărbătească…
Fetele îmi sunt nădejdea. Le-am poftit să se gătească,
Şi cu voia dumneavoastră se porniră vestitori
La-împăraţii, fraţi de-o lege, să trimeată peţitori.
Împăraţii dinainte se gătiseră, se spune,
Aşteptând să vină veste de la noi, din soare-apune,
Deci se veseliră foarte, căci precum în urm-aflai
Dumnealor primiră solii cu mărire şi alai.
Toţi urmaşii li-s aicea… iară fetele şi ele.
Vom schimba până deseară câte trei şi trei inele…
Spuneţi crailor să intre, să s-aleagă dintre ei
Trei voinici să-mi ţină locul… Astăzi — unul, mâine — trei.
Spuneţi crailor să intre.

CRAINICUL

Oaspeţi mari din ţări străine!
Preamăritul domn al nostru vă pofteşte lîngă sine,
Şi, cu mare nerăbdare pasul vremii măsurînd,
Cele trei domniţe dalbe vă aşteaptă rând pe rând!

MURGILĂ

Din ţinutul unde cerul, dezmierdând a mării undă,
Lasă negura să urce, pe când soarele s-afundă,
Am plecat pe vântul serii ca pe-un negru armăsar
Şi-am sosit în ţara voastră când luceferii răsar…
Am venit să-ţi spun, domniţă, câtă jale pe la mine-i!
Vino, să reverşi prinosul, bucuriile luminei;
Vino, să-mpărţim domnia unui cer întristător…

MARANDA

Prea e mohorât Murgilă... Prea i-e glasul cobitor!

ZORILĂ

Eu sunt cel ce stăpâneşte ţara Soarelui-răsare...
Şi-am venit pe vântul zilei care cântă, care sare...
Vântul zorilor ce-alintă pe săraci şi pe bogaţi...
Nu sunt trist cum e Murgilă, şi-nţeleg să-l alungaţi.
Cine-i spune: "Vin, Murgilă"? Cine-i cântă "cucurigu"?
El aduce întristarea, noaptea, vânturile, frigu...
Pe când eu aduc căldura şi lumina soarelui!

MARANDA

Prea se-ncrede. Prea e vesel... Prea-i departe ţara lui!

ÎMPĂRATUL

Prea departe vi-i ţinutul, o, Murgilă şi Zorilă!

CRAINICUL

Rog puneţi-vă căciula: vine oaspele Gerilă!

(Trece prin scenă Gerilă într-un vârtej de ninsoare.
Împăratul şi, după el, ceilalţi, strănută.)

Fără ţară voievodul, de obârşie crăiască...
Voievodul Neam-de-vodă, care-ar vrea să vă grăiască...

NEAM-DE-VODĂ

Toţi strămoşii mei luptară... dar nici unul dintre ei
N-a mâncat bătaie... Ţara e săracă-n felul ei...
N-am averi furate-n luptă, nici averi de căpătat,
Dar în schimb am bogăţia unui nume nepătat!

Asta-i tot ce dau domniţei. Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ţi dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!

ÎMPĂRATUL

“Bogăţia unui nume”... Asta place mult la fete.
Altădată, darul ăsta fuse mare, logofete,
Dar în vremurile noastre nu mai e atât de bun...
Ştii! Străbunul tuturora n-a avut nici un străbun...
Tu să fii de omenie, că de morţi nu se vorbeşte.

NEAM-DE-VODĂ

Nu-mi dai fata?

ÎMPĂRATUL

Nu, voinice!

NEAM-DE-VODĂ

M-a văzut şi mă iubeşte!...

ÎMPĂRATUL

Ce să-ţi fac? Tu n-ai nimica...

NEAM-DE-VODĂ

Aşadară, sunt gonit?
Blestemat să fie ceasul când încoace am pornit!
O, strămoşi, dormiţi în pace! Voi, ce n-aţi lăsat nimica
Pentru cei rămaşi în urmă, voi, care-aţi lăsat doar mica,
Dară sfânta bogăţie a mândriei de-mpărat,
O, strămoşi, al vostru sânge va rămâne tot curat!
Eu mă duc în altă ţară... Eu mă duc în ţara unde

Înaintea viţei mele lumea toată se ascunde,
Unde punga încărcată lângă sânge n-are glas,
Unde morţii sunt de faţă. Eu mă duc… mă duc… vă las!

ÎMPĂRATUL

Ia mai stai… Ia stai oleacă! Nu ţi-o fi cu supărare.
Am vecin pe Scăpătatu. E din neamurile rare…
E-mpărat… cu patru fete…

NEAM-DE-VODĂ

Ce le dă?

ÎMPĂRATUL

Păi… cam nimic!

NEAM-DE-VODĂ

Un viteaz ca Neam-de-vodă nu ia fată de calic!

CRAINICUL

Banul Pungă din ţinutul unde-i aurul belşug,
Banul Scamă care-nvaţă doftorescul meşteşug.

BANUL PUNGĂ

(în cap cu chivără de aur, îmbrăcat în solzi rotunzi de aur, ţinând la subsuoară două pungi mari; vorbeşte cu îngâmfare)

Vi se-nchină Banul Pungă, banul doldora de pungi.
Eu n-am sânge, numai aur curge unde mă străpungi.
Nu cer zestre, dimpotrivă, eu vă dau… Aud? Poftim?
Facem târgul? Am paftale să vă-mbrac pe toţi… Ce?

ÎMPĂRĂTEASA

(supărată)

Ştim!

N-am odrasle de vânzare pe fireturi şi paftale!
Nu te mai făli atâta cu banii domniei-tale!
Ia-ţi mai bine-un dram de suflet şi vei fi mai câştigat!

BANUL PUNGĂ

N-am nevoie nici de sfaturi, nici de suflet. Sunt bogat!

(Dă să plece. Îi iese în cale Neam-de-vodă.)

NEAM-DE-VODĂ

Luminate, am o soră de vreo patruzeci de ani.
Poate că ţi-aş da-o, dacă...

BANUL PUNGĂ

(îl măsoară de sus până jos, cu dispreţ)

Nu mă vâr între golani!

NEAM-DE-VODĂ

Burtă-verde!

BANUL PUNGĂ

Coate-goale!

NEAM-DE-VODĂ

Cum ai spus? Stai, că-ţi arăt!

(Îl împunge cu suliţa în şezut. Banul Pungă strigă: “ Ai! Ai!” în hazul tuturora.)

ÎMPĂRATUL

Leule, muşcă-l din faţă, nu-l lua pe dindărăt!

NEAM-DE-VODĂ

(înţepând mereu pe Banul Pungă, în vreme ce cei doi scutieri jerpeliţi ai lui Neam-de-vodă şi-au scos chiverele din cap şi aleargă după Banul Pungă să adune aur în ele)

Curge aur? Nu prea curge!...

BANUL PUNGĂ

M-a-nţepat cumplit ariciul!...
(Iese grupul.)

ÎMPĂRATUL

S-au găsit tusa şi junghiul!... Să poftească doftoriciul.

BANUL SCAMĂ

Eu sunt Scamă, doftoriciul, cel ce toate le ghiceşte,
Nu ca babele neroade, ci frumos, doftoriceşte.
Am în traistă leacuri multe. De boliţi, pe toţi vă scap!
Vindec tusa, brânca, junghiul şi durerile de cap.
Asta-i tot ce dau miresei... Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ţi dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!...

MARANDA

Rău îmi pare, învăţate, dar nici capul nu mă doare;
Nici un leac nu-mi pot aduce preţioasele-ţi odoare.

ÎMPĂRATUL

Precum vezi, nu e nevoie doftoriile să-ţi strici…

BANUL SCAMĂ

Daţi-mi voie… Eu sunt Scamă…

ÎMPĂRATUL

Preacinstite doftorici,
Mai rămâi la curtea noastră… Nişte junghiuri mă tot cearcă.

BANUL SCAMĂ

N-aş putea să-ncerc norocul la a doua?

ÎMPĂRATUL

Mai încearcă!

BANUL SCAMĂ

Am să-ncerc la câteşitrele!

(Milenei)

Eu sunt Scamă, doftoriciul,
Tai cu foarfeca şi vindec umflăturile cu briciul,
Apă tare, alifie; le ştiu toate, în răspăr.
Am vopseli de-obraz şi unghii, mirodenii pentru păr…

MILENA

Nu mi-e rândul! Surioara înainte se mărită…

BANUL SCAMĂ

Să-ncercăm şi-aici…

(Sorinei)

Domniţă, vin cu inima smerită
Şi cu ochii plini de lacrimi şi cu glasul tremurând...
Nu mă face de ruşine!

(Murmure, protestări.)

ÎMPĂRATUL

Doftorice, treci la rând!

BUZDUGAN

Buzdugan! Voinic cât şapte. Ne-ntrecut în bătălie,
Două coaste frânte-n luptă; mii de cai în herghelie,
Zece mii de buzdugane. De trei ori mă bat pe an.
Şi mă-nchin cu sănătate că mă cheamă Buzdugan!
Asta-i tot ce dau miresei. Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ţi dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!

ÎMPĂRATUL

Voievoade Buzdugane... să mă ierţi... de-atâţia ani
Stăpânesc ţinutul ăsta fără grijă de duşmani...
Nu mi-eşti drag...

BUZDUGAN

Aşa ţi-e vorba? Ţine minte, împărate!
De duşmani te plângi? Aşteaptă! Ai să vezi...

ÎMPĂRATUL

Ascultă, frate...

(Buzdugan iese, furios.)

CRAINICUL

Voie-Bună, împăratul care încă n-a luptat.

ÎMPĂRATUL

Cel ştiut că pacea lumii urmăreşte ne-ncetat?

VOIE-BUNĂ

Auzind chemarea voastră, sfătuitu-m-au părinţii
Să pornesc la drum cu alţii, să răspund voios dorinţii
De-a-mi lega de-această casă: nume, suflet, viitor...
Ţara mea-i bogată-n holde, şi norodul — muncitor.
Am păduri, fântâni, podgorii, lanuri multe şi palate
Ce-şi răsfrâng în lacuri limpezi şi-n puhoaiele umflate
Turlele strălucitoare de cleştar şi de porfir...
Ne-or sluji copii de casă, îmbrăcaţi numai în fir;
Jupâniţe-or să ne cânte şi din viers şi din chimvale,
Codrii munţilor suna-vor şi grădinile din vale.
Viaţa ei va fi o doină; dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ţi dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege.

(La un semn al împăratului, Maranda zvârle mărul de aur lui Voie-Bună. Urale, trâmbiţe.)

ÎMPĂRATUL

Voievod fără oştire, sol iubit de-mpăcăciune,
Fata noastră dete semne de o mare-nţelepciune
Alegându-te pe tine... Pacea, traiul liniştit.
Astea trebuie în ţară, astea veşnic le-am ţintit.
Bun venit la casa noastră. Dumnezeu să ni te ţie!
Fata noastră cea mai mare noi ţi-o dăm pe veci soţie!

CURTENII

Slavă! Slavă! Să trăiască! Să trăieşti, măria-ta!

ÎMPĂRATUL

(schimbă inelele celor doi tineri îngenuncheaţi; cu mâna pe capetele lor)

ÎMPĂRATUL

O treime din cunună vrednici sunteţi a purta.

VOIE-BUNĂ

Vom purta-o cu mândrie după datină şi lege,
Tainele împărăţiei căutând a le-nţelege,
Dăruindu-ţi noi odrasle de nepoţi şi strănepoţi...
Ocroteşte-ne, stăpâne... care vrei şi care poţi.

(Logodnicii se ridică; fata se aşază iar la locul ei, pe banca de marmură. Voie-Bună îngenunchează în faţa ei.)

ÎMPĂRATUL

Iar acuma, când copiii îi unirăm pe vecie,
Vestitori, chemaţi feciorii pentru fata mijlocie!

CRAINICUL

Oaspeţi mari din ţări străine, ia poftiţi cu gând curat
Pentru fata mijlocie a lui Albu-împărat!
Ia poftiţi, că cea mai mare dintre mândrele crăiese,
Ascultând de sfatul ţării, soţul vrednic şi-l alese,
Iară noi, rugând înaltul să-l ferească de vrăjmaşi,
L-om sluji cu toată cinstea cuvenită la urmaşi!
Ia poftiţi!

(Se aud zgomote).

ÎMPĂRATUL

Da ce-i acolo?

CRAINICUL

Preaslăvite împărate,
Un viteaz din altă ţară vrea şi el să se arate!

ÎMPĂRATUL

Cum îl cheamă? Întrebaţi-l: e de neam împărătesc?
Dacă nu-i de neam ca ceilalţi, să se ducă îl poftesc!

CRAINICUL

Zmeul-zmeilor îl cheamă... Dar cunună dânsul n-are,
Nici ca oamenii încaltea n-are chip şi-asemănare;
Ţara lui ar fi cuprinsă între ceruri şi pământ.

ÎMPĂRATUL

Nu cunoaştem astă ţară! N-avem nici un legământ!
Să se ducă! Să se ducă! Mare crainice, vesteşte!

CRAINICUL

Banul Spadă, care veşnic de războaie se găteşte!

BANUL SPADĂ

(lovindu-şi sabia de scut, zgomotos)

Bardalabum — bum bardabumba... zinga-zanga du-du-du!
Fui, fiu, fiu şi bunga, banga...

ÎMPĂRATUL

(îl imită)

Bardabumba?! Hai,te du!

CRAINICUL

Banul Inimă-de-Aur, poreclit Fluieră-Vânt!

(Intră Fluieră-Vânt, care face plecăciunile fluierând.)

Voievodul Apă-Dulce, care-ar spune un cuvânt…

APĂ-DULCE

Eu sunt banul Apă-Dulce, şi-am să dau miresei mele
Stăpânirea peste-o ţară plină numai de cişmele,
Ridicate de bunicul, neam de neam de împăraţi,
Ca să spele de păcate pe părinţi, pe unchi şi fraţi.

ION-VOIEVOD

Mă numesc Ion…

ÎMPĂRATUL

Ioane, ia aşteaptă olecuţă.
Lasă, bre, pe Apă-Dulce vorbuliţa să-şi ascuţă,
Să vedem cam ce mai spune!

APĂ-DULCE

Nu mai am nimic de spus…
Doar atât: să-mi dai mireasa…

ÎMPĂRATUL

Proaste gânduri ţi-ai mai pus!

ION-VOIEVOD

Mă numesc Ion. Sunt văduv de o lună jumătate;
Am copii şi zece socri: cinci neveste-nmormântate;

Moştenesc întreg pământul unei mari împărăţii,
Am grădini şi vite multe, zestrea moartelor soţii...
Asta-i tot ce dau miresei. Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ţi dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!

ÎMPĂRATUL

Apoi, meştere Ioane, nu ne face de ocară...
Cum vorbeşti aşa prăpăstii?!

ION-VOIEVOD

Ce prăpăstii?

ÎMPĂRATUL

Hai, te cară!
Ieşi afară , stârpitură! Cobe!...

ION-VOIEVOD

Nu m-ai înţeles!...

(Împăratul se repede la el, furios.)

Binişor, mărite doamne... Nu mă bate... stai, că ies.

ÎMPĂRĂTEASA

Crainice, bagă de seamă, nu ne-aduce toată pleava,
Dac-om sta cu toţi mojicii, pierdem vremea, pierdem slava.
Înainte de-a-i aduce mai alege-ni-i oleacă.

CRAINICUL

Voievodul Ţară-Bună, care cred c-o să vă placă.

ŢARĂ-BUNĂ

Numele mi-e Ţară-Bună, nu cunosc răul şi ura,
Numai gânduri de lumină îmi cutreieră făptura.
Am să fiu domniţei mele un soţ vrednic, iubitor;
Altă laudă, prin fapte vom vedea în viitor.
Asta-i tot ce dau miresei. Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ţi dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!

(Milena îi zvârle mărul. Curtenii izbucnesc în urale. Trâmbiţe.)

ÎMPĂRATUL

Să trăieşti! Nevastă, iată nunta-a doua isprăvită!...

ŢARĂ-BUNĂ

Împărate luminate, doamnă, curte preaslăvită,
Feţei voastre preacinstite, cu smerenie mă-nchin,
Eu, feciorul cel mai mare al voievodului Nichin!

CRAINICUL

Să trăiască socrul-mare!

ŢARĂ-BUNĂ

Ţara mea-i departe tare,
Însă nu m-a pus pe gânduri nesfârşita depărtare
Când a fost să-mi cerc norocul şi cu teamă am intrat
În grădina preaslăvită a lui Albu-împărat.

ÎMPĂRATUL

Dragă ginere, norocul nu-ţi surâse numai ţie...
E şi-al nostru... e şi-al fetei. Dumnezeu să ni te ţie.

Hei, oşteni, sunaţi din trâmbiţi, umpleţi cupele cu vin
Şi-nălţaţi cântări de slavă la-mpăraţi, cum se cuvin.

(Face semn fetei să se apropie. Amândoi tinerii îngenunchează în faţa tronului. Împăratul schimbă inelele şi, cu dreapta pe capetele lor împreunate:)

Fata noastră cea de-a doua, noi ţi-o dăm pe veci soţie!

(Cu ochii la cer.)

... Doamne, fă ca totdeauna lângă inimă s-o ţie!
Tot frumoasă, tot cuminte şi tot fără de păcat,
Cum în casa noastră sfântă din strămoşi am apucat!

(Ca şi întâia pereche, tinerii se aşază pe banca de marmură.)

Iar acum să intre solii pentru cea nemăritată!

(Crainicul vrea să vestească.)

SORINA

(Îl opreşte cu un semn şi vine în faţa tronului. Împăratul tresare. Mişcare între curteni.)

Preaslăvite împărate şi iubitul nostru tată,
Vin cu rugă în cuvinte şi cu lacrimi în priviri,
Să mă ierţi că voiei tale am ieşit cu-mpotriviri...
De supunerea-mi adâncă deseori am dat dovadă
Şi-aş voi supusă veşnic ochii voştri să mă vadă;
Dar mă iartă, dragă tată, dacă nu te-am ascultat;
Uite, inima nu-mi spune că i-ar fi de măritat!

ÎMPĂRATUL

Cum ai spus? Aud eu bine? Nu, curteni, a fost greşeală,
Ori greşit-a glasul fetei, ori urechile mă-nşeală...
Cum ai spus?

SORINA

Mărite doamne, n-a greşit sărmanu-mi glas,
Nici urechea nu te minte; nu mi-e vremea să vă las!
Şi-apoi, maica-mpărătească prea-i căruntă pe la frunte,
Ca să ducă singurică grija trebilor mărunte
Şi necazurile casei... Nu vreau, nu, să mă mărit!

ÎMPĂRATUL

Asta-i vorba-ţi cea din urmă?

SORINA

Nu v-am spus-o lămurit?

ÎMPĂRĂTEASA

Fata mea, purtarea asta mi se pare cam ciudată...
Lasă grija casei mele. Tot ai să te duci odată...
Haide, ia-ţi acuma soţul, în şiragul crailor.

SORINA

Nu vreau, nu... Mi-e frică, mamă. Nu-i cunosc!

ÎMPĂRATUL

Cum? Sora lor,
Sora lor cea mică strică întreita cununie?
N-aş voi cu vorbe grele să-mi arăt a mea mânie
Chiar în faţa mamei tale şi-a iubiţilor cumnaţi
Ce-or să fie peste-o clipă cu cinstire cununaţi...
Dară află de la mine că, precum odinioară
Te-am iubit ca pe-o treime din bogata mea comoară,
Tot aşa, de-mi tulburi gândul cu-ale tale gânduri mici,
Te gonesc de lângă mine! Să te duci! Să pleci de-aici!

SORINA

Am să plec! Mai bine chinul într-a lumii vijelie
Decât viaţa de păpuşă, decât viaţa de chilie
În palatul trist în care din păcate mă născui!
Ştiu că n-am să-mi dau încaltea tinereţea orişicui.

ÎMPĂRATUL

Mai cunoaştem noi povestea unei fete mofturoase
Ce-a lovit cu mărul d-aur pe-un argat cu haine roase,
După ce-i trecuse-n faţă tot alaiul cel de crai...
Fata mea, eu nu de-aceea te crescui şi te-nzestrai!
În poveste, împăratul şi-o fi dat odrasla, poate,
Dar povestea totdeauna spune tot ce nu se poate...
Află dar că niciodată neam de-al meu adevărat
N-o să-şi caute rudenii decât neam de împărat!

SORINA

Nu mai am, de-aci-nainte, nici un fel de datorie!

ÎMPĂRATUL

Tot aşa să n-ai pe lume cea mai mică bucurie;
Şi precum goneşti feciorii ce-au venit să mi te ia,
Tot aşa să te gonească cel dintâi ce ţi-o plăcea...
...Mare crainice, vesteşte!

CRAINICUL

Oaspeţi mari, din ţări străine,
Cea mai mică din domniţe nu făcu ce se cuvine;
Cununiei întreite dumneaei s-a-mpotrivit!
Nu vrea mire... Ce să-i facem? Împăratul preaslăvit,
Alungând-o din palatu-i, vă urează cale bună!

(Zgomote.)

ÎMPĂRATUL

Cine murmură acolo?

CRAINICUL

Craii... spun că se răzbună
De ruşinea ce le-o facem. Pleacă toţi, nemulţumiţi...

ÎMPĂRATUL

Au dreptate voievozii... Nu suntem şi noi uimiţi?
Astă faptă nesupusă nu mai are-asemănare!
Auzişi ce-am spus, domniţă? Ce făcut-ai seamăn n-are!
E-he-hei, ascultă bine ce ţi-am spus. De te căieşti:
Prea târziu; te-am scos din rândul fetelor împărăteşti!
Iară voi, slăvită doamnă, gineri, fetelor iubite,
Sfetnici dragi ai ţării mele cu nădejdile zdrobite,
Rogu-vă, iertaţi potopul unei grabnice mânii
Şi veniţi cu toţi să-ncepem două mândre cununii!

(În frunte cu Împăratul, care ţine mâna Împărătesei, toţi curtenii, de mână cu câte o jupâniţă, urcă treptele şi intră în palat, în sunetele trâmbiţelor.
Pauză.
S-a făcut noapte. Din palat se aud cântece de nai ale căror triluri întrec celelalte sunete şi se amestecă cu depărtatul cântec de privighetori. În iarbă şi în văzduh scânteie licuricii. Din cei doi meri, în adierea vântului de seară, se scutură flori. Fata cea mică a rămas singură.)

SORINA

Eu te las, copilărie, tinereţe fără soare...
Loc de jocuri, de speranţe, şi cumplită închisoare
Unde visul n-are aripi, şi nici sufletul cuvânt,

Unde dorurile mele în zadar îşi iau avânt...
Eu te las, copilărie, zile bune, zile rele...

(Maranda iese din palat, în taină.)

MARANDA

Surioară!

SORINA

Cine strigă?

MARANDA

Ai rostit cuvinte grele,
Grele vorbe, surioară... Cum putuşi să le rosteşti?
Nu se poartă astfel, soră, nişte fete-mpărăteşti!

SORINA

Nu, domniţele cu minte nu vorbesc aşa, fireşte...
Ele sunt oiţe blânde: orice iarbă le prieşte,
Orice mire le vrăjeşte, când o fi dulceag, flecar...
Vă cunoaşteţi soţii, spune? I-aţi văzut cândva, măcar?

MARANDA

Facem cum ne porunceşte tata, curtea preamărită.

SORINA

Cum aşa? Curtenii, ţara, şi cu tata se mărită?
Ori domniţele ce astăzi pe deplin au înflorit?
Pentru ce ţineaţi în mână mărul vostru daurit?

MARANDA

Sora mea, ursita noastră nu-i ursita celorlalte.
Între noi şi lumea largă sunt atâtea ziduri nalte...
Ce ştim noi de rostul lumii, zăvorâte în palat?
Cum putem cunoaşte soţii când aiurea n-am umblat?
Am avut şi eu odată dorul zărilor deschise,
Dar veni înţelepciunea şi avântul mi se-nchise
Ca o floare ce zadarnic aşteptat-a zori de zi...
A trecut de-atuncea vreme... dorul nu se mai trezi.
Voia tatii, voia ţării — asta ne-a sortit ursita.
Cine ştie... poate-n drumu-i altă cale nu găsit-a
Ursitoarea vieţii noastre. Ce să mai nădăjduim?
Cu supunere adâncă se cuvine s-o primim...
Singure s-alegem soţul nu ne prea ajută mintea.
Orice sfat ne e prielnic. Hai, ascultă-mi rugămintea:
Fii mai blândă. Şi necazul o să-ţi treacă în curând.
Mama, sora, or să vină să te vadă, rând pe rând!

(Iese.)

SORINA

Măr de aur, măr de aur, cine îmi va fi alesul?
Mi-ai crescut pe-o creangă-n suflet, frate bun cu ne-nţelesul
Dor al clipelor de seară şi-al visărilor de mai...
Toate dorurile mele, toate visele-mi chemai...
Măr de aur, măr de aur, cui o să te zvârlu oare?
Din nădejde şi din vise ţi-ai legat plăpânda floare
Şi-ai crescut mereu din ele, tot mai mare, până când,
Împlinit, căzuşi din suflet pe pământ alunecând...
Tu eşti visul, tinereţea, tu eşti ziua cea de mâine,
Sufletu-mi întreg e-n tine... De te dau, ce-mi mai rămâne?
Cine străjuieşte oare al fecioarei căpătâi,

Când azvârle mărul de-aur al visărilor dintâi?
Cântă pasărea de seară, iar în iarba-nrourată,
Cu grămada, licuricii luminiţele-şi arată,
Luminiţele albastre, roşii, albe, viorii,
Peste care cad, alene, flori de măr, trandafirii…
Înfloriră iarăşi merii… merii dragi… a câta oară?
A venit iar primăvara, şi cu ea mi se strecoară
Flori de măr… visări deşarte peste sufletu-mi pustiu…
Să mă duc pe-un cal sălbatic… să mă duc, fără să ştiu…
Şi mă scutură un tremur şi mă-ncinge o dogoare,
Să mă duc cum fuge vântul peste ape şi ogoare
Şi să-mi uit singurătatea… toate câte-am îndurat
De când fui ursită-n lume să fiu fată de-mpărat!

VRĂJITOAREA

(intră prin stânga, sprijinită pe-un toiag)

Tot p-afară e domniţa? Tot p-aci? Tot singurică?
E-ntuneric şi răcoare… Nu ţi-e frig şi nu ţi-e frică?

SORINA

M-ai speriat!

VRĂJITOAREA

Nu ştii că baba numai binele îţi vrea?
Eu nu sunt ca celelalte…

SORINA

Ştiu, măicuţă, nu eşti rea!

VRĂJITOAREA

Cum de stai afară seara când încep să umble zmeii?

SORINA

Nu mi-e frică...

VRĂJITOAREA

Ba să-ţi fie!

SORINA

Nu fac nici un rău femeii
Zburătorii, dimpotrivă...

VRĂJITOAREA

Fata mea, tu ai ce ai!
Eşti cam tristă, spune-i babei...

SORINA

Ai avea vreun leac să-mi dai?

VRĂJITOAREA

Cine ştie...

SORINA

Spovedi-m-aş dumitale, babă bună,
Dac-aş şti ce duhuri rele împotrivă-mi se răzbună...
Ştiu că tare-s amărâtă... Ştiu că taica m-a certat
Că i-am spus precum că mie nu mi-ar fi de măritat...
Şi-apoi, babă, ţi-aş mai spune că mi-e dor, mi-e dor de ducă,
Parc-aş vrea să vie vântul să mă ia şi să mă ducă...
Ah, de ce n-avui norocul pe surori să le-nţeleg,
Fără dor şi fără voie pe oricine să-mi aleg!

VRĂJITOAREA

Uite bobii, fata maichii. Hm! Cu dragoste s-arată!...
Crai pribeag pe drum de seară... Are faţa-ndurerată...
Gândul lui e dus aiurea... roibul lui e trist şi el,
Vine... vine... drumul scade... roibul saltă uşurel...
Spune bobul de la mijloc că drumeţul nu-i departe...
Bucurie, întristare... O crăiasă vă desparte...
Drumuri lungi, păţanii multe, crai pribeag, da mândru crai!
Părul lui e numai aur...Poartă zale peste strai...

SORINA

E frumos?

VRĂJITOAREA

Ca răsăritul! Calea vieţii, împărţită.
Gânduri multe... şi necazuri... are fruntea încreţită!

SORINA

E voinic?

VRĂJITOAREA

Cum nu e altul pe cuprinsul pământesc...

SORINA

E de neam?

VRĂJITOAREA

De neam, fireşte... E de neam împărătesc!
Da mai spune că drumeţul n-o să şadă vreme lungă,

Că-i grăbit din cale-afară... Nu ştiu, zău, pe cine-alungă.
Şi mai spune că din leagăn ţi-a fost ţie hărăzit...
Când ţi-o bate inimioara, ţi-a venit, ai auzit?
Când le-o bate inimioara, fetele să nu se mire...
Ăsta-i semn că de departe le-a sosit doritul mire.
Urmăreşte-l pretutindeni... orişicând şi-n orice fel!
Viaţa ta e-a lui de-acuma, eşti pierdută fără el!
Urmăreşte-l pretutindeni... Fugi şi nimănui nu spune.
Am să-ţi dau puteri de zână... peste fluturi eu te-oi pune;
Peste flori şi peste fluturi, Zâna-florilor vei sta...
Ce să faci aici, domniţă, când aiurea-i viaţa ta?!

(Ies amândouă.)

C o r t i n a

ACTUL II

Acelaşi decor. Intră Făt-Frumos, care bate într-o tipsie de aramă.

CRAINICUL

Ce pofteşti, drumeţ de seară?

FĂT-FRUMOS

Să s-arate împăratul!

CRAINICUL

Nu se poate! Musafirii început-au cu uratul;
Doamna plânge... Clipa-i mare... Toate inimile bat,
Iar domniţa cea mai mică n-are vrere de bărbat!

FĂT-FRUMOS

Oameni buni, de jalea voastră mărturie pun că-mi pasă,
Dar şi eu am o durere care sufletu-mi apasă.
Aş dori măriei-sale supărarea să-mi vestesc.
Rogu-te mergi şi vesteşte un drumeţ împărătesc.

(Crainicul intră în palat, şi, peste o clipă, împăratul iese, fără coroană şi cam vesel.)

ÎMPĂRATUL

Ce pofteşti, drumeţ de seară?

FĂT-FRUMOS

Împărate, cer iertare
C-am călcat fără de voie preacinstitele-ţi hotare,
Să te-ntreb de ştii că-n ţară găzduieşti un hoţ de zmeu.
Făt-Frumos îmi zice lumea... Sunt fecior de crai şi eu!

ÎMPĂRATUL

Nu-nţeleg...fecior de vodă?

FĂT-FRUMOS

Împărate luminate,
Sunt şi eu fecior de vodă...

ÎMPĂRATUL

Două fete cununate,
Dar a treia nu vrea încă bărbătească însoţire...

FĂT-FRUMOS

Luminate împărate, nu mi-e gândul de peţire!

ÎMPĂRATUL

A-ha-ha! Nu vrei nevastă?! Intră, craiule, poftim!
Şi în cinstea celor două, două cupe să cinstim!

FĂT-FRUMOS

Sunt grăbit din cale-afară. Nu e careva să-mi spună
Dacă Zmeul e p-aicea?

ÎMPĂRATUL

A venit şi el să-şi pună
Faţa scumpă la vedere. Bietul Zmeu, s-a cam pripit!
E p-aici... Da ce-i cu dânsul?

FĂT-FRUMOS

Zmeul ăsta mi-a răpit
Pe Ileana Cosânzeana...

ÎMPĂRATUL

Pe Ileana? Ştiu povestea...
Multă vreme!

FĂT-FRUMOS

Vreme multă...

ÎMPĂRATUL

Pretutindeni umblă vestea...

FĂT-FRUMOS

Ani întregi de când îi caut, ani întregi de când îi scap,
De mă mir că nu-mi albeşte încă părul de pe cap.

ÎMPĂRATUL

Zmeul e p-aici, băiete. E ascuns prin vreo strâmtoare...
Fii pe pace... ai să-l afli... am să-ţi dau şi ajutoare.
Să mi-l cauţi şi, prinzându-l, precum prinde plasa peşti,
Să mi-l strângi şi, de se poate, pe vecie să-l stârpeşti.
Pân-atunci, ia stai o clipă... ia poftim o cupă plină...
Hai noroc!

FĂT-FRUMOS

Trăiască mirii! Să le fie viaţa lină!
Să trăieşti, mărite doamne!

ÎMPĂRATUL

Dragul tatii, să trăieşti,
Şi mireasa dumitale până mâine s-o găseşti!

FĂT-FRUMOS

Mulţumesc!

ÎMPĂRATUL

Şi-acum, ia spune-mi cum ţi se trecură anii?
Mă-nţelegi: la zi de nuntă, o poveste cu păţanii
De iubit mă face tânăr — da de ce nu stai colea? —
Ca pe vremea când în pieptu-mi dragostea se zvârcolea.

FĂT-FRUMOS

Logodiţi abia de-o lună aşteptam cu tot norodul
Secerişul şi culesul, holdelor să ducem rodul,
Ca să-ncep, în toată voia, ale nunţii pregătiri...
Iată că de la o vreme fel de fel de prevestiri

Începură să mă roadă şi din visuri să mă scoale;
Îmi spuneau supuşi de-ai ţării cum că umbre dau târcoale
La ferestrele miresei... Nişte vraci spuneau şi ei
Cum că ţara-i năpădită de balauri şi de zmei.

ÎMPĂRATUL

E-he-he! O iei din capăt...

FĂT-FRUMOS

D-apoi cum s-o iau? Din coadă?

ÎMPĂRATUL

Ba din capăt... Eu mă bucur!

FĂT-FRUMOS

Trimisesem de iscoadă
Cititori în stele, crainici, învăţaţi şi vraci, plăieşi;
Dar, cu toate-acestea, Zmeul...

ÎMPĂRATUL

Ţi-a furat-o!

FĂT-FRUMOS

Cum spuseşi!...
Am plecat, nebun, să-i caut peste mări, peste hotare,
Şi cu cât fugeam mai iute, şi cu cât fugeam mai tare,
Cu atât creştea în pieptu-mi dorul ei ucigător.
Mă-ntreceam cu vântu-n cale; m-avântam, nepăsător,
Străbătând într-o suflare ţară lungă, mare, lată,
De-am răzbit din crucea lumii până-n lumea neumblată,

Şi de-acolo, fără preget, până-n celălalt tărâm...
Parcă văd cum fuge roibul... Parcă simt cum coborâm,
Ca-ntr-un vis, prăpăstii negre, cum urcăm pe munţi
cu soare,
Cum răzbim prin codri falnici şi prin volburi de ninsoare.
Parc-aud, în urma noastră, toate fiarele urlând...
Îmi plutea mereu-nainte chipul ei frumos şi blând...
Chipul ei plutea în zare, pe cărări neispitite,
Ca o flacără ce duce la comori nepreţuite,
Luminând întrega lume ca o rază, ca o stea
Ce creştea mereu în zare cu cât drumul descreştea...
Chipul ei seca deodată ale apelor şiroaie
Şi făcea din văi livadă şi din munte muşuroaie...
Chipul ei din calea noastră orice piedică gonea
Şi făcea din mine pană şi din roibu-mi rândunea!

ÎMPĂRATUL

Te-ntreba, fireşte, lumea, te-ntreba în gura mare:
Da de unde vii, drumeţe; da-ncotro te duci, drumare?

FĂT-FRUMOS

Mă-ntreba, iar eu la rându-mi întrebam mereu de ea;
Dar din nouăzeci şi nouă numai unul de-o ştia!

ÎMPĂRATUL

Şi-ai găsit-o?

FĂT-FRUMOS

Da de unde?!

ÎMPĂRATUL

Nici pe Zmeu?

FĂT-FRUMOS

Pe el, fireşte...

ÎMPĂRATUL

Hâm!... Povestea se scurtează!

FĂT-FRUMOS

Ba de loc, de-acuma creşte!

ÎMPĂRATUL

Hei! “Înşir-te, mărgărite” — cum spunea câte-un bunic.

FĂT-FRUMOS

Cum îl văd, mă-ndrept în şale. Dar şi Zmeul e voinic.
E cumplit! azvârle flăcări, are gheare lungi, tăioase;
De-ţi înfige mâna-n carne, te răzbeşte pân’ la oase!

ÎMPĂRATUL

Brrr! Mi-e groază! Hai în casă... Simt că m-a luat cu frig,
Hai să-i spui Împărătesei...

(Se scoală şi intră în palat.)

FĂT-FRUMOS

(urmându-l)

Cum îl văd, încep să-i strig:
Stăi pe loc! Dă-mi pe Ileana... Zmeul răspundea-ntr-o doară.
Ne luptăm... îl bat... îmi scapă...

(Fata cea mică a împăratului, care a ascultat, din umbră, iese şi azvârle mărul lui Făt-Frumos. Acesta întoarce capul, se uită nepăsă-

tor la mărul care se rostogoleşte pe trepte, se uită apoi la Sorina, dă din umeri şi intră în palat.)

SORINA

Te-am zvârlit întâia oară,
Măr de aur... măr de aur... rod al viselor dintâi...
Cine-o străjui de-acuma al fecioarei căpătâi?
"Şi precum goneşti feciorii ce-au venit să mi te ia,
Tot aşa să te gonească cel dintâi ce ţi-o plăcea! "
Cel dintâi întoarce ochii... Prea curând, o, prea curând
S-a-mplinit blestemul tatii... Mă simt toată tremurând,
Pradă dorului ce-n suflet şi-a pornit cumplit vâltoarea.
"Cel dintâi să te gonească." Dar ce-mi spuse vrăjitoarea?
"Urmăreşte-l pretutindeni, orişicând şi-n orice fel,
Viaţa ta e-a lui de-acuma; eşti pierdută fără el! "
Două groaznice blesteme... Ce să fac de-acuma oare?
Cui să spun ce port în suflet, ce m-apasă, ce mă doare?

ZMEUL

(intră din stânga)

Nu mai plânge! Lasă!

SORINA

(speriată)

Doamne!...

ZMEUL

Bună seara!

SORINA

Cine eşti?

ZMEUL

Zmeul-zmeilor îmi zice...

SORINA

Ai venit să mă răpeşti?
Hai, răpeşte-mă, sânt gata!

ZMEUL

E grăbită turturica!

SORINA

Ia-mă... du-mă în pădure...

ZMEUL

Nu prea ştie ce e frica!

SORINA

Ce te uiţi, ce stai pe gânduri?

ZMEUL

Uite, vezi... m-am zăpăcit.
Prea mi-o spui pe şleau, domniţă: "ia-mă, hai"!

SORINA

Ce om sucit!

ZMEUL

Dumneata eşti — cum ţi-aş spune — cea dintâi ce nu se teme.

Alţii m-ar primi cu pietre şi cu groaznice blesteme!
Da de ce te uiţi la mine?

SORINA

Zmeul? Zmeul, dumneata?
Zmeul-zmeilor, cumplitul care lumea-nspăimânta
Doar cu numele?

ZMEUL

Domniţă, eu sunt Zmeul din poveste...

SORINA

Cel cu aripi şi cu gheare, cu o sută de neveste,
Cel ce-n treacăt arde toate din hotar până-n hotar?
Unde-s capetele-ţi multe?

ZMEUL

Le-a tăiat un bucătar...
Ştii...povestea cu ţiganul...

SORINA

Unde-s ghearele vestite?

ZMEUL

Gheare n-am... cum n-am nici vreme să port unghiile gătite.
Făt-Frumos, el are vreme... Nu-i degeaba Făt-Frumos!
Nu-l împiedică nici goana, zborul roibului spumos!

SORINA

Te credeam din povestire urâţenie ciudată.
Lumea te făcea balaur...

ZMEUL

Lumea m-a văzut vreodată?

SORINA

Cum putea să povestească fără ca să ştie ce-i?

ZMEUL

A făcut cu mine lumea după vechiul obicei:
Neputând să mă ajungă, neputând să mă-nţeleagă,
Mă cârteşte fără milă şi de chipul meu se leagă...
Ce-o să zică oare lumea că n-ai vrut să te cununi?

SORINA

Lasă ce-o să zică lumea... Făt-Frumos spunea minuni
Despre tine. Tot pământul l-ai umplut de spaimă... Cine
Nu te vede noaptea: umbră, flăcăruie, mărăcine!?...

ZMEUL

... Mogâldeaţă, şarpe negru, ocolit de mari şi mici.

SORINA

Dar păţaniile tale?

ZMEUL

Le-a scornit vreun moş-glumici!

SORINA

Dar Ileana?

ZMEUL

Am furat-o fiindcă vream să-mi fie rudă
Împăraţii toţi din lume! Numai astfel, fără trudă,
Mi-aş putea ajunge ţinta.

SORINA

Ai vreo ţintă pe pământ?

ZMEUL

Vreau să-mi fac o-mpărăţie! Zi şi noapte mă frământ,
Alergând pe arşiţi roşii ori pe volbură de lună,
Fericit să-mi fac culcuşul în vreo rece văgăună
Şi să-mi plec pe-un colţ de piatră capul greu, întunecat...
M-am luptat ades, domniţă, nedormit şi nemâncat...
Aşteptând să-ntind ospeţe în palate aurite,
Dorm în scorburi, în tufişe, în biserici năruite.
Şi-alungat de toţi vrăjmaşii m-am făcut mai rău ca ei!

SORINA

Bietul Zmeu!

ZMEUL

Ţi-e milă, spune? Simţi că plângi fără să vrei!...
" Bietul Zmeu!" — Acum!... Dar mâine: mila ta o să mai ţie?
Ai şi tu în vine sânge care cere-mpărăţie...
De-ar veni acuma vrunul din feciorii de-mpărat,
M-ai goni... ţi-ar fi ruşine...

SORINA

Nu e, nu-i adevărat!
Ai să vezi...

ZMEUL

Mai vii cu mine?

SORINA

În palate năruite
Şi prin scorburi?

ZMEUL

Vai, domniţă! N-am palate dăruite
De-mpăraţi... Eu n-am cunună... Viaţa mea-i aşa de grea!

SORINA

Te-nţeleg!

ZMEUL

Domniţă dragă, mă-nţelegi şi nu prea-prea.
Făt-Frumos ţi-ar spune lucruri mai frumoase, mai uşoare,
Vorba lui ar fi mai dulce, el ar şti să te-nfăşoare
Într-o vrajă de visare, într-un cânt adormitor!
Mult mai tare-i sună glasul într-un suflet visător!

(Din palat se aud zvonuri de plecare.)

Nu e glasul lui? Ascultă!

SORINA

El e!

ZMEUL

(ascultând)

Vorbe îndrăzneţe?
A-ha-ha! Aşteaptă numai...

SORINA

Ce-ai să faci?

ZMEUL

Să-i dau bineţe!
Zmeul-zmeilor mă cheamă şi-ai să vezi de ştiu lupta.

(Iese.)

ÎMPĂRATUL

(intră împreună cu Făt-Frumos)

Cale bună, dragul tatii!

FĂT-FRUMOS

Mulţumesc, măria-ta!
Mulţumesc de vorbă bună, mulţumesc de găzduire...
Am să plec în lume iarăşi... să răstorn întreaga fire...
Ca să dau de Zmeu sunt gata toată lumea s-o străbat!
Am să merg şi-acolo unde munţii-n capete se bat...

ZMEUL

Uite Zmeul... Ce-ai cu dânsul? Te scutesc de căutare.
Ce pofteşti?

ÎMPĂRATUL

Să pleci de-aicea!

ZMEUL

Împărate, cer iertate!
Hei, voinice... uite Zmeul... Ce-i porunca? Ce-ai să-mi zici?

FĂT-FRUMOS

Nu aici, tâlhar nemernic. Hai afară!

ZMEUL

Nu! Aici!
Vreau să-ţi scot puţin din mână a minciunilor brăţară!
Vreau s-audă toată lumea, dragul meu Vântură-Ţară,
Cum că eşti încurcă-lume, mincinos, lăudăros...
Mai întâi, de-atâta vreme, nici o haină nu ţi-ai ros.
Eşti gătât întotdeauna... Cum aşa? Dar nu te doare
Pe găteli să-ţi treacă vremea? Barba ta nu creşte oare?
Când îţi pui în păr miresme? Şi-apoi alta, de pofteşti,
Spune tuturor în faţă: cum te cheamă? Cine eşti?
În poveşti îţi spune lumea într-un fel...De trece anu
Când eşti Prâslea, când Pepelea, când voinicul Greuceanu!
Calul tău, ca şi mustaţa, când e negru, când bălai.
Pe când eu, sărac de mine, peste tot unde umblai,
Rând pe rând am fost balaur, omorât cu buzduganul,
Mi-a tăiat într-o poveste şapte capete ţiganul,
M-aţi făcut arap, ghionoaie, Strâmbă-Lemne, şi socot
Că p-aiurea mi se zice Statu-Palmă-Barbă-Cot...
Făt-Frumos! Frumos răsună! Numai numele ajunge
Ca să simţi pe cerul gurii strop de miere cum te unge...
Cum să nu te-aştepte seara toate fetele-n pridvor?
Toate fetele, voinice, te visează şi te vor...

FĂT-FRUMOS

Ori îmi dai pe Cosânzeana, ori ţi-oi rupe junghetura!

ZMEUL

Toate-s bune... Tu, voinicul, iară eu, lepădătura,
Care trece prin văzduhuri sforăind ca un buhai...
M-ai învins mereu; dar unde, unde ţi-e Ileana, hai?
Eu sunt scorpia, ghionoaia, huhurezul, sperietoarea,
Liliacul, cucuveaua... iară tu, privighetoarea!
Ce-ai făcut să fii atâta?

FĂT-FRUMOS

Am ieşit învingător!

ZMEUL

Ai ieşit, dar nu prin tine; ţi-au stat toate-ntr-ajutor!
Lighioanele din codri, din văzduhuri şi din apă
Vin la tine totdeauna de te-ajută şi te scapă;
Împărţind surâsuri calde, nu-ţi treci vremea în zadar;
Unui om îi spui povestea, altuia îi dai un dar,
Eşti frumos, eşti blând la vorbă şi pe nimenea nu sperii.
Munţii tu îi faci din piepteni, iar pădurile din perii.
Foloseşti întotdeauna câte-un tainic talisman
Ce te-ajută la nevoie şi te scapă de duşman...
Pe când eu, ascuns ca urşii, singur, singur totdeauna,
Strecurându-mă pe drumuri unde nu răsare luna,
Ocolind de-aud vreun zgomot ori de văd lucind ceva,
Fug de oameni şi de fiare în vreo vale, undeva.
Eu sunt cel ce arde sate când s-aprinde-un stog de paie...
Mâna mea vă pare gheară, iar suflarea mea — văpaie...
Nimeni nu-mi ajută mie fiindcă n-am surâsul blând,
Fiindcă nu mă ştie nimeni după dragoste umblând,
Fiindcă rostul vieţii mele nu e-n patima lumească,
Fiindcă glasu-mi şi privirea nu se-ndeamnă să glumească,
Fiindcă păsurile mele nu le povestesc plângând,

Fiindcă alte năzuinţe port în inimă şi gând.
Făt-Frumos, acuma spune-mi, ce-ţi luceşte-n zare ţie?
O femeie?

FĂT-FRUMOS

Da. Dar ţie?

ZMEUL

Eu visez o-mpărăţie.
Eu visez domnia lumii... Făt-Frumos ce face oare?
Îşi alintă, îşi oglindă frumuseţea în izvoare.
Ca s-ajung, suceam în dreapta paloşul. Tu ce făceai?
Liniştit, în largul lumii, capul fetelor suceai!
Răsfăţat de toţi în cale, zâne, oameni, soli cereşti,
Te tot lauzi cu iubirea şi de ură te fereşti.

FĂT-FRUMOS

Da, iubirea — iată visul... Iată marea mea comoară...
Ea-mi aprinde-n zare flăcări, mă învie, mă omoară...
Pentru ea străbat pământul şi mă lupt înverşunat;
Drumul vieţii, pe furtună, numai ea mi-a luminat.
Dragostea miresei mele, dragostea de om, de viaţă
Îmi călăuzeşte paşii spre dorita dimineaţă.
Dragă mi-e lumina zilei, floarea, stelele şi vântul —
Tot ce e Frumos în lume, înălţarea şi avântul,
Frământându-le în suflet eu mă simt întraripat;
Chipul drag al drajei mele toate le-a întruchipat.
Pe câmpia-nzâpezită când e noaptea viorie,
Parc-aştept să-i văd culcată umbra lungă, albăstrie,
Glasul ei îmi cântă doine în suspinul unui val,
Glasul ei îmi spune basme într-o doină de caval...

Văd obrazul cum îi râde într-un soare ce răsare,
O ghicesc cum trece leneş în frunzişul ce tresare,
Iară cântul ciocârliei, aninat deasupra mea,
E chemarea depărtată care-mi vine de la ea…

ZMEUL

E frumos , dar îndoielnic… Dragul meu, cu ce te-alegi?

FĂT-FRUMOS

Visul meu tu niciodată n-ai putea să-l înţelegi!

ZMEUL

Visul tău e Cosânzeana… Asta-i veşnica ispită!
Nu-i păcat de-atâta cale şi de viaţă risipită?

FĂT-FRUMOS

Am s-o iau… de-aş şti că veşnic am s-alerg pe urma ta,
Dac-aş şti că toată viaţa pentru dânsa voi lupta!

ZMEUL

Eu ţi-aş da-o pe Ileana de mi-ai cere-o cu blăndeţe…
Dar mi-o ceri întotdeauna tot cu vorbe îndrăzneţe…
Îmi azvârli mereu în faţă fel de fel de-ameninţări.
Iacă, vezi… de asta umbli peste mări şi peste ţări.
De mi-ai cere-o cu blândeţe, aş lăsa-o din robie…

FĂT-FRUMOS

Nu cerşesc la nimeni milă!

ZMEUL

Dar primeşti când ţi se-mbie!

FĂT-FRUMOS

Minţi, tâlhare, minţi!

ZMEUL

(aratându-i paloşul)

Ia, uite!

FĂT-FRUMOS

Nu mă tem!

ZMEUL

Te arunc în cer!

FĂT-FRUMOS

Să te văd! Sunt gata... Haide! Asta-i mila ce ţi-o cer.
Milă, eu?

ZMEUL

Fireşte!

FĂT-FRUMOS

Milă... Mărturie!

ZMEUL

Ţi-oi aduce!

FĂT-FRUMOS

Scoate paloşul, tâlhare!

ZMEUL

Scoate paloşul, haiduce!

(Amândoi îşi scot paloşele şi le sucesc deasupra capetelor, gata de luptă.)

ÎMPĂRATUL

E-he-he! Aşa? Deodată? Înainte de-a lupta,
Spune-mi, Zmeule, şi mie, care-i visul, ţara ta?

ZMEUL

Nu sunt eu stăpânitorul părăsitelor palate,
Al pădurilor deşarte, al puhoaielor umflate?
Şerpii, vulturii şi corbii, nu sunt toţi supuşii mei?
Văgăunile nu-s pline de balauri şi de zmei?
Ţara mea e ţara spaimei, iar puterea mea e mare.
Toate duhurile-ascultă, tremurând, a mea chemare!
N-am caleaşcă daurită, dar când trec în rotogoale
Peste stâncile trăsnite, peste câmpurile goale,
Drumul meu nu pare falnic ca un drum împărătesc?

FĂT-FRUMOS

Ţi-l gătesc eu drumul ăsta, n-avea grijă, ţi-l gătesc!

ZMEUL

Nu cumva ţi-e iar de luptă?

FĂT-FRUMOS

Şi ce-ar fi?

ZMEUL

Păi, de, băiete,
Haide-aicea… dă-te-ncoace… să ne batem pe-ndelete!

FĂT-FRUMOS

Nu mă mişc. Eşti gata?

ZMEUL

Gata!

(Începe lupta.)

SORINA

Împărate, nu-i lăsa!
Nu-i lăsa, mărite doamne!

CRAINICUL

(intră speriat din stânga)

Unde e măria-sa?

ÎMPĂRATUL

Ce-i acolo? Cine strigă?

CRAINICUL

Preaslăvite împărate,
Începură zile grele pentru ţară să s-arate!

ÎMPĂRATUL

Vreo primejdie?

CRAINICUL

Grozavă! Fel de fel de soli vestec
Că voinicii cari trecură în alaiu-mpărătesc,
Mâniaţi că fata voastră îi goneşte, s-adunară
Şi-au pornit încoa' furtună! Caii varsă foc pe nară,
Scurmă ţărna şi nechează... ard cetăţi în calea lor...
Zarea toată e lumină...

ÎMPĂRATUL

Dat-au foc cetăţilor?
Ah, domniţă, multă grigă mi-ai adus la bătrâneţe!

CRAINICUL

Oşti venite mai în urmă, tot mai mari, mai îndrăzneţe,
Au cuprins păduri, oraşe, largul ţării bărăgan...

ÎMPĂRATUL

Cine merge-n fruntea oastei?

CRAINICUL

Voievodul Buzdugan!
Banul Pungă dă merinde, Banul Scamă ajutoare,
Pe când toată oastea noastră şade, vai, neştiutoare...

ÎMPĂRATUL

Ah, mişeii! Despre asta nu mi-au spus nici un cuvânt!

CRAINICUL

Banul Inimă-de-Aur, poreclit Fluieră-Vânt,
A-ncercat să-i domolească...

ZMEUL

(oprindu-se din luptă)

Gineri paşnici nimerit-a
Să-ţi alegi, mărite doamne!?

ÎMPĂRATUL

Nu mai ştiu... îmi pierd sărita.
Ce să fac? Trăiam în pace. Nici prin vise nu visam
C-or să vină împotrivă-mi cete multe, tam-nesam!

ZMEUL

Sunt frumoase ele, doamne, visurile de-mpăcare:
Voie-Bună, Ţară-Bună, gineri buni sunt fiecare,
Nu zic ba, dar vezi, nici unul n-are braţul ştii... colea,
Când o fi vreo-ncurcătură să te scape de belea!

ÎMPĂRATUL

Hei, de-ar vrea şi cea mai mică, de-ar gândi, de-ar înţelege,
Ce mândreţe de logodnic printre feţi i-aş mai alege!

FĂT-FRUMOS

Doamne, înaintea oastei bucuros eu duce-m-aş...

ZMEUL

De rămâne el aicea, eu voi trece la vrăjmaş!

ÎMPĂRATUL

Crai măreţi, vedeţi prea bine că mi-e ţara-n grea nevoie;
Rogu-vă, plecaţi aiurea şi certaţi-vă în voie;
Voi cu păsurile voastre, iară eu cu grija mea.

(Îi împinge binişor spre stânga şi iese după ei. Intră Împărăteasa şi Milena.)

ÎMPĂRĂTEASA

(către Sorina)

Pentru tine toate astea...Împăratul se temea
Dinainte c-or să vină voievozii cu mânie!

MILENA

I-ai gonit pe toţi, şi uite!...

ÎMPĂRĂTEASA

Fata mea, o cununie
Ne-ar scăpa de orice grijă. Fata mea, cum poţi răbda!?
Ţara piere pentru tine... Mai e vreme... Spune: da!
Ai văzut cam cine-i Zmeul, Făt-Frumos cam cine este.
Tot aşa sunt, fata mamei, toţi voinicii din poveste.
Nu-l iubeam nici eu pe vodă înainte de-a-i vorbi,
Dar apoi ne cununarăm şi-nceput-am a-l iubi.

MILENA

Sora mea, ascultă sfatul, sfatul mamei, pe-al surorii!
Chiar de nu ţi-o place soţul, prinde-te-n vârtejul horii!
Trece ziua, trece noaptea, lunile se duc pe rând,
Trece ura, nepăsarea, îndoiala... şi-n curând
Te trezeşti că-i drag voinicul... îl iubeşti, îl înţelegi;
Dacă vezi că nu se poate, cununia o dezlegi;
Că de nu ţi-o place soţul, nimenea nu te omoară
Dacă-l laşi...

ÎMPĂRĂTEASA

Primeşte, mamă, spune: da! Da?

MILENA

Surioară!...

SORINA

Fie, mamă!

ÎMPĂRĂTEASA

(către împărat, care se reîntoarce)

Împărate, fata noastră s-a-nvoit!

ÎMPĂRATUL

S-a-nvoit s-aleagă soţul? Să trăieşti, copil iubit!
Fuga, Crainice, şi spune voievozilor să vie.
Spune-le să curme lupta! Puică, inima-mi învie!
Să trăieşti, fetiţa tatii! Hei, aduceţi lăutari!
Să se scoale altă ceată de chelari şi bucătari.
Rânduiţi c-o să petrecem nouă zile înşirate...
Să petreacă toţi în ţară...

CRAINICUL

Preaslăvite împărate,
Au venit şi voievozii!

ÎMPĂRATUL

Au venit? Aşa curând?
Bravo, Crainice! Vesteşte-i... Să poftească iar la rând!

CRAINICUL

Craiul stelelor, Murgilă! Craiul soarelui, Zorilă!

SORINA

(oprind pe crainic)

Ce să vină iar Murgilă şi cu oaspele Gerilă?!
Şirul crailor din lume ar mai ţine înc-un an.

Buzdugan e-n fruntea oastei, îl aleg pe Buzdugan!

(Îi aruncă mărul de aur. În strigătele curtenilor şi-n sunetul muzicii, cei doi tineri îngenunchează în faţa împăratului, care le pune inelele în degete, apoi pornesc cu toţii să intre în palat. Scena s-a golit. S-a lăsat întuneric. Intră Vrăjitoarea care s-apropie tiptil, face semne fetelor care o-nconjoară.)

VRĂJITOAREA

Risipiţi-vă şi spuneţi tuturor să se gătească
Să vrăjim, să facem zână o mireasă-mpărătească!
Împletiţi-i o cunună din boboci de trandafir,
Căutaţi un fir de aur, răsuciţi-l şi, pe fir,
Toate ielele surate, din vecini, din depărtare
Să-i aducă, să-i înşire boabe de mărgăritare...
Aduceţi-mi şi toiagul descântat de şapte ori
Ca să-i întărim domnia peste fluturi, peste flori...

(Ies slujitoarele.)

Unde eşti, Sorino? Vino! Pleacă din robia ta!
În culcuşul de mireasă nu mai ai ce căuta!
În palat e zarvă mare. Nimeni nu te mai pândeşte.
Vino!

(În sine.)

A lăsat ospăţul... S-a oprit! Se răzgândeşte?
Nu te răzgândi, Sorino! Să nu simtă c-ai plecat;
Nu te teme! Păzitorii porţilor i-am fermecat.
Hai... tiptil, pe lângă ziduri... una... două... şapte trepte,
Încă una! Licuricii înspre noi or să te-ndrepte...
Gândul meu te poartă-n leagăn ca floarea un fluturel.

(Intră Sorina, care se uită-n urma ei, cu teamă. Vrăjitoarea se încovoaie şi vorbeşte iar cu glas piţigăiat de babă)

VRĂJITOAREA

Vino-ncoace, fata maichii! S-o asculţi mereu pe ea!
Vraja le dezleagă toate... numai binele îţi vrea...
Te voi face zână, maică! Numai tu vei fi stăpână
Pe norocul tău, pe viaţă, pe voiniţa ta — şi până
Vom începe vraja uită pământescul tău avânt.
Vraja-ncepe! Taci, ia seama! Să nu spui nici un cuvânt!

(În jurul Sorinei începe dansul ielelor, care o-mpodobesc cu mantie înflorată, îi pun pe cap coroană de flori şi-n mână toiagul de zână. Apoi, în frunte cu Sorina, pe care o ţine de mână Vraga, ies toate. Din palat s-aude vuiet. Prin fund, trec alergând slujitori cu facle. Se risipesc în căutarea Sorinei. Intră Buzdugan, Voie-Bună şi Ţară-Bună. În mijlocul strigătelor care se pierd în grădinile palatului, trece Crainicul.)

CRAINICUL

Hei, domniţă! Hei, domniţă! Vino, rogu-te,-n palat!

(Crainicul iese, repetându-şi chemările care se pierd în depărtare, amestecate cu strigătele celorlalţi şi cu sunetele de corn şi de trâmbiţă.)

VOIE-BUNĂ

Hei, Sorino!

ŢARĂ-BUNĂ

Hei,Sorino!

BUZDUGAN

Doamne, ce s-o fi-ntâmplat?

(Zgomotele descresc, se sting.)

Sta cu mine... întristată şi voioasă, rând pe rând...
O văzui pălind, deodată... se ridică, tremurând.

Şi cu ochii duşi departe... parcă o chema o vrajă...
Pas cu pas ieşi din casă... “Unde?” întrebai o strajă.
“În grădină!” îmi răspunse.

VOIE-BUNĂ

Da, dar în grădină nu-i...

ŢARĂ-BUNĂ

Încotro va fi luat-o?

BUZDUGAN

Să nu spuie nimănui!

(Se iveşte Vrăjitoarea.)

VRĂJITOAREA

Faceţi milă şi pomană!

VOIE-BUNĂ

Nu ne arde!

ŢARĂ-BUNĂ

Haide, pleacă!

VRĂJITOAREA

Poate să v-ajute baba la necaz! Mai staţi oleacă!

BUZDUGAN

Nu văzuşi, cumva, bătrâno, pe mireasa mea?

VRĂJITOAREA

Fireşte!

O văzui!... Vă las cu bine...

BUZDUGAN

Stai, bătrâno, te opreşte!

Spune-mi, unde e Sorina?

VRĂJITOAREA

O văzui printre copaci...

Se ducea...Mă duc! Am treabă!

VOIE-BUNĂ

(lui Buzdugan)

Da-i o pungă, s-o împaci!...

BUZDUGAN

Ţine, babo! Spune! Unde?

VRĂJITOAREA

Eu v-aş duce, dragii mei...

Dar mi-e greu! Hai, ia-mă-n cârcă şi te duc pe urma ei.

VOIE-BUNĂ

(lui Buzdugan)

Ia-o-n cârcă, Buzdugane!

(S-aud departe chemările, cornii, trâmbiţele.)

VRĂJITOAREA

Dumneavoastră, dragi voinici,
Unul o luaţi pe-aicea, iară celălalt pe aici...
Căutaţi-o!...Toată noaptea!

VOIE-BUNĂ

Toată noaptea! pân-la zio!

BUZDUGAN şi ŢARĂ-BUNĂ

Te urmăm şi nu ne-ntoarcem până când n-o vom găsi-o!

(Vrăjitoarea sare în cârca lui Buzdugan; împreună cu Voie-Bună şi Ţară-Bună ies prin trei părţi, dar nici unul în direcţia pe care a luat-o Sorina. Muzicile, chemările cresc din nou, tot mai puternice.)

C o r t i n a

ACTUL III

In inima unei păduri. Furtună. Intră Buzdugan cu Vrăjitoarea în cârcă.

BUZDUGAN

Proastă vreme ne ajunse! Ia stai colea, olecuţă...
Nu mai pot! Eşti grea, bunico!

VRĂJITOAREA

Bătrâneţele, măicuţă!
Aoleu! Valeu de mine!...

BUZDUGAN

Iată-ne acum şi-aci...
Visul nostru, mătuşico, precum vezi, se nimici;
N-am putut găsi mireasa!

VRĂJITOAREA

O văzui acum şi p-asta:
Buzdugan lăsându-şi oastea ca să-şi caute nevasta!

BUZDUGAN

Mi-a fugit în noaptea nunţii şi eu tot n-am înţeles:
De-i păream urât, prea mare — de ce dracu m-a ales?
N-am găsit-o-n toată lumea! Mulţumesc de bunătate.
M-ai purtat pe-ntreg pământul patru ani şi jumătate
Şi-am venit din nou la locul d-unde-am fost atunci plecat!
N-am noroc şi pace bună! De! M-o paşte vreun păcat!
Doamne! Doamne! Ce ursită împotrivă-mi se răzbună?

VRĂJITOAREA

Tu ca tu... Dar ce-s de vină Voie-Bună... Ţară-Bună?
Au plecat şi ei, săracii, ca să-ţi vie-ntr-ajutor,
Şi de-atât amar de vreme bat pământul arzător...
Şi-au lăsat în ziua nunţii minunatele neveste
Ca să-ţi afle pe Sorina!

BUZDUGAN

Mi-or aduce ei vreo veste?!
Iată locul revederii. Vor veni?

VRĂJITOAREA

Fireşte, vin!

BUZDUGAN

Cum le-aş mulţumi? Nespuse laude li se cuvin!
Cum să-ţi mulţumesc şi ţie, babă bună? Pentru mine
Ţi-ai lăsat şi tu odihna şi-ai plecat în ţări străine
Să mă duci după Sorina şi cu sfatul să m-ajuţi...
Vai! Zadarnică ne fuse toată truda. Ani pierduţi...
Ani pierduţi... pierdută viaţă!

(În lumina unui fulger se ivesc Ţară-Bună şi Voie-Bună.)

ŢARĂ-BUNĂ

Parcă-i dânsul!

VOIE-BUNĂ

El e, frate!

ŢARĂ-BUNĂ

Buzdugane!

BUZDUGAN

Cine strigă?

VOIE-BUNĂ

D-apoi noi suntem, cumnate!

BUZDUGAN

Voie-Bună! Ţară-Bună! Dincotro?

VOIE-BUNĂ

Din miazăzi!

ŢARĂ-BUNĂ

Eu mă-ntorc din miazănoapte!

BUZDUGAN

Şi nimic nu s-auzi?

ŢARĂ-BUNĂ

Vai, nimic! Umblai pământul, am chemat, am căutat-o,
Da-n zadar, că n-am găsit-o...

BUZDUGAN

Vai, ursito! Blestemato!

VOIE-BUNĂ

S-o fi dus în ţara mândră a lui Roşu-împărat!

BUZDUGAN

Sau ca pasărea măiastră, printre stele a zburat!

ŢARĂ-BUNĂ

Eu am fost spre soare-apune şi-am văzut pe înserate
Toate stelele din lume, sus, pe boltă înşirate...
Dar oricât de multe stele în văzduh s-au înşirat,
N-am găsit pe fata mică a lui Albu-împărat!

VOIE-BUNĂ

Eu am fost taman în ţara unde soarele răsare
Şi-am văzut, pălind spre ziuă, toate stelele din zare.
Craiul soarelui, Zorilă, pretutindeni m-a purtat;

Toate razele din slavă rând pe rând le-am cercetat.
Am văzut comoara nopţii înstelând nemărginirea,
Dar pe sora noastră mică n-am găsit-o nicăirea!

BUZDUGAN

Şi nici eu, copii! Zadarnic m-a tot dus săraca babă,
Toate lacurile moarte le-am trecut cu dor şi grabă,
Drumuri arse de lumină ocolind pământul tot,
Futunoase râuri late sprinten le-am sărit înot.
M-a purtat prin codri negri, printre duhuri fără trup,
Printre munţii de pucioasă care scuipă şi se rup,
Aruncându-şi bolovanii în văzduh de fum şi pară;
Printre pomi cu crengi de suliţi, care-adânc mă înţepară,
Mi-am lăsat fâşii de carne; tot pământul se uimea,
Dar nici urmă de Sorina — dragostea şi ura mea!

VRĂJITOAREA

Hi! Hi! Hi! Sărac de tine! Aoleu! Săraci de voi!
Sunteţi proşti… Şi niciodată nu scap proştii de nevoi!

VOIE-BUNĂ

Ce? Îţi râzi de noi acuma? Gluma ta e cam ciudată!

ŢARĂ-BUNĂ

Noi ne plângem de necazuri şi tu râzi? Mai râzi o dată!

VRĂJITOAREA

Hi! Hi! Hi!

VOIE-BUNĂ

Măi Buzdugane! Ce-i cu baba asta, hai?
E-o bătrână credincioasă, ori vreo viperă? Încai
S-o cunoaştem!... Spune, babă!

ŢARĂ-BUNĂ

De ce râzi de noi? Răspunde!
Tu ne-ai spus unde să mergem şi tot tu ne-ai spus pe unde
Să nu mergem!

BUZDUGAN

Totdeauna ascultam de vorba ta,
Te-am urmat supus, orbeşte, unde-ai vrut a mă purta!

VOIE-BUNĂ

Măi prieteni, măi prieteni! treaba asta nu-i curată!
Dacă baba asta, care bun tovarăş ni s-arată,
E-nvoită cu Sorina? Dacă minte ne-ncetat?
Dacă altul este drumul şi noi nu l-am cercetat?!

ŢARĂ-BUNĂ

Se prea poate. Adevărul greu mai e să-l ocoliţi:
Ne-a legat la gard, bătrâna! Rău mai furăm păcăliţi!

BUZDUGAN

Da, da, da! Mi-aduc aminte: când luam şi eu vreo cale
Mai senină, prin poiene, ori păduri de portocale,
Ori prin câmpuri înflorite, mă-ntorcea mereu din drum,
Împigându-mă întruna tot prin zări de foc şi scrum...
“Nu-i acolo! Nu-i acolo!” îmi striga cu-nverşunare.

ŢARĂ-BUNĂ

Mie nu mi-a spus: “Să umbli doar pe drumul care n-are
Flori la capăt sau în juru-i”? Nu mi-a spus că n-o găsesc
Pe Sorina nicăierea unde fluturi poposesc?
Ce-nsemnează taina asta?

BUZDUGAN

Soţioara mea, soţie!

VOIE-BUNĂ

Mult mi-e dor şi mie, frate, de mireasă!

ŢARĂ-BUNĂ

D-apoi mie!

VOIE-BUNĂ

D-apoi mie! La plecare câtă jale n-am lăsat!

ŢARĂ-BUNĂ

Dar a mea, la despărţire, câte lacrimi n-a vărsat?

BUZDUGAN

Întorceţi-vă, prieteni! Prea m-ar roade remuşcarea
Să vă ştiu pribegi prin lume, când vă paşte nerăbdarea
Să fiţi iarăşi împreună lâng-al inimii odor!
Când Maranda şi Milena se sfârşesc de-al vostru dor!
Da! Duceţi-vă mai bine... Singur plec în largul zării,
Că pe mine nu m-aşteaptă nimenea. Supuşii ţării
M-au ştiut mereu pe drumuri, rătăcit în bătălii,
Pe când oamenilor voştri, dor de voievodul li-i.

VOIE-BUNĂ

Nu, măi frate Buzdugane! Să plecăm tocmai acuma
Când aflarăm adevărul? Prea te-ntreci şi tu cu gluma!
Hai să mergem înainte! Şi vă fac un jurământ
Că-ntr-o lună răscoli-vom vechiul moşilor pământ.
Vom umbla, de-acum încolo, doar în ţările luminii
Şi-om afla în vreo poiană cuibul tainic al Sorinei.

ŢARĂ-BUNĂ

Pre-a mea lege, măi prieteni, printre flori o s-o găsim
Noi, ce-am căutat o floare doar în tristul ţintirim
Al pământurilor moarte! Voie-Bună, n-am dreptate?

VOIE-BUNĂ

Ai dreptate! Şi vom merge şi ţi-o vom găsi, fârtate,
N-avea grijă!

BUZDUGAN

Bogdaprosti, dragii, dragii mei cumnaţi!

VRĂJITOAREA

Aoleu, flăcăii maichii, fără mine nu plecaţi!

BUZDUGAN

A, nu! Scorpie bătrână! N-ai să scapi nepedepsită!
Vei rămâne-aici: flămândă, singură şi oropsită,
Pradă fiarelor din codri şi furtunii! Să pofteşti
Şi altă dată, ghionoaie, pe viteji să-i mai prosteşti!

VOIE-BUNĂ

Cum ai spus? Pedeapsă-i asta, măi cumnate Buzdugane?
Patru ani ai dus-o-n cârcă, nu ţi-a fost de-ajuns, sărmane?
Hotărăsc acestea: baba, scorpia, la rândul ei,
Şi ea să te poarte-n cârcă patru ani...

VRĂJITOAREA

Cum? Cum?

VOIE-BUNĂ

Nu vrei?

VRĂJITOAREA

Aoleo! Sărac de mine. Oameni buni! Auzi! Ruşine!
Eu, o biată băbulică... eu... în cârcă? Vai de mine!

VOIE-BUNĂ

Vorba! Frate Buzdugane, patru ani i-ai fost măgar,
Patru ani măgar să-ţi fie!

VRĂJITOAREA

Mi-a fost jertfa în zadar.
Sărut mâna şi piciorul! Aoleo, copiii babei,
Nu mă faceţi de ocară!

VOIE-BUNĂ

Uite-acum, în patru labe-i!
Şi-adineauri... Buzdugane, săi în cârcă! Hai la drum!

BUZDUGAN

N-o să poată, bre, săraca, să mă ducă-n spate...

VOIE-BUNĂ

(scoate sabia)

Cum?

Ai să vezi cum o să poată. Cu ţepuşul ăsta, poate!
Hai, apleacă-te!

(Vrăjitoarea se apleacă. Buzdugan se urcă.)

VRĂJITOAREA

Vai mie!

BUZDUGAN

Nu mă zgudui!

VRĂJITOAREA

Nepoate!

VOIE-BUNĂ

Ai să-l porţi mereu în cârcă, babă-cloanţă, vrei, nu vrei,
Sau de vrei să scapi de dânsul, du-ne iute-n ţara ei!
Dacă-l duci unde-i Sorina, o să te dezmăgărească...
Pân-atuncea, în spinare o cocoaşă o să-ţi crească!
Asta-i vorba-mi cea din urmă! Buzdugane, sus! Aşa!
Hai nainte!

ŢARĂ-BUNĂ

(împingând-o cu spada)

Di, Martine, di, Martine! Haida-ha!

(Cu Buzdugan în cârcă, între cei doi voievozi care o împing cu săbiile, Vrăjitoarea iese. Furtuna reîncepe. Intră o ceată de ţărani.)

MOŞ DUMITRU

O-ho-ho!

MOŞ MARIN

Da tună, vere!

PĂCALĂ

O-ho-ho! Ce vijelie!

MOŞ DUMITRU

Brrr! Fă-ţi cruce, frăţioare...

MOŞ MARIN

Mai domol, Sfinte Ilie!

MOŞ DUMITRU

Grele vremuri!

MOŞ MARIN

Grele vremuri!

PĂCALĂ

După secetă, furtună.
Tot ce n-a fost ars de soare s-a necat...

MOŞ DUMITRU

Şi tună...

MOŞ MARIN

Tună!

PĂCALĂ

Tune, fulgere, că-i bine! Mai aud şi surzii poate,
Şi-şi mai văd păcatul, orbii.

MOŞ DUMITRU

Bine mi-ai grăit, nepoate!

PĂCALĂ

Nu, că multe s-abătură peste bietul nostru sat!
De-aşa griji, de-aşa păcate, de când e nu i-a păsat...

MOŞ MARIN

Vreo năpastă ne pândeşte!...

MOŞ DUMITRU

D-asta, zău, şi eu mă tem!
Semne rele! Semne rele! Ne-o ajunge vrun blestem!

(Ploaia încetează. Ţăranii ies de sub umbrar.)

PĂCALĂ

Iacă, vine Moş-nu-crede.

MOŞ MARIN

Vai de biata piele-a lui...

MOŞ DUMITRU

Rău s-agaţă şi nevoia de capul românului...

MOŞ TOADER

Bună ploaie! Vreme bună, dragii moşului! Ce veşti
Ne mai spuneţi de pe câmpuri, ori v-aţi pus iar la poveşti?

O FEMEIE

Semne rele, bade Toader...

MOŞ TOADER

Semne rele, zici, surată?

MOŞ DUMITRU

De vreo şapte zile-ncoace numai semne ni s-arată!

PĂCALĂ

Flăcări verzi de la o vreme umplu trestia şi lacul,
Iară luna, toată noatea o mănâncă vârcolacul...

FEMEIA

Apa-i plină de şopârle... O muiere-n Făgeţel
A născut un prunc albastru, cu picioare de viţel...

O FATĂ

Cămătari şi vraci de-o lege... Negustori rătăcitori...

FEMEIA

Năvăliră ca lăcusta...

MOŞ TOADER

Toţi românii li-s datori!

MOŞ DUMITRU

E mai rău ca pe la târguri. Şi nu-i chip de mântuire!

MOŞ MARIN

Cununii între rudenii: văr sau unchi îl iei de mire,
Pe când cei ce n-au nici rude...

FEMEIA

Uite-aşa, ca fata mea!

MOŞ DUMITRU

Bună fată, muncitoare...

FEMEIA

Nu vrea nimenea s-o ia!

PĂCALĂ

Dumneata, bădiţă Toader, ai văzut ceva?

MOŞ TOADER

Nimic!
Semne d-astea, fermecate, le vedeam mai pui, mai mic...
Dar acum, la bătrâneţe, să tot vezi şi tot nu mori.
Să-l tot vezi pe necuratul lângă para de comori!
Alte cele te omoară. N-ai căruţă, turmă... stupi...
Cu vedenii vrei, sărace, calicia să-ţi astupi?
Moşul Toader, dragii tatii, nici văzu, nici auzi,
Dar de când s-arată semne mâncă-n fiecare zi!

MOŞ DUMITRU

Lucru rar?

MOŞ MARIN

Se vede treaba...

MOŞ TOADER

V-oi mai spune semne rare:
L-am văzut pe popa nostru cum umbla doar pe-o cărare!

PĂCALĂ

Mă iertaţi! Deunăzi seara, coboram printr-o vâlcea,
Când mi se opriră boii… Le mai dau cu “hăis”, cu “cea”…
Nu voiau să se urnească. Dau să mă răstesc la ei:
Amândoi râdeau la mine!

MOŞ MARIN

Bade Toader, ce mai vrei?

FATA

Astă-noapte, în livadă, un strigoi mi s-arătat!

MOŞ TOADER

Nu mai spune! Da-n livadă astă-noapte ce-ai cătat?

PĂCALĂ

Diavolul mai toată noaptea ne pândeşte la răscruci,
Chip de iepure şi broască…

MOŞ TOADER

Măi copii, nu fiţi năuci!

PĂCALĂ

Ba mă iartă, bade Toader… L-am văzut în două labe
Cum stupea venin pe gură!

MOŞ TOADER

Nu mai spune, pârcălabe!?

PĂCALĂ

Ieri la horă-n Satu-Mare năvălise printre fete
Un berbec ce vrea să joace...

MOŞ TOADER

Nu mai spune, logofete!?

PĂCALĂ

Lui Melentie, pescarul, i s-au prins între năvoade
Şapte peşti cu solzi de aur...

MOŞ TOADER

Nu mai spune, voievoade!?
Ploaia stete. Vine noaptea şi voi încă trăncăniţi?
Ori vi-i lene să vă duceţi, boieri mari neprimeniţi?
Nu, c-aşa-i românul nostru: toate celea pentru el
Sunt prilej să stea de vorbă. Eu mă duc!

MOŞ DUMITRU

Mai stai niţel!

PĂCALĂ

Stai niţel, mă bade Toader!

MOŞ TOADER

Mai duceţi-vă la case,
Oameni buni!

(Moş Toader iese.)

PĂCALĂ

Văzurăţi, neică, ce mânie-l apucase
Când i-am spus că s-arătară semne rele peste tot?
S-a răstit la mine, moşul, m-a făcut năuc, netot...

MOŞ MARIN

Nu prea crede el în semne...

FEMEIA

Nici icoanei nu se pleacă.

MOŞ DUMITRU

Om sărac! Şi tot săracul e păgân, copii, oleacă...
Ce spuneai, flăcăul tatii, mai văzurăţi semne rele?

FEMEIA

Fie-ţi milă, Doamne sfinte, şi fereşte-ne de ele!

PĂCALĂ

Roi de flăcări ies pe munte când e noaptea-n jumătate,
Şi se face horă mare. Dumneata ce zici, fârtate?

MITRU GEAMBAŞUL

M-au cam pus pe gânduri, vere, veştile ce mi le spui!
De vro şapte zile-ncoace n-a rămas măcar un pui
De român în satul nostru, fără să nu fi văzut...
La-nceput, credeam că-s basme! Era lucru de crezut?
Dar prea multe, bre, prea multe! Astăzi una, mâine alta,
Ba că-ţi râde vita-n faţă, ba că flăcări umplu balta,
Ba că miorlăie-n coşare, ba că-n poduri sunt stafii;

Te-nspăimânţi ca prichindeii cât de om bătrân să fii!
Vro năpastă ne pândeşte…

FEMEIA

Poate-i rătăcit vrun duh
În palatul de pe munte?!

PĂCALĂ

Am văzut ceva-n văzduh
Învârtindu-se agale şi pierind în cel palat!

MOŞ MARIN

Se prea poate… că pe munte câte nu s-au întâmplat?

MOŞ DUMITRU

Măi băiete, cu palatul lucrul nu prea e curat…

FATA

Poate-au surghiunit p-acolo vreun fecior de împărat!

MOŞ MARIN

Sau, mai ştii, palatul cela, loc de-ascuns în vremuri grele,
S-a făcut locaş de diavoli şi vedenii d-ale rele!

MOŞ DUMITRU

(trage deoparte câţiva bărbaţi)

Eu v-oi spune una bună… de-o avea ori nu temei,
Să n-o spuneţi mai cu seamă la copii şi la femei…
Un argat domnesc, Dănilă, om bătrân cu mintea-ntreagă,
Cum trecea dinspre pădure, s-a oprit în drum să-şi dreagă

Roata stângă la căruţă. Dar făcu el ce făcu,
Două, trei şi patru ceasuri n-a făcut nimic... Acu
Se gândea: să stea-n pădure toată noaptea, ori să-şi ia
Boulenii şi să plece ca să scape de belea?
Şi-a lăsat în drum căruţa şi-a plecat. Dar iată că,
Prin văzduh, o umbră mare vâjâind alunecă
Şi pieri, duhnind pucioasă, în palat.

MOŞ MARIN

Ptiu! Piază-rea!

MOŞ DUMITRU

Nu era nici om, nici vită şi nici pasăre... Părea
O făptură din gheena, ce-a ieşit neisprăvită:
Aripi mari, cum au vultùrii, chip de om şi trup de vită!

PĂCALĂ

Mare va fi fost, tăicuţă, spaima bietului argat!

MOŞ DUMITRU

La-nceput voi să fugă, dar s-opri din alergat
Şi tiptil, tiptil, în umbră, s-a uitat peste uluci
Şi-a văzut umblând balauri şi tot felul de năluci.

PĂCALĂ

Ăştia-s lupii de mâncară vaci, în zilele din urmă...

MOŞ DUMITRU

Un cioban, trecând pe-acolo şi-a pierdut un sfert din turmă,
Iar un baci, dormind pe munte, şi-a lăsat în drum povara,
Când, în zori, n-a mai găsit-o!

MITRU GEAMBAŞUL

Munca lui de toată vara!

MOŞ DUMITRU

Cum spuneam, din toate astea nici un sfert n-aş fi crezut.

BĂCIŢA

(intră ţipând)

Oameni buni!

MOŞ DUMITRU

Da ce-i, băciţă?

BĂCIŢA

(gâfâind)

Staţi niţel...

MOŞ MARIN

Ce-i?

BĂCIŢA

L-am văzut!
Un balaur... astă-seară... coboram înspre fântână...
Staţi niţel... să mai răsuflu! Se-nvârtea pe lângă stână
Şi-a zburat. Simţii în creştet o suflare grea şi rece.
Când mă uit, să mor: năluca peste cap o văd că trece:
Sforăia, duhnea pucioasă şi din aripi fâlfâia!...

FEMEIA

Vai de noi!...

FATA

Fereşte, Doamne!

TOŢI

(se închină)

Doamne, scapă-ne de ea!...

(Zmeul-zmeilor coboară grăbit prin fundul scenei. Ţăranii fug, ţipând speriaţi. Păcală şi fata rămân în scenă.)

FATA

Îl văzuşi?

PĂCALĂ

Era năprasnic!

FATA

Doamne, Doamne, ce cumplit!

PĂCALĂ

Şi-ai văzut ce ochi, ce gheare?

FATA

Şi-apoi cum a năvălit!

PĂCALĂ

Şi ce foc pe nara dreaptă!

FATA

Ba pe stânga!

PĂCALĂ

Şi pe stânga!

FATA

Ai văzut ce aripi, bade?

PĂCALĂ

Bat-o dragostea, nătânga!
Nu era nimic, fetiţo! Ia, un om străin şi el,
Un drumeţ şi el, săracul...

FATA

N-a fost diavolul?

PĂCALĂ

De fel!

FATA

Nu mai spune! D-apoi lumea ce-a fugit aşa, deodată?
Şi de ce le-ai spus atâtea?

PĂCALĂ

Să mai treacă vremea, iată!

FATA

Dumitale-ţi place, bade, tot de pozne să te ţii!
Numai basme-nfricoşate de prin ţări şi-mpărăţii
Ne spuseşi la şezătoare... Şi-apoi an, ţi-aduci aminte,
Ai scornit de-o arătare ce se plimbă pe morminte
Şi dezgroapă răposaţii...

PĂCALĂ

(râzând)

Ei, şi tu! Da lasă, frate...

FATA

"Lasă", "lasă" — tot cu "lasă"... Dac-or fi adevărate
Ca şi basmul toate celea câte-n taină mi-ai urat...

PĂCALĂ

Ţi-am spus basme câteodată, alteori adevărat.
Vezi tu, scornitura asta, basmul, ştie să te prindă
De urechi şi să te ţie... şi-ncordarea să-ţi cuprindă...
Spune una, spune alta, una tot o nimereşti...
Mai întoarce-o, mai suceşte-o, dacă ştii cum s-o-nfloreşti!
Ai să vezi întreaga lume cum te-ascultă-nmărmurită...
Ochii tuturor sunt ţintă... Răsuflarea e oprită...
Dă din coate câte unul... altul zice "măi" şi "tii"!
Iară tu, spunând întruna, te trezeşti, fără să ştii,
Că-i trimiţi pe fiecare, săturaţi, pe nemâncate!
De! Aşa-i făcut românul: de-o avea ori nu bucate,
De i-o fi căsuţa goală, de i-o fi sumanul ros,
El cu doinele şi basmul îşi petrece bucuros!

FATA

Îşi petrece, îşi petrece, însă lumea se dezvaţă
Să te creadă...

PĂCALĂ

Nu te crede, dar te-ascultă! Ia mai bine o povaţă.
Altă dată, nu mai spune câte vezi, câte nu vezi,
C-or să afle cine-i dracul care-ţi iese prin livezi!

(Zmeul trece iar în fundul scenei.)

FATA

(speriată, alipindu-se de flăcău)

Uite-l iar... Mi-e frică, bade!

PĂCALĂ

Lasă, nu-ţi mai fie frică.
Vino-ncoa la neica-n braţe! Şi-acum spune, vrei să vii
Să-ţi arăt o luncă mândră?...

FATA

Unde?

PĂCALĂ

Dincolo de vii!
A-nflorit, ca printr-un farmec, crâng de flori nemaivăzute,
Parcă le-a ursit vreo zână, parc-ar fi din cer căzute...
Trandafiri frumoşi ca tine, crini şi nalbe fel de fel,
Mari cât soarele de seară legănând un fluturel!
Un potop de flori ce cade şi se urcă până-n slavă,
Flori albastre, albe, roşii, o poiană, o dumbravă;
Ce spun eu? Un deal, un munte! Tot pământul numai flori,
Iar văzduhul numai fluturi şi gândaci strălucitori!
Ţi-am adus un crin de aur mai deunăzi. Vin' cu mine
Şi-om culege alţii... alţii, în pădurea mea!

FATA

Mai bine
Hai acasă! Lasă gluma!

PĂCALĂ

Nu glumesc!

FATA

Lasă, că ştiu...
Nu degeaba eşti Păcală...

PĂCALĂ

Eu să mint? Olog să fiu
De-am minţit.

FATA

Pe jumătate!

PĂCALĂ

Am spus drept!

FATA

Pe jumătate!
Nu mai cred nimic de-acuma: prea spui multe!

PĂCALĂ

Ai dreptate...
Numai eu sunt vinovatul dacă nu vrei să mă crezi...
Am minţit ades, şi-acuma, când frumoasele livezi
Sunt aievea, da, aievea, nu mai vrei să crezi, şi pace...
Gura mea chiar adevărul în minciună îl preface.
Să lăsăm deoparte visul. Ai dreptate. Hai în sat!

(Ieşind cu părere de rău.)

Vai, şi ce frumoase fură florile ce le-am lăsat!

C o r t i n a

ACTUL IV

In împărăţia Zânei-florilor. În fund, străbătând scena de la o culisă la alta, trece Vrăjitoarea cu Buzdugan în cârcă. Revenind, pe partea de unde ieşise, dar mai aproape de rampă, Vrăjitoarea aleargă urmărită de Buzdugan. La ieşirea din scenă, acesta o ajunge şi-i sare din nou în spate. Apoi, iată-i, apar din nou, pe alt plan. Vrăjitoarea aleargă ca vijelia, cu povara în spate. În sfârşit, îi vedem la intrarea din primul plan.

VRĂJITOAREA

Dă-te jos! Hai, dă-te odată!...

(Buzdugan descalecă, baba zburdă ca să-şi dezmorţească oasele.)

BUZDUGAN

Joacă, joacă! Să nu fie
Asta pajiştea Sorinei şi te fac pe loc stafie!

VRĂJITOAREA

Am ajuns, zău, măiculiţă!

BUZDUGAN

M-ai minţit de şapte ori!

VRĂJITOAREA

Asta-i pajiştea Sorinei!

BUZDUGAN

Nu mă minţi a opta oară?
Nu vrei să mă porţi cu anii, cum făcuşi odinioară

Când eu te duceam în cârcă? Nu pot taina să-ţi dezleg!
Ce folos să pierdem vremea, babo, nu te înţeleg!
Cum nu-ţi fuse milă? Spune! De ce m-ai purtat prin lume
Tot minţindu-mă şi jalea prefăcându-mi-o în glume?
Ce-ţi veni să-i spui Sorinei să mă lase? Cu ce rost
M-ai purtat de nas pe drumuri ca pe cel din urmă prost?

VRĂJITOAREA

Nu mă întreba! O taină!

BUZDUGAN

Ce rău ţi-am făcut eu ţie
Ca s-o-ndemni să fugă? Spune-mi, ce blestemăţie?

VRĂJITOAREA

Să mă ierţi! N-am îndemnat-o! I-am ghicit în bobi şi-atât.
Înaintea nunţii tale fuga ei s-a hotărât!

BUZDUGAN

Babă dragă, spune-mi taina, şi mă jur că niciodată
N-am s-o spun cuiva... Umblarăm amândoi prin lumea lată,
Ani întregi am fost tovarăşi; spune-mi, fie tot ce-o fi,
Şi mă jur că taina asta eu n-o voi destăinui!

VRĂJITOAREA

Voievoade Buzdugane, am să-ţi spun. Eşti om de treabă.
Vreau să fim pe veci prieteni şi de aceea... hai, întreabă.

BUZDUGAN

Pentru ce nu vrei, bătrâno, să-mi găsesc odorul meu?

VRĂJITOAREA

Fiindcă trebuie s-alerge după Făt-Frumos mereu!

BUZDUGAN

Şi de ce să-l urmărească pe logodnicul Ilenei?

VRĂJITOAREA

Ca să uite voievodul de iubirea Cosânzenei!

BUZDUGAN

Şi de ce-ai voi să uite pe Ileana, Făt-Frumos?

VRĂJITOAREA

Pentru ca pe Zmeu, la rându-i, voievodul bătăios,
Făt-Frumos, să-l lase-n pace!

BUZDUGAN

Şi de ce să-l lase-n pace?

VRĂJITOAREA

Hei, "de ce?" "de ce?" întruna! Iacă d-aia! fiindcă-mi place!
Uite-aşa! Îmi place mie să-l ştiu odihnit pe Zmeu;
Vreau să nu-l gonească nimeni, să nu-i fie traiul greu

BUZDUGAN

Da de ce?

VRĂJITOAREA

Ei, ast-acuma — prea mă-ntrebi mereu, nepoate!

BUZDUGAN

Poate asta-i, babo, taina vieţii tale?

VRĂJITOAREA

Poate! Poate!

BUZDUGAN

Nu ţi-o cer! Răspunde-mi însă: care e folosul tău?
Ce câştigi din toate astea?

VRĂJITOAREA

De ţi-aş spune asta, zău,
N-ar mai fi o taină, taina...

BUZDUGAN

(ameninţând-o cu buzduganul)

Aş putea să-ţi spun: răspunde,
Că de nu, cu buzduganul te trăsnesc! Hai, nu-mi ascunde!
Ca şi mine,măiculiţă, poate-ai suferit şi tu;
Ai şi tu vreun dor ce-n suflet pe vecie s-abătu?
Poate-ai plâns şi tu ca mine, şi tu poate eşti departe
De fiinţa ce ţi-e dragă care altora se-mparte!?

VRĂJITOAREA

Da, băiete, da! Aşa e! Mi-e departe, dragul meu,
Fiul meu, copilu-mi dulce!

BUZDUGAN

Cine?

VRĂJITOAREA

Urgisitul Zmeu!

BUZDUGAN

Zmeul — fiul Vrăjitoarei?

VRĂJITOAREA

Da! Tăcere!

BUZDUGAN

Te goneşte?

VRĂJITOAREA

Nu, sărmanul nici nu ştie că-i sunt mamă, nici gândeşte.
Baba care-o vezi acuma fost-a mândră-n vremea ei...
Străluceau de frumuseţe arzătorii ochi ai mei...
Da... da... da... eram frumoasă şi trăiam la ţărm de mare,
Unde privegheam corăbii clătinându-le fanare.
Într-o zi, din ceaţa mării iată că s-a-nfiripat
O corabie cu semnul unui leu înaripat.
Şi-a mânat spre ţărmul nostru; printre stânci, în faptul serii,
Au lăsat un om pe-o luntre şi-au plecat corăbierii.
Iar acel străin, cu ochii plini de fulgere de-oţel,
Mi-a vorbit: " Eu sunt Ursitul. Vreau să schimb al lumii ţel,
Dar stăpânitorii lumii împotriva mea, în goană,
S-adunară şi m-alungă într-o veşnică prigoană!
Am venit să mă ascundeţi şi-am să plec când mi-o fi dat!"
L-am primit cutremurată... Glasul, chipul lui ciudat,
Parcă le ştiam de-o viaţă, dintr-a tinereţii pară,
Visele singurătăţii parcă mi-l întruchipară...
Cât a stat cu noi pe ţărmul singuratic şi pustiu,
Cum de i-am căzut în vrajă, niciodată n-am să ştiu...
Ştiu că m-au mustrat părinţii, ştiu că-ntr-un amurg de vară

A plecat… S-a dus, lăsându-mi cea mai gingaşă povară:
Un copil frumos ca dânsul, ca şi el de-ntunecat…
Parcă-aud şi-acum ce-mi spuse, în amurg, când a plecat:
“Ceasul mi-a sunat, şi dacă în trei ani de-aci nainte
Nu-ţi aduc o-mpărăţie de corăbii, ţine minte:
Am murit. Duşmani puternici s-au unit şi m-au răpus!
Lupta merge mai departe! Vom lupta!” Şi mi-a mai spus:
“Eu îţi las zălog copilul, ai să-l creşti, să mă răzbune,
Să-mplinească el ursita năzuinţelor străbune!
Ce n-au izbândit părinţii va să izbândească el!”
“Ce duşmani avuşi în viaţă?… Ca să-i spun. Şi care ţel?”
“Singur el îi va alege dintr-a sângelui poruncă!
Cei cari, bănuind alesul, împotriva lui s-aruncă!
Lasă-l singur să-mplinească rosturile strămoşeşti
Şi nu-i spune niciodată cine-am fost şi cine eşti!
De-o simţi că fierbe-ntr-însul clocotul din alte vremuri
Ne va-ndeplini menirea. Să-l urmezi fără să tremuri!
Zmeul-zmeilor să fie, de va fi din neamul meu.
De-o cădea răpus şi dânsul, piară numele de Zmeu!”
Astfel mi-a vorbit, şi tâlcul nu i-am înţeles. Fugară,
Mi-am luat copilu-n braţe, când părinţii m-alungară,
Şi-am plecat în lumea largă, fără lacrimi, fără glas,
Aşteptând să crească pruncul şi ursitei lui să-l las…
Am plecat cu el… Micuţul mi-era jalea, bucuria,
Toată dragostea pierdută, el: ruşinea, el: mândria…
L-am văzut cum creşte falnic şi-am văzut în ochii lui
Strălucind întunecimea din privirea Zmeului.
L-am văzut cum bate drumul care singur şi-l alese,
Răspunzând unor îndemnuri pentru mine ne-nţelese;
Poate o menire naltă, poate un străvechi blestem…
Visul lui necunoscându-l, pentru viaţa lui mă tem.
N-am avut răgaz, odihnă, nici cămin, nici sărbătoare,
Dar m-am pomenit vrăjită cu puteri de vrăjitoare…

Tot pe urma lui, prin scorburi şi prin munţi împotmoliţi,
Mi-am făcut prieteni şerpii şi balaurii cumpliţi…
Toate duhurile negre le-am chemat să-l ocrotească,
Să sporească, să-ntărească ocrotirea-mi părintească.
Mă făcui în umbră, umbră — umbra care mi-l păzea…
Numai dragostea de mamă paşii mi-i călăuzea…
Dor i-era privirii mele în surâsuri să mi-l scalde,
Dor mi-era să-i trec pe frunte mângâierea mâinii calde,
Să mi-l strâng duios în braţe şi să-l culc pe sânul meu,
Legănându-l, murmurându-i: “Puiul mamei, pui de zmeu”.
Să-i şoptesc cu drag “copile” şi el să-mi răspundă “mamă“,
În zadar îmi fuse visul; visurile se destramă!
Am trudit prea mult, băiete, sufletul abia mi-l ţin,
Sunt la capătul puterii… lasă-mă să plâng puţin!

BUZDUGAN

Plângi, sărmano! Uşurează-ţi sufletul de-o grea durere…
Toţi avem nevoie-n viaţă de-un alean, de-o mângâiere…
Nu e nimeni prea puternic oricât ar fi de temut!
Soarta maşteră ne-apasă, fiecare-i orb şi mut!
Toţi te blestemă pe tine, dar nu-ţi fuse viaţa lină.
Plângi, sărmană vrăjitoare, şi durerea ţi-o alină!…

VRĂJITOAREA

Suferinţele, copile, ţi-au făcut un suflet bun.
Am să-ţi cer o jertfă…

BUZDUGAN

Spune!

VRĂJITOAREA

Uit-o! Las-o pe Sorina!

BUZDUGAN

Cum?

VRĂJITOAREA

Voinice Buzdugane, nu copila poartă vina
De-a fi rupt unirea voastră; vinovatul eşti şi tu!
Ţi-a zvârlit Sorina mărul nu din dragoste, o, nu!
Ci din spaimă! Nu ţii minte? Vâjâiai ca vijelia.
Spăimântai întreaga curte, începuse bătălia;
Şi, de frică, biata fată, dintre ceilalţi te-a ales.

BUZDUGAN

Ai dreptate! Lucrul ăsta, vezi, eu nu l-am înţeles!
Am speriat-o cu măciuca; biata fată, biata fată!
Ai dreptate, băbulico, nu-i Sorina vinovată...

VRĂJITOAREA

Ş-apoi ce eşti tu de vină, tu, vestitul Buzdugan,
Marele biruitor al lumii, ne-ntrecutul căpitan,
Să tot umbli vremea toată dup-o biată de muiere?!
Rostul tău e prin războaie! Vrei neveste? După vrere:
Zeci şi sute!...

BUZDUGAN

Ai dreptate! Sunt vestitul Buzdugan!
Patru coaste frânte-n luptă, de trei ori mă bat pe an,
Zece mii de buzdugane, mii de cai în herghelie,
Buzdugan, voinic cât şapte, ne-ntrecut în bătălie!
Tii, da prost am fost, mătuşă, să-mi pierd vremea lăcrămând!

Hai la luptă, voievoade! Buzduganul ţi-e flămând!
Bun râmas, nevastă dragă! Dacă vreau, găsesc o sută!
Nouă sute de neveste! Babo, vin' de mă sărută!
Iartă-mă dacă vreodată am fost aspru sau mojic.
Mojicia nu lipseşte când e omul prea voinic!

VRĂJITOAREA

Fii blagoslovit, copile!

(Îl sărută pe frunte. Buzdugan îi sărută mâna.)

BUZDUGAN

Cât e de ciudată viaţa!
După ceasuri lungi de neguri, vezi că vine dimineaţa.
După ani de osteneală ai atins visarea ta,
Ai ajuns la poarta vieţii! Dar nainte de-a intra
Te gândeşti... mai stai o clipă şi deodată, nu ştiu cum,
Parcă n-ai mai trece pragul: te opreşti, te-ntorci din drum,
Să-ţi închizi, pentru vecie, aripile larg deschise...

VRĂJITOAREA

Viaţa, dragul meu, nu-i alta decât lung şirag de vise
Care mor de-s împlinite!

(Buzdugan iese cu măciuca pe umeri.)

Va muri şi visul meu?
O cumplită presimţire... Cine strigă? Eu sunt, eu!
Glasul lui mă cheamă dulce: "Vino, mamă! Vino, mamă!"
Vin, copilul meu, degrabă... N-avea teamă! N-avea teamă!

(Iese. Intră Zmeul pe care-l opreşte Sorina, prefăcută în Zâna-florilor.)

SORINA

Ce pândeşti la drumul mare?

ZMEUL

Bună vremea...

SORINA

Bună fie!
Te-ntrebam ce faci p-aicea rătăcind ca o stafie!

ZMEUL

Eu? Aştept!

SORINA

Pe cine?

ZMEUL

Nu ştiu!

SORINA

Ba eu ştiu!

ZMEUL

Atuncea ştim
Amândoi, aşa-i, domniţă?

SORINA

Ucigaşule!

ZMEUL

Poftim!...
Doamne, cum se schimbă lumea! Cine te-ar cunoaşte oare
Cu privirea încruntată şi-mbrăcată ca o floare?

Nu mai eşti domniţa blândă din palatul strălucit
Unde vin să te peţească…

SORINA

Nu mai sunt! M-aţi înrăit!

ZMEUL

Cine? Eu?

SORINA

Şi tu… şi anii… şi cărările-mi prin lume!

ZMEUL

Cin' te-a pus să fugi de-acasă?

SORINA

Cine? Dragostea!

ZMEUL

Ce glume!
Ai fugit în noaptea nunţii ca să pleci pe urma lui…
Care ţi-e folosul, spune?! Osteneala drumului
Şi necazurile lumii… El de tine nici nu ştie…
Te-a văzut vreodată, spune? Nu, în inima-i puste
Numai chipul ei răsare ca o stea pe-un bărăgan.
Nu-i păcat să laşi acasă pe voinicul Buzdugan?

SORINA

Nu vorbi de el acuma.

ZMEUL

Dar, domniţă, ai răbda
Să trăieşti în lumea asta... pe Ileana de i-aş da?

SORINA

Nu mai am aceleaşi doruri... Gândurile-mi sunt curate,
Iar iubirea de-altădată e o dragoste de frate...

ZMEUL

Lasă...nu mai spune asta... Dac-ar fi şi el p-aici,
Ai vedea ce greu îţi vine ochişorii să-ţi ridici,
Să-l priveşti de-a dreptu-n faţă şi să zici "iubite frate"!
Nu, domniţă, aste vorbe nu prea sunt adevărate...
Când am vrut să-i las mireasa, am venit să te peţesc.
M-aţi gonit ca pe-un nemernic. M-am întors cu gând hoţesc
Şi-am plecat cu mâna goală. Ce mai vrea? De ce m-alungă?
Tu ce vrei?

SORINA

Să-i dai mireasa!

ZMEUL

Poate bate cale lungă!
Asta nu! Şi-ai vrea, domniţă, să i-o dau? Ai vrea, ia spune?!

SORINA

Poţi să râzi. Dar vraja dânsei şi pe tine te răpune;
Ca şi el, şi tu eşti prada unui farmec negrăit
Ce te face zi şi noapte să veghezi necontenit...

Toate visurile tale, tot ce-ai spus odinioară
N-ascundea decât iubirea ce frământă şi omoară...
Dacă nu ţi-ar fi stăpână, vremea nu ţi-ai prăpădi
Aşteptând pe la răspântii... Ca tâlharii n-ai pândi
Pe voinicul care vine, care veşnic te-nspăimântă...
Ochii tăi n-ar fi oglinda dorului ce te frământă!

ZMEUL

Crezi că mor după Ileana? Zău aşa, nu mor deloc!
Pentru mine o femeie nu e ţintă, ci mijloc!
Prea sunt sus să pierd o viaţă alergând dup-o muiere!
Haida-de! Povestea asta prea e lungă. Ţara piere,
Iară baba se găteşte...

(Zmeul vrea să plece. Sorina îl opreşte.)

SORINA

Încotro?

ZMEUL

Mă duc să tai...
O poveste ce se-ntinde şi-ar mai creşte încă...

SORINA

Stai!
Stai aici!

ZMEUL

Sunt ani de zile de când “stau” fără-ncetare!
Dar acum sosit-a ceasul să vedem care-i mai tare!
Făt-Frumos, viteazul mândru, ori pârdalnicul de Zmeu?

Orişicum... eu nu-s de vină! El mă caută, nu eu!
El aleargă după mine... el a spus că nu mă iartă.
Zău, grozav aş vrea să aflu cum se curmă astă ceartă!

SORINA

Poţi să pleci, dar ţine minte: nu e singur, dragul meu!
N-ai să lupţi cu dânsul numai, căci în luptă sunt şi eu.
Între Făt-Frumos şi tine, nesimţită, nevăzută,
Am să fiu întotdeauna să-i dau sabia căzută...
Lovitura-i o să cadă mult mai greu, mai răspicat!
Poţi să pleci, dar ai în mine un duşman ne-nduplecat!

ZMEUL

Încă unul, încă una! Îmi sporesc mereu duşmanii!
Dar nu-mi pasă! Vie vifor, curgă ape, treacă anii,
O poruncă din adâncuri m-a legat, m-a întărit!
Adunaţi-vă-mpotrivă-mi toţi duşmanii: n-am murit!
Nu mă-nşală prevestirea şi norocul nu mă minte!
Duh al spaimelor şi-al luptei, răsturnând aşezăminte,
Am să-mi izbândesc năvalnic visul meu de bogăţii...
Vreau să fiu temut, puternic, să domnesc pe-mpărăţii...
Neamuri multe să-ngenunche înaintea mea plecate...
Voi m-aţi osândit de-a pururi văilor întunecate,
Eu mă voi urca pe creste, tot mai sus, mereu, mereu...
Fie cât de mulţi vrăjmaşii, fie drumul cât de greu,
N-o să stăvilească nimeni furtunatica-mi pornire...
N-am avut cămin şi ţară; eu vin din nemărginire
Şi-am să mă înalţ în slavă! O doresc, o voi avea!
Poate mi-a cântat la leagăn bocetul de cucuvea...
Eu am să-l prefac în cântec de chimvale şi de surle!
Nu vă chem! Să mă urmeze numai cei ce ştiu să urle,

Cei ce ştiu să pustiască tot ce le-a ieşit în drum...
Holdele să se usuce, codrii să se facă scrum,
Mii şi mii de vieţi să piară şi cetăţi să se dărâme,
Numai eu, trecând călare pe mormanele de râme,
Să mă nalţ răzbunătorul unui neam întreg de zmei!...
Ha-ha-ha! Şi uite Zmeul îndrugând unei femei!
Zâna mea, te las cu bine! Eşti frumoasă... fii cuminte:
Nepoftitul oaspe vine: eu mă duc să-i ies nainte!

(Zmeul iese, urmat de Sorina. În depărtare s-aud tropote ce cresc necontenit. Cerul se luminează. Amurg.)

FĂT-FRUMOS

(intrând)

Paşte, roibule, că-i gata greul zilelor de trudă...
Paşte flori şi vârf de iarbă, floare nouă, iarbă crudă...
Moaie-ţi colea-n apa lină botişorul însetat,
Şi te-adapă, şi te-alintă, roibuleţ nealintat.
Câte drumuri bietu-mi suflet şi copita-ţi o să-ndure?
Hai, avântă-te în luncă... haide, zburdă prin pădure,
Pe când eu mi-oi strânge gândul înc-o dată, roibuşor,
Că mi-e greu sărmanul suflet cum ţi-e trupul de uşor.
Drumuri lungi şi drumuri grele străbăturăm împreună,
Când pe vifore cumplite, când pe-nseninări de lună...
Dar venitu-ne-a sorocul să luptăm... Iar de murim,
Facă Domnul să ne-ngroape în acelaşi ţintirim.
De-om răzbi până deseară în palatul singuratic,
Buţi de vin ţi-oi da, voinice, şi-o movilă de jăratic;
Dar de-o fi să ies de-acolo numai eu pe şaua ta,
Zvârle-mă în foc mai bine decât trupul a-mi purta!

(Se aşază gânditor pe un trunchi de stejar în dosul căruia, cu faţa spre fundul scenei, se înalţă câteva tulpini de floarea-soarelui. Zâna-florilor — Sorina — se iveşte dintre ele.)

SORINA

Bun sosit la noi, voinice!

FĂT-FRUMOS

Mulţumesc, domniţă dragă...

SORINA

(iese dintre flori şi se apropie de el)

Care vânt la noi te-aduce? Un aşa drumeţ să tragă
Prin ţinuturile noastre, cam de mult nu fuse dat!...

FĂT-FRUMOS

Soarta rea, frumoasă zână, pe la voi m-a lepădat!

SORINA

Soarta rea? De ce? Ia spune-mi!

FĂT-FRUMOS

O, că multe-ar fi de spus!

SORINA

Eu veneam cu gând de ceartă, dar, cum vezi, tu m-ai supus
Şi te-ascult...

FĂT-FRUMOS

Cu gând de ceartă? Ce-am greşit? Au, ce făcui?
Ţi-am speriat supuşii, poate? Cer iertare orişicui...
Paşii calului treziră vreo bătrână ce dormea?
Am călcat vreun moş în cale? Spune, care-i vina mea?

SORINA

Uite, florile din luncă mi s-au plâns c-a năvălit
Printre ele, ca furtuna, roibul tău... Ce roib cumplit!
Au venit plângând la mine întristatele fecioare
Şi mi-au spus că le ucide şi le calcă în picioare!

FĂT-FRUMOS

Iartă-l... că şi el, ca mine, mult amar săracul duce...
Pentru florile-ţi pierdute altă floare ţi-oi aduce!...

SORINA

Aşadar, tot n-ai uitat-o pe Ileana...

FĂT-FRUMOS

Ştii şi tu?

SORINA

Cum să nu? Povestea asta toată lumea străbătu ...
Basmul tău şi-al Cosânzenei cine nu-l cunoaşte oare?
Vântul, păsările, codrul, luna, razele de soare
Povestesc mereu de tine şi de toate ce-ai făcut
Când în lume, când aiurea, pe-un tărâm necunoscut...
Veşnic robul fără pace al aceleiaşi chemări,
Cine, cine răscoleşte nouă ţări şi nouă mări?
Cine ţese pod pe ape? Cine crengile destramă
Prin pădurile de aur, prin pădurile de-aramă?
Cine iese fără moarte dintr-al ielelor hotar,
Avântându-se-n puhoaie şi pe lacuri de cleştar?
Urmărind un vis de raze tot mai stins, mai depărtat,
Cine-aleargă ca năluca zi şi noapte ne-ncetat?

FĂT-FRUMOS

Cum de ştii atâtea lucruri? Pieptul tău de ce gemea
Când vorbeai?

SORINA

Dar bine, glasul, ochii mei, suflarea mea,
Nu ţi-au spus nimica ţie? Nemişcat, când m-ai zărit,
Nemişcat ai stat, dar roibul, roibul tău a tresărit!
Zâna-florilor sunt astăzi... dar am fost odinioară
La o curte-mpărătească cea mai rumenă fecioară...
Mi-am lăsat părinţii, casa, pacea unui dulce trai
Ca să plec îndrăgostită de feciorul cel de crai
Ce-ntr-o zi de primăvară pe la noi se rătăci...
Alergând tot după tine, iată-mă acum şi-aci.
Neştiind câţi ani de zile lungul drum o să mai ţie.

FĂT-FRUMOS

Ţi-am fost drag, frumoasă zână?

SORINA

Cum ţi-e dragă dânsa ţie!
Drag mi-ai fost întotdeauna şi-aş voi să fii al meu,
Veşnic, veşnic lângă mine — tu: stăpân şi roabă: eu...
Ca să-mi fii mereu aproape, te urmară paşii mei
Prin păduri de vrăjitoare, prin palatele cu zmei,
Ţi-aşterneam în cale iarbă, nici un duh să nu te-audă,
De cădeai rănit în luptă, îţi legam o rană udă...
Ici, o babă cocoşată, îţi dădeam ulciorul plin,
Îţi turnam pe frunte rouă ca să-ţi fie somnul lin...
Tu fugeai după Ileana, eu fugeam, fără să ştii,
Prin cetăţile bogate, prin câmpiile pustii,

Şi-alergând mereu în lume după tine, după ea,
Risipit-am fără milă tinereţea, viaţa mea…
Făt-Frumos, a ta sunt, ia-mă, nici un zmeu nu ne desparte,
Sunt aici, pe când Ileana…

FĂT-FRUMOS

O iubesc că mi-e departe…
Şi-apoi cum, de-atâta vreme bat pământul-n lung şi lat
Şi să stau apoi deodată lânga-al Zmeului palat?
Ea să plângă zi şi noapte suspinând de dorul meu,
Pe când eu s-o las să geamă pradă groaznicului Zmeu?

SORINA

Dragul meu, nu sunt frumoasă? Toate darurile firii
Mi le-au dat la leagăn daruri ursitoarele, zefirii…
Florile din lunci, din ape, mi se-nchină toate mie,
M-au stropit pe ochi cu rouă şi pe sân cu iasomie…
Ochii mei sunt flăcări negre… părul meu e negru smoală.

FĂT-FRUMOS

Părul ei bălai ca spicul şi privirea i-e domoală,
Ochii ei sunt cerul verii răsturnat într-un izvor…

SORINA

Ca şi cerul cel de vară ei se-ntunecă de vor,
Pe când mie totdeauna mi-au rămas aprinşi, curaţi,
Cum mi-au spus atâtea lacuri şi feciori de împăraţi!

FĂT-FRUMOS

M-au iubit atâtea zâne şi fecioare de-mpărat!

SORINA

Mie însă numai unul mi-a fost drag cu-adevărat!

FĂT-FRUMOS

Dintre zâne şi fecioare numai una m-a robit!

SORINA

Unul singur mă alungă: cel pe care l-am iubit!

FĂT-FRUMOS

Surioară, surioară, cât de bine te-nţeleg!
Cum aş vrea, în astă clipă, de trecut să mă dezleg
Şi, lăsând zădărnicia mincinoaselor luciri,
Să împart cu tine rodul multdoritei fericiri…
Dar abia vorbii şi iată… mă îndeamnă vechiul glas
Să pornesc mereu nainte şi în urma mea să las
Toate câte sunt ispită, şi din toate să se-ntreme
Visul care mă frământă de atât amar de vreme!

SORINA

Nu pleca! De ce să cauţi fericirea-n altă parte
Când o vezi că-i lângă tine?

FĂT-FRUMOS

Fericirea e departe…
Fericirea e ca norul care trece colo. Vezi?
Acul soarelui îi ţese flori mai multe ca-n livezi,
Pe când ploaia, care curge ca un trist şi negru roi,
O simţim, dar face norul, floarea, pulberea, noroi!

SORINA

Du-te dară, fără milă... şi-ţi găseşte fericirea.
Du-te. Luptă-te. Învinge. Uită că zădărnicirea
Unor vise ne-ncetate biata inimă mi-a rupt...
Voi găsi puterea, poate, şi de-acuma, ne-ntrerupt
Să te-ajut de cazi în luptă sau de eşti învingător...

FĂT-FRUMOS

Chiar de-nving?

SORINA

Şi-nvingătorii au nevoie de-ajutor!
(Făt-Frumos iese.)

FLOAREA-SOARELUI

Nu ţi-am spus?

SORINA

A fost de piatră!

FLOAREA-SOARELUI

Prea eşti slabă, iubitoare!

SORINA

Cum aş fi?

FLOAREA-SOARELUI

Să fii mai mândră, să te-arăţi nepăsătoare,
Din povestea ta întreagă nici un fior nu-l străbătu...

SORINA

Floarea-soarelui mă mustră? Tu vorbeşti acuma, tu?
Tu, ce râzi în zorii zilei când s-arată mândrul soare
Şi te-nchizi tăcută, tristă, când încep să te-mpresoare
Ale nopţii fire negre, tocmai tu să nu-nţelegi?

FLOAREA-SOARELUI

Te-nţeleg, dar vezi... mi-e milă că din toate tu te-alegi
Doar cu plânsul, şi cu visul, şi cumplita aşteptare!
Pe când eu, eu tot am parte de prelunga sărutare
Ce-mi trimite sfântul soare de pe tronu-i mişcător.

SORINA

Taci... Ascultă... vezi cum fuge? Nu mai e nepăsător!
Vezi un nor de colb ce urcă şi coboară coasta lină?
Vezi cum intra-n văi de umbră, cum razbeşte pe colină?
Mai departe... fuga... fuga... mai aproape de palat
Şi de mine mai departe...

FLOAREA-SOARELUI

Doamne, ce ţi s-a-ntâmplat?
Ce vorbeşti aşa-ntr-aiurea? Mâna ta e rece, tremuri...

SORINA

Vezi colo pe vârf de munte un palat uitat de vremuri?
E palatul Cosânzenei... e palatul unde ea,
Fără grijă, îl aşteaptă să sosească şi s-o ia.
Ca o pasăre măiastră, ferecată-n colivie,
Ea îl cheamă fără vorbe... el ascultă, şi-o să vie,
Şi-o să vie şi-o s-o ducă mai departe, pe când eu,
Pribegind pe drumul vieţii tot mai lung şi tot mai greu,

Am să mor prin cine ştie ce tărâmuri depărtate...
Pentru ea umblai atâta din cetate în cetate!
Pentru ea de-atâta vreme plânge sufletu-mi sărman.
N-o cunosc şi totuşi, uite, o urăsc ca pe-un duşman.
Ce-o să fac de-aci înainte? Încotro să-ntorc privirea?
Unde să-mi înec aleanul şi să-mi aflu izbăvirea?

FLOAREA-SOARELUI

Stai aci. Ne fii stăpână cum ne-ai fost şi până ieri.
Printre flori vei fi străină omeneştilor dureri!
Sunt în lumea noastră, soră, mângâieri necunoscute.
Vântul serii când adie, face apa cute... cute!
Luna mângâie frunzişul din pădurile de-arini,
Licuricii luminează în potirele de crini,
Ca un şir de candeli albe ce se sting încetişor,
Pâlpâind în adierea unui vânt plăpând, uşor...
Totu-i vis... lumină... cântec... ca-n poveştile frumoase.
Nu pleca ... Rămâi aicea printre florile voioase,
Printre fluturii zburdalnici ce se scaldă în culori ...
Ce să cauţi printre oameni? Rostul tău e printre flori!

SORINA

Am să stau... Şi totuşi, uite... Pentru cea din urmă oară
Aş voi să-l văd cum luptă şi pe Zmeu cum îl doboară...
Am să-i spun că eu, gonita, eu i-am stat într-ajutor,
Că de nu eram acolo n-ar fi fost învingător...
Şi de-o fi să văd că, totuşi, ochii lui aiurea cată,
Vindecată de iubire şi de patimi dezbrăcată,
Înălţându-mă deasupra omeneştilor nevoi,
Ca o zâna înţeleaptă voi rămâne printre voi...

C o r t i n a

ACTUL V

TABLOUL II

Pădurea Vrăjitoarei. Pe jos, la chemarea babei Vraga, intră tot felul de jivine, balauri fără aripi şi alte târâtoare. În văzduh pajure şi alte zburătoare ciudate.

VRĂJITOAREA

Blestemaţilor, hei, unde rătăciţi? Unde-mi umblaţi?
Ascundeţi-vă în scorburi, staţi de veghe, pitulaţi,
Să fiţi gata-n ajutorul marelui stăpân al vostru!
O primejdie cumplită! Astăzi, împăratul nostru,
Zmeul-zmeilor, înfruntă pe duşmanul lui hain…
Unde-i sipetul cu leacuri şi năframele de in?…
Unde-i Kunda, unde-i Sura?

(Intră Sura.)

SURA

Iată-mă, stăpână, iată!
Alergai s-aduc fiertura şi unsoarea descântată!

VRĂJITOAREA

Zăbovişi cam mult.

SURA

Prin peşteri şi paragini, să culeg
Buruienile vrăjite, rănile să i le leg.

VRĂJITOAREA

Bine, Suro … Unde-i Kunda?

SURA

O văzui pe drum...

VRĂJITOAREA

Să vie!...

(Intră Kunda.)

Ce? Cu mâna goală? Unde-i urciorul cu apă-vie?

KUNDA

Nu-l mai am!...

VRĂJITOAREA

Ce-ai spus?

KUNDA

Stăpână... mi-a căzut pe drum... l-am spart!

VRĂJITOAREA

Ticăloaso! Vânzătoareo! Capu-n două ţi-l despart!
Din pământ să-l scoţi... Aleargă, calea înapoi apuc-o
Şi să-mi vii cu el, altminteri cu harapnicul, năuco,
Am să-ţi sfârtec pielea toată, să-ţi fac din ciolane zdrob!

KUNDA

Nu mai vreau să duc osânda traiului amar, de rob!

VRĂJITOAREA

Îndrăzneşti?

SURA

Văzuşi, stăpână, care-s gândurile Kundei?
M-a-ndemnat mereu, spunându-mi: “ Toate vrăjile ascunde-i
Zgripţoroaicei”! “Apa-vie”, “leacurile”— le-a vândut!
Uite-mi-o! Linguşitoare, mincinoasă, prefăcută!

KUKDA

Tu vorbeşti, limbă de şarpe?! Rădăcină de cucută!
N-ai vândut-o pe stăpână? Nu i-ai spus lui Buzdugan
Locul unde-ascunse Vraga fluierul cel năzdrăvan
Care cântă şi vrăjeşte? Nu mi-ai spus tu să fugim,
Să ne-ntoarcem printre oameni şi lumea s-o îndrăgim?

SURA

Nu-i adevărat!

KUNDA

Ba este!

SURA

Mărturie vreau s-aducă!

KUNDA

Nu mi-ai spus că moare Zmeul?

SURA

Tu mi-ai spus că e pe ducă!

VRĂJITOAREA

Amândouă, amândouă sunteţi două ticăloase!

SURA

Te-am slujit de frică, numai!

KUNDA

Spaima ne-ai vârât în oase!

VRĂJITOAREA

Unde-i legământul vostru pe foc, apă şi pământ?

KUNDA

Când slujeşti fărădelegea, nu poţi cere legământ!

VRĂJITOAREA

Bine ... Răzvrătirea voastră am s-o judec eu curând!
Deocamdată să ne-ascundem ... Vin duşmamii rând pe rând!

(Ies câteşitrele. Lighioanele pier şi ele. Intră Buzdugan şi Făt-Frumos.)

FĂT-FRUMOS

Nu şi nu, măi Buzdugane! Baba plânge, povesteşte,
Minte şi-a scăpat de tine! Te-ai înduioşat prosteşte!

BUZDUGAN

Am încredere în oameni!...

FĂT-FRUMOS

Vrăjitoarea nu e om!
Zmeul nu e om — sunt fiare! Nu e pace până n-om
Izbuti să-i facem una cu pământul!

BUZDUGAN

Ai dreptate!
Cu viclenii, cu duşmanii nu e chip de bunătate!

FĂT-FRUMOS

Se prefac când e nevoie, se fac mici, ţi se supun,
Dar deodată nalţă capul, te lovesc şi te răpun!
Câte n-am văzut eu însumi tot pe urmele Ilenei!
Nu e chip a te-nţelege cu duşmanii şi viclenii!

BUZDUGAN

Făt-Frumos, rămân cu tine şi pe dracu-n patru-l fac,
Cu puterile unite fiarei să-i venim de hac!

FĂT-FRUMOS

Mulţumesc, dar nu-i nevoie... Singur vreau să-mi dau măsura!

BUZDUGAN

Da, dar Zmeul nu e singur... Vrăjitoarea, Kunda, Sura,
Fel de fel de lighioane îi vor sta într-ajutor.

FĂT-FRUMOS

N-aş fi Făt-Frumos de nu ies, singur eu, biruitor!

BUZDUGAN

Am să stau de veghe, totuşi!

FĂT-FRUMOS

De mi-o fi aşa ursita,
Împlinească-se odată ceasul meu dacă sosit-a!

Dacă Făt-Frumos nu-i fătul care oamenii-l socot,
Piară Făt-Frumos viteazul, cu renumele-i cu tot!
Însă eu înving ursita! Rostului ce-l am mă lasă...
Vreau să despletesc pământul dintr-a negurilor plasă ...
Mi-ai vorbit cândva de-un fluier... o babă îl ascundea...
Trebuia să-l iei de-atuncea!

BUZDUGAN

De fluier îmi mai ardea!?

FĂT-FRUMOS

Îţi aduci aminte locul?

BUZDUGAN

Da. O scorbură-n pădure...
Lâng-o peşteră...

FĂT-FRUMOS

Să-l cauţi! Pronia o să se-ndure!
De-l găseşti, învingem răul! E un dar fără de preţ,
Din adânc de veacuri cântă cântecul cel mai măreţ;
Înşirând mărgăritare pe lungi fire daurite,
El dezgheaţă, încălzeşte inimile împietrite
Şi pe toţi vrăjmaşii lumii îi cufundă pe vecii!...
Caută-l că nu-i departe ziua ce o prorocii,
Ziua de belşug şi pace, de lumină şi dreptate!

BUZDUGAN

Am să-l caut!... Am să-l aflu! Bun rămas!

FĂT-FRUMOS

Noroc, fârtate!

(Buzdugan iese. Apare Zmeul.)

ZMEUL

În sfârşit, venişi la luptă!

FĂT-FRUMOS

În sfârşit, ne vom lupta!
Am vorbit destul, îmi pare!

ZMEUL

Gata, la porunca ta!...

(Îşi trag săbiile, ies luptându-se. Apar Vrăjitoarea, Kunda şi Sura.)

VRĂJITOAREA

Hai-ho!... Zmeul-paraleul!... Hai-ho! Vrajă neîntrecută!
Suflă, vântule, şi umflă-i aripile şi-l ajută!
Urlă! Vâjâie!... Înalţă-l!... Hu-hu-hu! Hai-hu! Hai-hu!
Stăm de veghe!...

VRĂJITOAREA, KUNDA, SURA

Stăm de veghe! U-iu-hu! Hai-hu! Hai-hu!

(Ies câteşitrele. Intră ţăranii.)

MOŞ MARIN

Hai încoa, pe-aici e Zmeul...

MOŞ DUMITRU

Unde-i, mă? Să vie! Unde-i?

MOŞ MARIN

În pădure. Măi Dumitre, ia vreo trei flăcăi şi-ascunde-i
Lângă smârcul de pădure.

MOŞ DUMITRU

Du-te tu...

MOŞ MARIN

Păi nu prea-mi vine ...
Că şi-acuma, de mânie, mi-arde sângele în vine...

MOŞ TOADER

De mânie? Ba de frică!

MOŞ DUMITRU

Bade Toader, dumneata
Tot nu crezi în lighioane... Ce-ar fi dac-ai ajuta
Pe flăcăi să intre-n codru şi să-l caute pe Zmeu?

MOŞ TOADER

Ce să caut eu acolo? Ce să fac în codru eu?
Nu v-am spus că nu-i nimica?

MOŞ DUMITRU

Da lăsaţi-l! Ca să creadă,
El ar vrea să vadă zmeii ca pe vite, în cireadă!

MOŞ TOADER

Eh, vă cred pe jumătate... Prea vă văd înfricoşaţi ...
Mai dăduse-odată spaima într-o ceată de guşaţi
Cum că le mai scade guşa... La-nceput, nu-i prea crezui,
Da-ntr-o lună jumătate fără guşă îi văzui!

MITRU GEAMBAŞUL

Ia ascultă-mă! Pe mine mă cunoşti de mult, aşa-i?

MOŞ TOADER

De pe vremea când mijlocul cu pistoale-l înfăşai ...

MITRU GEAMBAŞUL

Nu ţi-am spus că-ţi moare vita, să mi-o dai pe jumătate?

MOŞ TOADER

Asta-i drept. Dar, vorba vine: am avut cândva, fârtate,
Vite multe de vânzare? Că nu prea mi-aduc aminte!

MOŞ MARIN

Lasă glumele, ascultă pe geambaşul că nu minte...

MITRU GEAMBAŞUL

Iacă eu, geambaşul Mitru, jur pe albul cap al meu
C-am văzut, ca toată lumea, cum trecu p-aici un zmeu!

MOŞ TOADER

Păi să ştiţi că nu-i de-a bună! Unde l-aţi văzut?

MOŞ DUMITRU

Pe-aici,
Iac-aici... tăia văzduhul vâjâind...

MOŞ TOADER

Şi-atâţi voinici
Nu puturăti pune mâna să mi-l prindeţi?

FEMEIA

Da de unde!
Mai degrabă ca flăcăii potârnichea nu s-ascunde,

Nu fuseşi colea, moş Toader, să mi-i vezi şi să nu crezi...
Să mi-i vezi fugind de spaimă...

MOŞ TOADER

Cum dă lupul în cirezi!

BĂCIŢA

De-l vedeai, ca noi, moş Toader, azvârlind scântei pe nară...

FEMEIA

Iacă, vezi ce ni-s flăcaii? Îi văzuşi cum s-adunară,
Bade Toader? Doar li-i spune una-alta, doar te-nduri
Să vorbeşti mereu, să uite grija fiarei din păduri!

PĂCALĂ

(de afară)

Oameni buni! Hei, moş Dumitre... moş Marine!

MOŞ DUMITRU

Iaca ia!

MOŞ MARIN

Tot p-aci!

MOŞ TOADER

Da ce-i, băiete, de te-ai spaimântat aşa?

PĂCALĂ

Am văzut minune mare!

MOŞ DUMITRU

Ce minune?

MOŞ MARIN

Cum minune?

MOŞ TOADER

Nu cumva se prinse tat-tău, fătul meu, să te cunune?

PĂCALĂ

Lasă, bade, dumitale tot mereu de glume ţi-i!

MOŞ TOADER

Apoi spune-ne atuncea de-ai văzut minunăţii!

PĂCALĂ

Am văzut pe Zmeu aproape, s-a luptat cumplit şi-apoi
A murit!

MOŞ DUMITRU

E mort de-a bine?

PĂCALĂ

Hai să mergem înapoi,
Să-l vedeţi întins pe spate, fără cap, într-o băltoacă
Mare, vânătă, de sânge.

MOŞ MARIN

Când muri?

PĂCALĂ

Cam pe la toacă.

MOŞ DUMITRU

Cum era voinicul care îl ucise pe tătar?

PĂCALĂ

Păi, ştiu eu! Ca Sfântul Gheorghe zugrăvit lângă altar...
Sau ca domnii de prin cadre... cei cu suliţe gătiţi
Şi călărl pe cai cu pene...

MOŞ DUMITRU

Făt-Frumos a fost, să ştiţi!

MOŞ MARIN

Cel ce umblă tot pământul?

MOŞ DUMITRU

Făt-Frumos, de care spune
C-a pornit taman din ţara unde soarele apune
Ca să-şi caute mireasa rătăcită printre zmei!
Pe Ileana Cosânzeana, cea mai mândră-ntre femei!

FEMEIA

Dar-ar Domnul s-o găsească!...

MOŞ DUMITRU

Măi copii, bine că dete
Dumnezeu să crape Zmeul!... Ia mai spune-ne, băiete,

Cât mai e lumină-n ceruri şi mai cântă ciocârlia,
Ce-ai văzut?

PĂCALĂ

Treceam pe-acolo. Nu-ncepuse bătălia...
Îi vedeam cum stau de vorbă. Făt-Frumos era călare
Şi vorbea de sus cu Zmeul. Dar văzând apoi că-l are
Prea departe, se coboară, lasă roibul fără frâu
Şi s-apropie de liftă, pe când eu, ascuns în grâu,
Tremuram, strângeam din coate şi tăceam chitic.
Deodată,
Făt-Frumos, cu faţa toată de-o mânie grea brăzdată,
Scoase paloşul din teacă şi răcni: "Destul! Destul!
De minciuni, de vorbă dulce şi de daruri sunt sătul.
Vrei să-mi dai pe Cosânzeana, ori în săbii ne tăiem?
Ţin-te, Zmeule, că-s gata: nu te temi şi nu mă tem! "
Zmeul-zmeilor atuncea, scuturându-şi solzii grei,
Îi rânji în nas şi-i zise: "Hai la luptă dacă vrei!"
"Hai la luptă!" îi răspunde Făt-Frumos. Şi-odată, ia,
Când în aripi, când în creştet, pe balaur mi-l tăia...
Făt-Frumos lovea în faţă, iară Zmeul tot în lături;
Când săreau la zece poşte,când se pomeneau alături...
Scăpărau scântei din săbii. Sângele curgea belşug.
Unul se lupta cu cinste, iar cellalt cu vicleşug.
Obosiţi, de la o vreme, se opriră-n drum niţel,
Pe când eu, ascuns în grâne, mă făceam mai mărunţel ...
Nu ştiu cât au stat în pace, că pe Zmeu nu-l mai văzui...
Se făcu, mări, o roată cu luminile verzui
Şi venea să-nghită fătul. Însă fătul nu crâcni;
Se făcu şi el o roată roşie, şi izbucni
Ca un foc ce iese noaptea de prin clăi. Se repezea
Când o roată, când cealaltă şi striga: "Păzea! Păzea!"
Se ciocneau în luptă cruntă. Numai flăcări scăpăra.

Cerul tot era lumină... tot pământul tremura...
Iarba sfârâia pârlită, frunzele se răsuceau,
Toate apele secară, păsările-n drum zăceau,
Numai cele două flăcări, înălţându-şi fumul greu,
Mai aprinse, mai cumplite, se luptau mereu, mereu!
Mă lovea căldura-n faţă. Când credeam c-o să m-aprind,
Văd că cele două roate braţe-n braţe se cuprind
Şi vrăjmaşii iar ieşiră, plini de fum, din roata lor...
"Eşti voinic de tot, băiete!" zise Zmeul-zmeilor...
"Vrei să-mi dai pe Cosânzeana? îl întreabă Făt-Frumos,
Ori te baţi mereu cu mine până te-oi răzbi la os?"
"Ba mă bat!" răspunde Zmeul. Plini de sânge, plini de scrum,
Se luptară iar voinicii, colo-n marginea de drum...
Amândoi cu mâna goală, se luară iar la trântă!
Parcă le creştea puterea tot mai mare, mai ne-nfrântă.
Zmeul ia pe făt în braţe şi, cu cel din urmă-avânt,
Încordându-şi toată vlaga, îi făcu-n văzduhuri vânt...
Îl smuci o dată-n dreapta şi la stânga înc-o dată,
Îl ţinu ca lumânarea şi pocnindu-l, dintr-o dată,
În pământul ars ca piatra, până-n glezne îl vârî.
Îl lăsă înfipt acolo şi-nspre gârlă coborî...
Fătul se trezi c-o zână aducând un ciob de apă
Şi, vărsându-l lângă dânsul, din prinsoare văd că-l scapă.
C-o năframă-i şterge faţa, îi dădu apoi să bea,
Şi-i şopti, pe când voinicul se uita mirat la ea:
"Nu te teme... n-are apă... gârla-i seacă... Poţi lupta!
Înc-o dată mai loveşte şi Ileana este-a ta!"
Zmeul se-ntorcea pe gânduri. Zâna, floare se făcu.
Făt-Frumos ieşi din groapă. Tremuram. Acu-i acu!
Zmeul-zmeilor găsise fără pic de apă râul
Şi venea să curme lupta. Făt-Frumos îşi strânse brâul,
Se-ndreptă odată-n şale şi la el se repezi;

Zmeul-zmeilor, săracul, bine nici nu se trezi
Că-l şi prinse-n braţe fătul răcorit şi încordat.
Îl azvârle-n nori o dată, îl mai zvârle înc-o dat',
Şi deodată, până-n umeri, în pământul copt vârându-l,
Îi strigă, râzând cu hohot: "Ţi-a venit şi ţie rândul!"
Văd apoi că-l ia de chică… văd şi capul cum i-l taie;
Îmi făcui o cruce mare: măiculiţă, ce bătaie!
Şi venii să spun la oameni ce văzui şi ce-auzii…
Hai cu mine, bade Toader, şi-ai să vezi de-s nerozii.
Hai să vezi de-a fost aievea.

MOŞ TOADER

Nu mai zic nimic, nepoate!

(Palatul de pe munte ia foc.)

MOŞ DUMITRU

Arde, mă!

PĂCALĂ

Palatul!

MOŞ MARIN

Arde!

PĂCALĂ

Făt-Frumos l-aprinse, poate!

MOŞ TOADER

Ăsta-i semn că-şi ţine-n braţe draga lui cu părul-aur!

PĂCALĂ

Hai să-ntindem hora mare lângă stârvul de balaur!

VRĂJITOAREA

(de departe)

Aoleu! ... Vai! Vai de mine!

MOŞ DUMITRU

Ia tăceţi, mă, n-auziţi?

VRĂJITOAREA

Veniţi, vraci şi vrăjitoare, puişorul să-mi treziţi!
Aoleu şi vai de mine...

MOŞ MARIN

(lui Păcală)

Ia vezi... Cine-i bocitoarea?

MOŞ DUMITMU

A! Nu-i nimenea! Nebuna!... Baba Vraga, vrăjitoarea!

VRĂJITOAREA

(intrând)

Dragii mei, ce fărdelege! A murit sărmanul Zmeu!
A murit minunea lumii, dragul copilaş al meu!
Ce vă tot uitaţi la mine? Nu-s nebună! Spun pe faţă!
Zmeul îmi era copil!... Acuma neagra moarte îl răsfaţă!
Taina lui strălucitoare numai mie mi-o spuneam!
Mama Zmeului e baba şi-i din cel mai falnic neam!
A trăit de noi departe, dar lupta doar pentru voi,

Cei din scorburi, din bordeie, să vă scape de nevoi
Şi să vă ridice-n slavă... Faţa lui întunecată
Ascundea lumini de aur, inima dintr-o bucată;
Era bun, milos, cum nu e voievod pe-acest pământ.
Voi v-aţi bucurat la vestea morţii lui. O! mă-nspăimânt,
Mă cutremur! Voi, prieteni, să se teamă că-i răstoarnă
Cei născuţi în strai de purpur. Dar nu voi, nu! Cei ce toarnă
Ura împotriva vieţii şi-a luminii zorilor.
Eu nu plâng doar pentru mine, eu plâng jalea tuturor.
A murit? Nu, nu! Trăieşte! N-a murit. Întreg pământul
S-a legat să mi-l răzbune... şi-şi va ţine legământul.
Zmeul-zmeilor trăieşte. Îl port eu în piept, colea,
Oropsiţii toţi ai lumii, pentru cari se zvârcolea,
Se vor ridica mulţime care creşte, se răzbună,
Şi-i îndeplineşte visul!

FEMEIA

Biata babă! Noapte bună!

VRĂJITOAREA

Noapte bună! Pentru mine, noapte veşnică-i în drum.

(Ies ţăranii.)

Scrum făcutu-mi-ai copilul, inima să-ţi fie scrum,
Făt-Frumos! O ţii în braţe... Dar Ileana e departe!
Sufletul miresei tale cu băiatul meu se-mparte!
Iată răzbunarea babei! Vino-ncoace! Nu mă tem!
Inima Ileanei tale ţi-o răpesc şi te blestem!
Te blestem să-ţi moară visul chiar acum când se-mplineşte!
Inima i-o duc în gheare... ca-ntr-un cleşte... ca-ntr-un cleşte...

Cortina

TABLOUL II

(La poalele turnului dărâmat, care mai fumegă. Fâlfâiri de flăcări, din când în când. Din turn iese Făt-Frumos, ducând pe Ileana. El are hainele zdrenţuite, părul vâlvoi, ca după luptă. Ileana e îmbrăcată în alb, părul blond, revărsat pe umeri: se sprijină de el şi păşeşte ca într-un vis.)

FĂT-FRUMOS

Vino, lasă-ţi pasu-n voie. Vin', odor nepreţuit,
Au trecut acuma toate. Visul nostru-i împlinit.
Toate zilele de luptă, toate nopţile de dor,
Toate chinurile noastre se sfârşiră, drag odor!
Noaptea-i blândă. Ceru-mbracă fermecatele culori,
Iar o zână milostivă ţi-a făcut un pat de flori!

ILEANA

Ah! Îmi trec pe frunte mâna… parcă dorm, parc-aiurez!
Nu ştiu de-s aievea toate şi nici nu ştiu ce să crez…
Lasă-mă puţin în voie, singură, să mă deştept…
Să privesc puţin în juru-mi!

FĂT-FRUMOS

Draga mea, de când aştept
Astă clipă fericită. Ani şi ani s-au perindat
De când, fără încetare, lumea toat-am colindat,
Alergând şi zi şi noapte, ca să dau de cuibul unde
Zmeul-zmeilor, tâlharul, fericirea mi-o ascunde…

ILEANA

Unde-i Zmeul?

FĂT-FRUMOS

Doarme bine!

ILEANA

L-ai ucis?

FĂT-FRUMOS

Fireşte!

ILEANA

A!

FĂT-FRUMOS

Plângi, Ileano? Plângi, Ileano?

ILEANA

(se ridică, ferindu-se de îmbrăţişarea lui)

Du-te... nu mă întreba!
N-aş putea vorbi acuma... Du-te... ceasul n-a sosit
Să te-ascult... Şi-apoi, atâtea lupte nu te-au obosit?

FĂT-FRUMOS

Odihnit cum sunt acuma n-am fost, draga mea, nicicând.
Ce odihnă mi-e mai dulce decât mâna lunecând
Peste fruntea-ţi luminoasă, decât ochii tăi curaţi,
Cercetând ca-n vis în juru-ţi, tot mai mari, tot mai miraţi?
Noaptea vine... Vine ceasul când răsufletele firii
Fac să tremure de doruri iarba, roua, trandafirii;
Când miresmele de floare se înalţă în văzduh,
Unde fâlfâie din aripi al iubirii dulce duh...

Ceasul sfânt al înnoptării când zefirii toţi adie
Peste valuri, peste frunze, răspândind o melodie,
Unde mor înăbuşite vorbe, şoapte, sărutări...
... Cine se dezmiardă-n largul înstelatei înnoptări?
... Pretutindeni, Cosânzeano, numai murmure s-aud.
Râuleţele, departe, îşi sărută malul ud...
Nu le-auzi chemarea dulce... ne-nţelesul gângurit?
Pretutindeni, pretutindeni, ca un stol nelămurit
De steluţe şi de fluturi, zboară-n zare sărutări...
Cine se sărută-n largul înstelatei înnoptări?
Tot văzduhu-i plin de şoapte, plin de cântec... numai tu
Taci mereu... Ce-ngrijorare peste suflet ţi-abătu?

ILEANA

Nu ştiu ce... cam ce ţi-aş spune... Uite, vezi, tu farmec n-ai
Ca nainte. Altă dată vorba ta-mi părea un nai
Îngânând uşor un cântec dulce, lin, mângâietor,
Ce-mi spunea cum se iubiră o domniţă şi-un păstor...

FĂT-FRUMOS

Basmul nu se isprăveşte niciodată, dacă vrei.

ILEANA

Vorba ta îmi pare-acuma ca un stol de fluturei
Ce se joacă-n depărtare într-o rază: îi priveşti,
Dar îi laşi, îi laşi să moară. Sunt sătulă de poveşti!
Mă-ncântau acestea toate altădată, dar acum
În zadar aş vrea, voinice, să le-ascult sfârşitul...

FĂT-FRUMOS

Cum?
Nu eşti tu aceeaşi Leană care-ai fost odinioară?

Tu, Ileana Cosânzeana, blânda, dulcea mea fecioară,
Ce visa cu mine-alături ziua mândrei cununii?!
A venit şi ziua-aceea, cununia gata ni-i...
Stelele ne ţin făclie, iară mândrii păltinaşi
În biserica-nstelată ne-or fi preoţi, ne-or fi naşi...
Lăutari ne-or fi zefirii din stejarii foşnitori,
Gârlele din depărtare, ceata de privighetori,
Iară isonu-l va ţine, din adâncuri de pământ,
Greierul ce toarce-n taină al amurgului veşmânt...
Altă dată ziua nunţii aşteptând-o tremurai
Ca un crin în vântul serii...

ILEANA

Fat-Frumos, fecior de crai,
Nu mai sunt aceeaşi Leană blânda şi neştiutoare,
Ce-asculta înmărmurită cântul de privighetoare
Şi râdea de bucurie, când pe cerul gol, curat,
Răsărea, ca-ntr-o icoană, un luceafăr tremurat...
Nu mai bat acum din palme când pe-al crengii căpătâi
Ciripeşte-nfrigurată rândunica cea dintâi...
Nu mi-e gândul dus la nuntă, Făt-Frumos, nu; mai curând
Mi-aş lega năframa neagră şi mi-aş scoate, rând pe rând,
Toate darurile scumpe... Mai curând aş vrea să-mi rup
Toate hainele, şi-n negru să-mi îmbrac întregul trup...
Nu-s făclii de nuntă-n ceruri, glasul codrului nu-mi pare
Lăutar de cununie, ci un cântec de-ngropare!...

FĂT-FRUMOS

Aiurezi! Ţi-e frig? Vai, dragă! Sufletul mi l-ai zdrobit.
Tu vorbeşti? Aud eu bine? Vai, Ileano, te-am iubit,
Ani şi ani miresei mele fost-am credinciosul mire ...
Astăzi mă priveşti cu ochii plini de teamă şi uimire.

Nu sunt altul, Cosânzeano! Făt-Frumos! Adu-ţi aminte,
Sunt eu, cel de-odinioară. Chipul, glasul meu nu minte!
Dacă hainele-mi sunt rupte, dacă părul mi-e vâlvoi,
Mi-am schimbat înfăţişarea într-al luptelor şuvoi.
Dar mi-e sufletul acelaşi... toată dragostea-mi curată!

ILEANA

(ca într-un vis)

Tu eşti... Făt-Frumos? Da, tu eşti. Adevărul mi s-arată.
Cine m-a vrăjit pe mine? Simt colea... pe cineva...
Cineva îmi porunceşte... Vreau să scap din lanţ...

VRĂJITOAREA

(din umbră)

Ha! Ha!

ILEANA

Cine-a râs?

VRĂJITOAREA

Eu, baba Vraga! Am venit la sărbătoare!
Ha, ha, ha! Vrea să mănânce jalea mea răzbunătoare,
Ura mea care ucide... Făt-Frumos, ai înţeles?
Nu, Ileana Cosânzeana nu pe tine te-a ales!
Toate gândurile, toate, Zmeului i le păstrează.

(Ilenei)

Nu-i aşa, mândreţea babei?

ILEANA

Mai visez?

VRĂJITOAREA

Nu, nu! Eşti trează!
Zmeul îţi va fi stăpânul până-n clipele de-apoi.
Hai cu mine... hai cu maica lângă dânsul...

(Ia de mână pe Ileana, care o urmează vrăjită. Dintre flori, se iveşte Sorina, care li se pune în drum.)

SORINA

Înapoi!

VRĂJITOAREA

Înapoi tu! Ce te-amesteci? Ce-mi răsari mereu în cale?

SORINA

Vreau să nimicesc odată lanţul farmecelor tale!

VRĂJITOAREA

Nu-mi călca împărăţia întunericului!

SORINA

Cum?
Ai voi să fii stăpână şi în ţara mea, acum?

VRĂJITOAREA

Sunt stăpână pretutindeni unde fiul meu trecut-a...
Pretutindeni samăn ura, mătrăguna şi cucuta.
Să se-ntunece pământul, piară tot ce nu e zmeu,
Şi de-a pururi, pe ruine, să domnească fiul meu!

SORINA

Zmeul a murit, sărmanul! Odihnească-se în pace...
Ce-o să-i facă răzbunarea?

VRĂJITOAREA

Sufletul o să-i împace!

SORINA

Ieri am apărat pe unul, azi îi apăr pe-amândoi!

VRĂJITOAREA

Amândoi atunci să piară! Amândoi! Am să te-ndoi
Şi pe tine! Răzvrătirea vei plăti-o scump! Să pice
Trăsnetul pe ei, să-i ardă, să-i răstoarne, să-i despice!
Vifor viu şi vijelie să-nveşminte cerul gol...
Duhuri negre să s-adune... Hai, veniţi în rotogol!

SORINA

Nu se mişcă firul ierbii... nici o frunză n-ai clintit-o.

VRĂJITOAREA

Am să te clintesc pe tine, maştero şi răzvrătito!
Veniţi, nouri, în puhoaie! Te cutremură, pământ!
Varsă foc şi vâlvătaie peste ea!

SORINA

Nu mă-nspăimânt!
Nici pământul nu te-ascultă, nici înaltul nu-ţi răspunde!

VRĂJITOAREA

Am să chem atuncea iadul şi rusalcele din unde!
Cu moroii şi strigoii să poftească şapte vraci,

Trei solomonari să vie, nouă draci şi pui de draci,
Vârcolaci şi iele rele de-ale mele, slujitoare,
Surioare să s-adune din genune... cucuvăi,
Urle-n turle lupii, surle, guşteri meşteri de prin văi,
Clăi de cârtiţe, ghionoaie în puhoaie pe coclauri,
Şobolanii, dolofanii, fauri, tauri şi balauri,
Licuricii şi piticii, pricolicii, oastea mea,
Adunaţi-vă să sugem sânge tânăr! Ha! Ha! Ha!

SORINA

Râzi! Zadarnic râzi! Mi-e milă! Neputinţa ta e mare!
Nu vezi? Nu răspunde nimeni la drăceasca ta chemare!

VRĂJITOAREA

Vino tu, Ileano! Haidem! Ce mai stai? Ia-mă de mână,
Să plecăm la casa noastră, am să-ţi dau puteri de zână,
Ai să fii zmeoaică, maică... locul zmeului să-l iei!

FĂT-FRUMOS

Piei, năpârcă blestemată! Piei din calea noastră, piei!
Scutură-te, Cosânzeano, şi de farmec te dezleagă.
Vino, dragostea te cheamă!

VRĂJITOAREA

Las-o, cum o vrea! S-aleagă.

FĂT-FRUMOS

Între ea şi noi alege.

ILEANA

Am ales! Lângă iubit!
Blestematul tău descântec s-a topit, m-am dezrobit.

SORINA

Pleacă. Du-te!

VRĂJITOAREA

Niciodată! Cine-mi merge împotrivă?

SORINA

Tu eşti vrajitoarea hâdă, eu sunt zâna milostivă.

VRĂJITOAREA

Eu ţi-am dat puteri de zână şi tot eu ţi le răpesc.

SORINA

Nu mai ai nici o putere!

VRĂJITOAREA

Te spulber şi te topesc.
Te blestem să-ţi piară darul ce ţi-am dat odinioară!
Smulge-i, vântule, cununa! Unu, doi, şi-a treia oară!
Te prefac din nou fiinţă pământească, fără dar!

SORINA

Nu mai ai nici o putere, toată truda ţi-e-n zadar!...
În vârtej şi vijelie pe aripa vântului,
Trăsnetul să mi-o cuprindă în fundul pământului!

VRĂJITOAREA

Nici pe tine nu te-ascultă draga mea furtună, draga!
E departe cel ce poate să mi-o biruie pe Vraga!

BUZDUGAN

(intrând)

Nu-i departe, blestemato!

VRĂJITOAREA

Cine? Buzdugan?

BUZDUGAN

Da, eu!

Urechelniţă şi guşter!

VRĂJITOAREA

Buzdugane! Dragul meu!

BUZDUGAN

Nu mai merge, cucuvaie!

VRĂJITOAREA

De ce vrei să te răzbuni?

BUZDUGAN

Mai întrebi?... Şopârlă, broască!?...

VRĂJITOAREA

Noi am fost prieteni buni,
Să rămânem buni prieteni cum am fost în vremi trecute!

BUZDUGAN

M-ai minţit mereu cu vorbe şi cu lacrimi prefăcute,
M-ai trimis la bătălie ca să mă despart de ea!

Ne-ai vrăjit pe toţi, pe mine, pe draga Sorina mea!
Dar ne-am luminat, ghionoiaie, urechelniţă, şopârlo!
Am să-ţi viu de hac! Puterea-n fundul iadului azvârl-o!
Nu mai ai nici o putere: tot pământul ţi-e duşman;
Buzdugan aduce lumii cel mai falnic talisman ...
Cunoşti fluierul acesta? Îl vezi?

VRĂJITOAREA

Fluierul-minune!
Dă-mi-l! Buzdugane! Dă-mi-l! E al meu. Al meu!

BUZDUGAN

Păzea!
Fluier drag, ce din vechime orice fiară îmblânzea,
Dărâma cetăţi şi lanţuri, lumina din ţară-n ţară,
Şi din an în an primindu-l neamurile se nălţară!...

FĂT-FRUMOS

Cântă, Buzdugane,-o doină şi pe doină să se-nşire
Tot ce e frumos în lume: nădejde şi propăşire.
Întunericul gonindu-l, pe cei buni îi va păzi...

BUZDUGAN

Mult ai stat ascuns în umbră, cântă! Adu zori de zi!

FĂT-FRUMOS

Cântă, fluiere, o doină, vrăjile să le vrăjească!

(Buzdugan începe să cânte din fluier. Baba Vraga, vrăjită la rândul ei, începe să ridice piciorul şi să salte încet, fără puteri, ca la o poruncă magică, până se prăbuşeşte.)

BUZDUGAN

Iar acum, Sorino, cheamă trăsnetele s-o trăsnească!

SORINA

În vârtej şi vijelie pe aripa vântului,
Trăsnetul să mi-o cufunde în fundul pământului.

(Pământul se cască într-un tunet şi înghite pe Vraga.)

A pierit! Cu ea se duce spaima, noaptea şi minciuna!

FĂT-FRUMOS

Nu ne mai desparte nimeni!

ILEANA

Lângă tine, totdeauna!

SORINA

Cu încredere în viaţă să păşiţi, şi prin iubire
S-alinaţi dureri, s-aduceţi oamenilor dezrobire!
Tu, voinice Buzdugane, iartă-mă; am fost vrăjită!
Dar acum arunc cununa de rusalce împletită!...
Dragostea ce mi-ai păstrat-o ne va ocroti pe noi,
Mână-n mână să ne-ntoarcem printre oameni amândoi!

(Intră ţăranii, cu nunta lui Păcală.)

FĂT-FRUMOS

Pace tuturor! Ca fraţii! Astăzi toţi suntem voioşi!
lar acum să-ntindem hora cum ştim noi din moşi-strămoşi!

(Horă.)

C o r t i n a

COCOŞUL NEGRU

Fantezie dramatică în şase acte

CUPRINS

PERSONAJELE

DRACUL
ARHANGHELUL MIHAIL
VERDE-ÎMPĂRAT
VOIEVODUL VOIE-BUNĂ } feciorii lui Verde-împărat
VOIEVODUL NENOROC } feciorii lui Verde-împărat
ROŞ-ÎMPĂRAT
PAZNICUL BĂTRÂN
PAZNICUL TÂNĂR
TEMNICERUL
FĂT-FRUMOS
FILOZOFUL DE 60 ANI
FILOZOFUL DE 70 ANI
FILOZOFUL DE 80 ANI
ÎNTÂIUL CURTEAN
AL DOILEA CURTEAN
AL TREILEA CURTEAN
UN CURTEAN
ALT CURTEAN
ÎNTÂIUL SFETNIC
AL DOILEA SFETNIC
AL TREILEA SFETNIC
UN SFETNIC
ÎNTÂIUL ŢĂRAN
AL DOILEA ŢĂRAN
AL TREILEA ŢĂRAN
AL PATRULEA ŢĂRAN
AL CINCILEA ŢĂRAN
UN BĂIAT DIN MULŢIME
UN TÂNĂR
CORUL INGERILOR
UN DRAC
AL DOILEA DRAC
MIRA MIRALENA
UN ŢĂRAN
ALT ŢĂRAN
UN ŢĂRAN BĂTRÂN
ÎNTÂIUL TÂLHAR
AL DOILEA TÂLHAR
OLOGUL
ORBUL
COCOŞATUL
SURDUL
NEBUNUL
CIUNGUL
MUTUL
UN CERŞETOR CU NASUL MARE
VESTE-REA

CĂLĂUL
SOLUL
CRAINICUL
ÎNTÂIUL PURTĂTOR DE FACLE
UN GLAS
AL DOILEA GLAS
AL TREILEA GLAS
ALT GLAS
UN SOLDAT
ÎNTÂIUL SOLDAT
UN SUPUS
UN OM DIN MULŢIME
AL DOILEA OM
CRĂIASA ZÂNELOR
ÎNTÂIA ZÂNĂ
A DOUA ZÂNĂ
A TREIA ZÂNĂ
O ZÂNĂ
ALTĂ ZÂNĂ

Curteni, sfetnici, purtători de facle, soldaţi, cerşetori, ţărani, zâne, draci, oameni din mulţime etc.

ACTUL I

Palatul lui Verde-împărat. Zid de piatră roasă si acoperită cu muşchi, mărgineşte terasa. E noapte. Cerul e înnorat. Nici un fulger. Marea geme surd, în poale. Un orologiu bate miezul nopţii; din depărtare îi răspund altele. Dinspre dreapta trec în goană, pe terasă, şapte purtători de facle. Se face iar întuneric; s-aude oftatul înabuşit al mării. Apoi linişte. Dezlipindu-se ca două bucăţi de întuneric, din întunericul nopţii, cei doi paznici ies din dreapta sălii şi privesc de pe trepte în urma celor şapte facle. Apoi, paznicul cel bătrân se întoarce la dreapta şi, cu ochii la fereastra închipuită a lui Verde- împărat, spune paznicului tânăr.

PAZNICUI BĂTRÂN

Trecut-a miezul nopţii şi totuşi împăratul
Lumina nu şi-o stinse. Oraşul, tot palatul
E plin ca niciodată de oameni şi lumini...

PAZNICUL TÂNĂR

Ce taină se urzeşte?

(Speriat, bătrânului care-şi face cruce:)

Bătrânule, te-nchini?
De ce te-nchini?

PAZNICUL BĂTRÂN

O, Doamne, înlătură năpasta!

PAZNICUL TÂNĂR

Dar ce-i?

PAZNICUL BĂTRÂN

Mi-aduc aminte de-o noapte tot ca asta…
Gemea, la poale, marea, sub cerul înnorat;
Odaia-mpărătească şi-atunci a luminat
Târziu, în toiul nopţii… Mi-aduc aminte bine,
Pe-o noapte tot ca asta, în chinuri şi suspine,
Pe când urca din mare un cântec de prohod,
Muri împărăteasa născând un voievod!…

PAZNICUL TÂNĂR

(care nu-şi dezlipeşte ochii de la fereastra împăratului)

Te uiţi? Pe cap el poartă coroana-mpărătească,
Aleargă… se frământă… începe să vorbească…
E singur şi vorbeşte!

PAZNICUL BĂTRÂN

Arhanghelul Mihai
Să-l aibă-n pază!…

(Din dreapta ies alţi trei purtători de facle.)

ÎNTÂIUL PURTĂTOR DE FACLE

(celorlalţi doi)

Fuga!…

PAZNICUL BĂTRÂN

(oprindu-l, pe când ceilalţi doi ies)

Prietene, ia stai,

(purtătorul îşi înfige torţa în pământ)

Şi spune-mi ce-nsemnează atâta frământare?

PAZNICUL TÂNĂR

De unde vii şi unde alergi aşa de tare?

PAZNICUL BĂTRÂN

De ce aleargă facle pe uliţi şi-n palat?

PAZNICUL TÂNĂR

De ce n-a stins lumina slăvitul împărat,
Ci stă de veghe încă?

PAZNICUL BĂTRÂN

Ce taină se urzeşte?

ÎNTÂIUL PURTĂTOR DE FACLE

Măria-sa e prada nălucilor! Vorbeşte
De moarte... de primejdii... de-un ceas care-a bătut
În inima-i bătrână, spunându-i: “Ai trecut!”
Îi pare că pe ziduri cocoşul negru cântă
Vestindu-i clipa morţii... În zbucium se frământă
Trezind întreg palatul din somn. Noi alergăm,
Acum, din casă-n casă, pe sfetnici să-i sculăm,
Să vină toţi aicea, la sfatul ce se ţine
Acum, la miezul nopţii...

(Luându-şi torţa şi plecând.)

Vă las...

PAZNICUL BĂTRÂN

Te du cu bine!

(Îngrijorat.)

Îşi simte ceasul morţii şi vrea să ţie sfat...

(Gânditor.)

Pe zid, cocoşul negru, în noapte, a cântat!...
Ştiam eu ce-nsemnează a somnului zăbavă...
Da... da... mi-aduc aminte, şi-n noaptea cea grozavă
Cânta cocoşul negru...

PAZNICUL TÂNĂR

Eu nu-l aud... Dar tu?

PAZNICUL BĂTRÂN

Nici eu! Dar, vezi, şi-atuncea spunea că s-abătu
Aici cocoşul negru — şi-aşa a fost. Oricare
Din noi îşi simte răul în felul său. De-ţi pare
Că-n jurul tău pluteşte al morţii vultur greu,
De ai vreo presimţire, s-o crezi, copilul meu!
Năpasta îşi trimite nainte vestitorii...
Plugarii văd pe casă o buhă. Vânătorii —
Un iepure, o broască, un câine ori un ied...
Sunt soli, sunt solii morţii, copilul meu, şi-i cred!
... De mult, veneam acasă pe-o negură adâncă...
Mergeam pe ţărmul mării... Deodată, văd, pe-o stâncă,
Un câine mare, negru. Urla, sărea, cădea;
Porneam pe altă cale, el iar în calea mea!
“De ce mă urmăreşte şi-mi urlă în neştire?!”
Ziceam, simţind în suflet o neagră presimţire...
Pe inimă-mi căzuse tristeţea ca un nor...
Grăbesc, ajung acasă...

PAZNICUL TÂNĂR

Şi?...

PAZNICUL BĂTRÂN

Singuru-mi fecior
Dormea, întins pe masă!...

PAZNICUL TÂNĂR

Murise?

PAZNIGUL BĂTRÂN

Se-necase!

PAZNICUL TÂNĂR

Vezi? Semnul rău!

PAZNICUL BĂTRÂN

Da, semnul...

(Se aude freamăt de glasuri din stânga.)

Dar, iată, pe la case
S-aprind lumini...

PAZNICUL TÂNĂR

Văd sfetnici în haine de curteni,
S-apropie...

PAZNICUL BĂTRÂN

Aşa e!...

PAZNICUL TÂNĂR

Pe-acolo vin oşteni...
Un vornic... altul... altul... paharnicul... chelarul...
Un crainic, vistierul...

PAZNICUL BĂTRÂN

Cam trist. De ce?

PAZNICUL TÂNĂR

Pitarul...
S-adună toţi... Aş zice să stăm ascunşi pe-aici,
Să fim şi noi de faţă...

PAZNICUL BĂTRÂN

Aşa e! Bine zici!

(Freamătul de glasuri creşte. Din stânga cad lumini. Încep să vină curtenii însoţiţi de purtătorii faclelor. Scena se luminează. Cei doi paznici se ascund în stânga. Curtenii mormăie.)

ÎNTÂIUL CURTEAN

(nedumerit)

Aşa, în toiul nopţii!...

AL DOILEA CURTEAN

Ce soartă rea!

AL TREILEA CURTEAN

Ce soartă!

ÎNTÂIUL SFETNIC

Dormeam adânc. Deodată, aud bătăi în poartă.
Mă uit şi văd lumină. Mirat, speriat, mă scol,
Mă-mbrac şi ies afară; un om făcea ocol
În jurul casei mele. Întreb. Era un crainic
Trimis de împăratul. S-apropie şi, tainic,

Îmi spune: “Domnul nostru te cheamă la palat!”
“De ce?” întreb cu frică. “De ce? Se ţine sfat!”
Atât mi-a spus!...

AL DOILEA SFETNIC

Şi mie!

AL TREILEA SFETNIC

Şi tot aşa şi mie!...

(Alt rând de curteni intră.)

UN CURTEAN

(privind pe cei sosiţi înainte)

Da... da... e toată curtea...

ALT CURTEAN

Ce-o fi acum, să fie...

(Cu ochii la cer.)

Stăpâne îndurate, acum nu ne lăsa!...

(S-aud trâmbiţi din partea stângă. Curtenii se cutremură.)

ÎNTÂIUL CURTEAN

Priviţi!

AL DOILEA CURTEAN

Stăpânul!

AL TREILEA CURTEAN

Vine!...

CRAINICUL

(venind repede din dreapta)

Curteni, măria-sa!

(Verde-împărat năvăleşte în scenă. E un bătrân uscat, chel şi nervos. Are ochii în fundul capului, nasul încovoiat, barba lungă, subţire şi încovoiată în afară. Ca şi palatul, el pare acoperit din cap până în picioare de un muşchi verde, ce-l face învechit. La intrarea lui, toţi curtenii cad la pământ, cu mâinile întinse, cu fruntea pe mâini.)

INTÂIUL SFETNIC

(ridicându-se)

Plecaţi măriei-tale, ţi-urăm zile senine...
Îţi dăm încredinţarea supunerii depline...
Dorinţa cea mai mică grăbiţi să-ţi împlinim,
Cu preţul vieţii noastre vom şti să te păzim!

ÎMPĂRATUL

(urcându-se pe tron)

Sunteţi cu toţii? Bine!... Aicea-i vistierul?

DRACUL

(sub chipul Vistierului)

Aicea!

ÎMPĂRATUL

(ameninţător)

Ai de furcă!

DRACUL

(cade în genunchi implorând)

O, iartă-mă, şi cerul
Să-ţi dea o viaţă lungă! Am fost smintit, smintit!...
Dar crede-mă, stăpâne, nevoia m-a silit
Să fur avutul ţării...

ÎMPĂRATUL

Ştiam, ştiam, tâlhare!
Dar nu te chem de-aceea! O treabă mult mai mare:
Te chem să-ţi spun şi ţie că ceasul mi-a sunat,
Că vreau să văd aicea, pe loc, încununat
Feciorul meu cel mare, pe-a noastră-mpărăţie...

(Murmure.)

ÎNTÂIUL SFETNIC

Stăpâne, legea ţării vorbind...

ÎMPĂRATUL

Ce-mi pasă mie!
Chemaţi aici feciorii!! Şi voi să m-ascultaţi!

(Se dă jos de pe tron şi aleargă spre zidul dinspre mare.)

Ce noapte mohorâtă!... Ce nori întunecaţi!...

(Cerului:)

Un fulger!... Dă-mi un fulger!... Nimica!... Marea geme
Şi colcăie, şi fierbe, şi-ncepe să blesteme...

(Tare.)

Un tunet! Vreau un tunet!...

ÎNTÂIUL SFETNIC

Mărite doamne, zic...

ÎMPĂRATUL

Ce zici? Astupă cerul să nu mai văd nimic!

(Câţiva curteni închid două perdele mari ce astupă, odată cu cerul, şi vechiul zid de piatră. Verde-împărat se urcă pe tron, vrea să spună ceva, îşi aţinteşte urechea, apoi, ca şi cum ar fi auzit ceva groaznic, îşi astupă urechile şi strigă:)

Goniţi cocoşul negru, să nu-i aud cântarea!...
Sa cânte trâmbiţi... trâmbiţi... să nu s-audă marea!...

(Încep să cânte fanfarele în culise. Verde-împărat urcă iarăşi treptele şi, privind în dreapta, strigă cântăreţilor:)

Cântaţi! Cântaţi mai tare!...

(Trâmbiţele cântă mai tare.)

Destul, că m-asurziţi!...

(Trâmbiţele tac. Curtenilor:)

Cocoşul negru cântă... goniţi-l, n-auziţi?

ÎNTÂIUL SFETNIC

Stăpâne, nu e nimeni... Nesomnul te frământâ.

ÎMPĂRATUL

Nebun şi prost! Ascultă... N-auzi? N-auzi cum cântă?!
E diavolul!... Mi-aduce grozave prevestiri!...

(Se repede în fund şi dă perdeaua într-o parte.)

Ci sparge-te, furtună!... Vreau fulgere!... Sclipiri!...
Ori vreţi să mor şi-atuncea să-ncepeţi! Hai, odată!...

ÎNTÂIUL SFETNIC

(încercând să-l potolească)

Văzduhul greu, stăpâne, şi marea-ntărâtată...
Vreun vis urât... nesomnul...

ÎMPĂRATUL

Batrân nebun şi prost,
Să taci! Cocoşul negru nu cântă fără rost!...
S-adună oşti duşmane din scaun să m-alunge...
Un freamăt lung, năprasnic, urechile-mi ajunge...
Văd moartea mea... văd moartea!...

ÎNTÂIUL SFETNIC

Stăpâne...

ÎMPĂRATUL

Ce mai vrei?
Copiii mei să vină! Chemaţi feciorii mei!

(Un crainic iese. Verde-împărat se duce la perdele şi le deschide de tot.)

Tu, sabie albastră, de ce nu spinteci norii?
Ci sparge-te, furtună!...

(Se întoarce înspre curteni.)

Hei, unde-mi sunt feciorii?
Să-i văd naintea morţii...

AL DOILEA SFETNIC

Stăpâne, sunt păreri!

ÎMPĂRATUL

Păreri, păreri, bătrâne? De ce n-au fost şi ieri,
Şi-acum o săptămână... şi-acum un an... şi zece...
Auzi? Auzi cum cântă? Cum cântă şi se-ntrece...

(Cei doi feciori ai lui Verde-împărat intră.)

Copiii mei... încoace. Aşa! Dormeaţi, ori nu?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

E cald şi marea geme... Eu n-am dormit...

ÎMPĂRATUL

(voievodului Nenoroc)

Nici tu?

VOIEVODUL NENOROC

Nici eu!

ÎMPĂRATUL

Nici eu, băiete, nici eu! Sunt semne rele...

VOIEVODUL MENOROC

Ce surd loveşte marea cu valurile-i grele!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

În ceruri nici un fulger!...

ÎMPĂRATUL

(lui Nenoroc)

Cocoşul cântă iar
Ca-n noaptea cea grozavă când ai venit pe lume...

Pluteau în neguri cerul, şi apele în spume,
Cânta cocoşul negru pe zidul vechi, cânta,
Şi trâmbiţa-i vrăjmaşă o clipă de-nceta;
În linişte de moarte pornea din nou să sune,
Răzbind prin vălmăşagul oftărilor nebune
Al plânsetului mamei şi-al plânsetului tău...
Simţeam, simţeam c-aicea căzuse duhul rău!
Ce noapte fu atuncea! Ofta cumplita mare,
Cânta cocoşul negru mai tare, tot mai tare,
Iar tu venişi în lume târziu, în zori de zi,
Şi mama ta, sărmana, născându-te — muri!
Cânta cocoşul negru, şi rele ursitoare
Treceau în văluri negre danţând, danţând uşoare,
Ţinându-se de mână cu degete subţiri,
Ursindu-ţi toată viaţa cu negre prevestiri...

(Lui Voie-Bună:)

Tu, fiul meu mai mare, voinice Voie-Bună,
Nascut pe-o noapte blândă, pe razele de lună,
Cu blânde ursitoare ai fost întâmpinat —
Domni-vei, deci, în pace pe tronul de-mpărat.
Dar tu, copil ai morţii, născut în chinuri grele,
Tu n-ai avut la leagăn decât ursite rele...
Ascultă-mă, copile; de vrei să te păzeşti,
Însemnă-ţi aste două cuvinte bătrâneşti:
Fereşte-te de gândul ce duce la pierzare,
Să n-afli niciodată ce-i dincolo de zare!
Să nu te-ntrebi, băiete, de ce-i aşa şi nu-i
Altminteri lucrul ăsta!... Să nu te-ncrezi oricui...
Adesea dracul vine în haină preacinstită
De sfetnic ori prieten!... S-alungi orice ispită,
Şi, mai presus de toate, ţi-o spun acuma iar,
Să nu te-ntrebi ce-ascunde al zărilor hotar!...
Ştiu bine că pe scaun ai fi şi tu în stare

Să stai cu vrednicie... Dar el, fiind mai mare,
Ursita îl alege să-l facem domnitor...
Cu mintea ta isteaţă să-i stai într-ajutor...

VOIEVODUL NENOROC
(pe gânduri)

...Cânta cocoşul negru pe-o noapte fără stele...
A fost aşa de tristă ursita vieţii mele!...
Şi eu am fost aicea al doilea născut —
Acesta-i nenorocul întâi ce m-a păscut...
Ce rost mai am aicea de-acuma înainte?...
Aş vrea să plec...

ÎMPĂRATUL

Cum? Unde?

VOIEVODUL NENOROC

Iubitul meu părinte,
Aş vrea să plec în lume...

ÎMPĂRATUL

Vorbeşti cu-adevărat?

VOIEVODUL NENOROC

Ce rost mai am aicea când altu-i împărat?
Visez de mult, o, tată, un drum spre altă ţară...
Mi-e dor de alte stele... de-o nouă primăvară.
Aş vrea sa plec de-aicea!

ÎMPĂRATUL

Cum? Unde să te duci?

VOIEVODUL NENOROC

Nici eu nu ştiu... În lume!...

ÎMPĂRATUL

Copilul meu, apuci
O cale rea! Dar spune, de ce vorbii cu tine!?
De ce ţi-am spus atâtea? A, nu! De ce? Dar bine!...
A, nu! Ce nebunie!... Ce gând ţi s-abătu!...
Te paşte nenorocul — nu, dragul tatei, nu!...

VOIEVODUL NENOROC

Năpasta când te-ajunge, te-ajunge orişiunde,
Oricât te temi de dânsa şi oricât te-ai ascunde!...
Ea vine după tine atunci când fugi de ea...
Iubitul meu părinte, ascultă ruga mea!
Aş vrea să plec în lume. Dă-mi partea de avere...
În suflet simt avânturi, în braţul meu putere...
De-atât amar de vreme mă lupt şi mă frământ...
Mă lupt cu mine însumi şi nu ştiu cine sânt!
Mă simt închis aicea... Mă cheamă zarea largă...
Mi-e inima un vultur, şi pieptul o să-mi spargă
De nu-i dau drumul singur!... Aş vrea să fac ceva,
Ceva măreţ... În mine...

ÎMPĂRATUL

Copile, nu pleca!

VOIEVODUL NENOROC

În trupul meu aleargă puteri neistovite...
Aş vrea să-nving pământul!

ÎMPĂRATUL

Pământul te înghite.
Atâtea vieţi frumoase pământul nimici!
Să nu te duci, copile! Rămâi, rămâi aci!
Aşa-i, curteni?

UN SFETNIC

Aşa e!

ÎMPĂRATUL

Ce ziceţi voi, să plece?

ÎNTÂIUL SFETNIC

A, nu!

AL DOILEA SFETNIC

Să-l prindă hoţii!...

ÎNTÂIUL SFETNIC

Să moară!... Să se-nece?!

AL TREILEA SFETNIC

A, nu!

DRACUL
(sub chipul Vistierului)

Stăpâne!

ÎMPĂRATUL

Ce e?

DRACUL

Copilul e bărbat.
De vrea să piece, lasă-l! Pământu-i lung şi lat...
Să-l vadă... să-l cunoască... Da, lasă-l să pornească!
Să-i dăm o jumătate din partea-mpărătească?

ÎMPĂRATUL

Ce? Cine-i? Vistierul? Să taci din gură tu,
Tâlhare!...

DRACUL

Împărate, ascultă!

ÎMPĂRATUL

Cum să nu!...
Ai vrea sa-ţi cer, acuma, părerile şi ţie?!
Ori poate pui la cale vreo nouă tâlhărie?

(Îl ia de gât.)

Răspunde iute, spune! Ori tu l-ai îndemnat?
De ce să plece-n lume?

DRACUL

Copilul e bărbat!...
Şi-un dor purtat în suflet o vreme-ndelungată,
Oricât l-ar paşte moartea, nu moare niciodată!
Se zbate, creşte, scade, se strânge, pare stins,
Dar iarăşi izbucneşte şi urcă neînvins!
Ca flacăra ce sare deodată, ca izvorul
Ce sparge stânca tare, aşa învinge dorul...
Aşa, căci viaţa-i plină de tainice puteri,
Învinge orice stavili şi orişice dureri!...

ÎMPĂRATUL

Afară!... Piei, satano!...

(Dracul iese umilit.)

Şi tu, copilul tatei,
Încearcă-te şi pune zăgazuri ne-nfrânatei
Porniri. Rămâi aicea!

VOIEVODUL NENOROC

Nu, tată, nu mă plec!
Dă-mi partea cuvenită şi lasă-mă să plec...

ÎMPĂRATUL

Copilul meu, voinţa mi-e neînduplecată!
Eu ştiu o pildă veche: A fost, demult, un tată
Ce-avea un fiu cuminte şi-un fiu risipitor;
Cel mic, cerându-şi partea, porni, rătăcitor,
Pierdu averea toată şi-apoi s-a-ntors acasă
Învins.

VOIEVODUL NENOROC

Cunosc povestea!... S-o pierd şi eu, nu-mi pasă!

ÎMPĂRATUL

Ca tatăl din poveste aş vrea să te primesc,
Dar nu ştiu, dragul tatii, de-o fi să mai trăiesc...
Rămâi aicea! Pilda-i făcută să slujească...
În lume pierzi averea, puterea tinerească...
De ce s-ajungi pe drumuri ca fiul cel pierdut?

VOIEVODUL NENOROC

O, fiul din poveste!... Îl ştiu, l-am cunoscut!...
O, fiul din poveste îl simt, îl simt în mine!...

Sunt eu! Îndrăgostitul de zările senine
Pe care trec corăbii şi berze-n asfinţit...
E cel pe care viaţa de rând l-a obosit!
În orice primăvară, şi vara treierate,
Aceleaşi vii culese sub cerul înnorat,
Aceleaşi oi păscute şi mulse pe-nserat,
Aceleaşi griji mărunte, sfârşite ca furnica,
Mereu aceeaşi viaţă, nimica nou, nimica,
Mereu aceeaşi viaţă, în pieptul său trezi
Un dor de-o viaţa nouă, sporit din zi în zi...
Şi-n ziua când cerut-a părintelui averea,
El n-a plecat în lume să caute plăcerea.
Ci marea bucurie de-a şti şi de-a vedea...
În fiul din poveste eu văd povestea mea...
Da, fiul din poveste sunt eu, îndrăgostitul
De dunga care-nchide în zare nesfârşitul,
E cel care visează oraşe... ţărmuri... mări...
Grădini necunoscute, albastre depărtări...
Un cântec nou... lumină... şi gânduri frământate,
Şi pietrele cioplite, şi mândrele palate,
Şi zarea care creşte cu cât o vezi mereu...
Ca fiul din poveste visez acum şi eu!...

ÎMPĂRATUL

Sfârşitul... spune... care-i?

VOIEVODUL NENOROC

Sfârşitul? Orişicare!

ÎMPĂRATUL

Averea spulberată... şi zilele amare,
Şi hrana împărţită cu vitele de rând...
Aşa-i?

VOIEVODUI. NENOROC

Da, dar nu-mi pasă!

ÎMPĂRATUL

Să-ţi pese!

VOIEVODUL NENOROC

Mai curând
Aş vrea să duc în lume cumplita sărăcie
Decât să stau aicea închis pe veşnicie...

ÎMPĂRATUL

Destul!... Atâta vreme cât mai trăiesc, ţi-o spun:
Tu n-ai să pleci de-acasă!...

VOIEVODUL NENOROC

Stăpâne, mă supun!

ÎMPĂRATUL

Aşa!... Copii şi sfetnici, de-acum vă las cu bine!...
Cocoşul negru cântă din nou. E pentru mine!...
Curteni, să intre solul lui Roşu-împărat!

SOLUL

Stăpânul meu, stăpâne, se-nchină preaplecat.

ÎMPĂRATUL

Mă-nchin! Aduci cu tine răspunsul de-mpăcare?

SOLUL

Şi *da,* şi *nu,* stăpâne!

ÎMPĂRATUL

Mă umple de mirare
Acest răspuns. Vorbeşte…

SOLUL

I-am spus: “Slăvit stăpân,
Măritul craiul Verde simţindu-se bătrân
Şi vrând să facă pace cu tine mă trimite
Cu gând de încuscrire… Stăpâne preaslăvite,
Îţi cer pe Miralena, odorul tău curat,
Soţie pentru fiul lui Verde-împărat!”…
Stăpânul meu răspunse voios: “A ta solie
În sufletu-mi revarsă nespusă veselie!”
Chemă la el domniţa şi-i zise: “Fata mea,
Găteşte-te de nuntă, un domn viteaz ar vrea
Să pună pe-a ta frunte a ţării lui cunună…
Găteşte-te de nuntă—te cere Voie-Bună!”
Domniţa Miralena ţinându-şi ochii-n jos
Răspunse: “Nu vreau, tată!”… Visa la Făt-Frumos!

ÎMPĂRATUL

Şi-atunci?

SOLUL

Stăpânul nostru cuprins de-o grea mânie,
La gândul că se strică această cununie,
A spus cuvinte grele domniţei şi-o goni!…

ÎMPĂRATUL

Şi-acuma unde-i Mira?

SOLUL

Vai, cine poate şti!...
Va fi plecat în lume să-şi caute alesul...

ÎMPĂRATUL

Vestirilor grozave le aflu înţelesul!...
Sărmane Voie-Bună, solia fu-n zadar...
Îl ştiu... îl ştiu prea bine... te-aşteaptă lupte iar...
Străvechea noastră ceartă va-ncepe-o iar, cu tine,
Te-aşteaptă zile grele... îl ştiu... îl ştiu eu bine!...
Va-ncepe iar cu-aceleaşi străvechi ameninţări
Cerând din nou domnia sărmanei noastre ţări!...
Era aşa de bine urzită astă pace!...

SOLUL

Şi, totuşi, vrea-mpăcarea!

ÎMPĂRATUL

Nu crezi că se preface?

SOLUL

O, nu, căci îţi trimite un dar frumos!...

ÎMPĂRATUL

(mirat)

Un dar?
Apropie-te...Vino!...

(Solul înaintează până lângă tron şi, apropiindu-se de împărat, îl loveşte în piept cu un pumnal.)

ÎMPĂRATUL

(şovăind)

Tâlhar!... Tâlhar!...

(Trăsneşte. Curtenii îşi ascund faţa cu veşmintele. Solul se repede în fund şi, de pe zidul terasei, se aruncă în mare. Toate acestea se petrec foarte repede.)

Soldaţi, închideţi poarta cetăţii! Să s-adune
Oştiri pe malul mării... Oh!... Mare crainic, spune
Porunca mai departe s-audă toţi.

(Cade pe tron ţinut de cei doi feciori.)

CRAINICUL

(spre culisele din stânga)

Soldaţi!
Închideţi orice poartă şi-n grabă v-adunaţi,
Întreaga oaste-a ţarii la mare să pornească,
Şi spuneţi mai departe porunca-mpărătească!

(Un glas care se pierde în culise:)

Soldaţi, închideţi poarta...

IMPĂRATUL

(ascultând mulţumit)

Aşa... Aş vrea să mor
În patul meu...acolo...să-mi fie mai uşor...

(Cei doi feciori vor să-l ducă sus)

Nu, nu, copii, rămâneţi... Eu vreau să am dovadă
Că fiii mei şi astăzi ştiu limpede să vadă...
Să staţi aici... rămâneţi...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O, tată!

ÎMPĂRATUL

(face semn la doi slujitori)

Clipa-i grea!...
Şi vreau să fie veşnic vegheată ţara mea!...

(Iese, purtat de doi slujitori, în sunetele trâmbiţelor.)

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(ridicând cununa împărătească şi punând-o pe cap se urcă pe tron)

Oşteni, iubite frate, fruntaşi ai ţării mele,
Cu inima străpunsă, în aste clipe grele,
Îmi pun, pios, pe frunte, cununa de-mpărat!
Aş vrea să-ncep domnia ţinând cu voi un sfat...

ÎNTÂIUL SFETNIC

Plecaţi măriei-tale urăm zile senine!...
Îţi dăm încredinţarea supunerii depline...
Dorinţa cea mai mică grăbiţi să-ţi împlinim,
Cu preţul vieţii noastre vom şti să te păzim!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Duşmani de-ai ţării noastre s-arată la hotare!...
Voind să folosească a noastră tulburare
Loviră, mişeleşte, în omul cel mai sfânt...
Sunt ani de când vânează cununa sub cuvânt
Că ţara fu odată a lor şi că strămoşii
Bătrânului meu tată uciseră pe roşii
De-aici, luând domnia. Dar veacuri au trecut...
Păcatele se iartă... şi ţara ce-a crescut
A noastră e, de-a pururi! Să afle dar oştirea
Vrăjmaşilor, să afle că nu ne pierdem firea.
Ce trebuie să facem?... Să-ncepem pregătiri...

La luptă, dar, la luptă!... Adune-se oştiri
De pretutindeni! Marea să geamă! Iar vrăjmaşii
Să vadă că oştenii, să vadă că urmaşii...

UN SOLDAT

(năvălind în scenă)

E prea târziu, stăpâne!... Corăbii mari sosesc...
Oştirile vrăjmaşe în ţară năvălesc,
Omoară păzitorii... cuprind avutul ţării...
Năvala-i ocrotită de negurile mării.
Corăbiile noastre se-neacă rând pe rând...
De vrea să plece oastea, să plece mai curând!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Aşa? Pornim la luptă acuma! Vitejia
Cetăţii e ne-nfrântă!...Să-nceapă bătălia!
Învingem, ori ne facem din mare un sicriu!...
La luptă, toţi!...

(Îşi scoate paloşul.)

CURTENII

La luptă!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(coborând de pe tron)

La luptă!

ROŞ-ÎMPĂRAT

(intră însoţit de curtenii săi)

Prea târziu...
Cetatea e luată... Şi marea... şi palatul!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(înfruntându-l)

Minciună!... Trage spada!...

ROŞ-ÎMPĂRAT

(curtenilor săi)

Legaţi-l!... Împăratul
Nu luptă cu supuşii!...

(Doi soldaţi de-ai lui Roş-împărat se apropie de împăratul Voie-Bună şi vor să-i lege braţele.)

VOIEVODUL NENOROC

(îmbrâncindu-i)

În lături!

ROŞ-ÎMPĂRAT

(altor soldaţi)

Şi pe el!
Voiam să fiu mai darnic şi-acuma sunt...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mişel!
Tâlhar ce-n toiul nopţii îmi tulbură cetatea!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Eu viu să-mi fac dreptate!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Şi care ţi-e dreptatea?...

ROŞ-ÎMPĂRAT

Să pun pe tronul ţării stăpânul cuvenit!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Acel ce-o stăpâneşte, acela-i nimerit!...

ROŞ-ÎMPĂRAT

Ţinutul fu al nostru cândva... Pământ şi mare,
Cu care drept le ţineţi?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Cu dreptul celui tare!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Cu dreptul celui tare? Cu-acelaşi drept şi eu
Mă fac stăpânul ţării trimis de Dumnezeu!...
Iar voi, curteni şi sfetnici, de vreţi să vă supuneţi,
Vă iert pe toţi, altminteri!

AL DOILEA SFETNIC

Mărite doamne, pune-ţi
În noi nădejdea!...

ROŞ-ÎMPĂRAT

Bine!... şi-acuma în palat,
Căci ard de nerăbdare să fiu încununat!

PAZNICUL BĂTRÂN

(ieşind din umbră)

Măria-ta!... o vorbă... Acolo, sus, se stinge
Bătrânul!... Îndurare! Durerea l-ar învinge
Aflând că vine altul pe tronul din străbuni...
Aşteaptă-l s-odihnească şi-apoi să te-ncununi!...

ROŞ-ÎMPĂRAT

Trăieşte împăratul, curteni? Cu atât mai bine,
Mai dulce-i răzbunarea!... Să afle de la mine!
De n-a murit, să moară văzând că-l biruiesc!...

PAZNICUL BĂTRÂN

Să nu faci asta, doamne!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Vorbeşti cam mult!

PAZNICUL BĂTRÂN

Vorbesc
Cât trebuie! Căci fapta-ţi nu-i faptă omenească!
De ce atâta grabă? Aşteaptă-l s-odihnească!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Moşnege, leagă-ţi limba!...

PAZNICUL BĂTRÂN

Tu smulgeţi-o!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Soldaţi,
Legaţi-mi-l degrabă şi-n zori să-l spânzuraţi!

PAZNICUL BĂTRÂN

(pe când soldaţii îl leagă)

Legaţi-mă, nu-mi pasă! Aşa? Dar ţine minte:
Te-o paşte nenorocul de-acuma înainte!
Blestemu-mi să te-ajungă şi viaţa s-o sfârşeşti
Mai rău decât aceia pe cari îi urgiseşti!...
Blestemul meu de-a pururi să-ţi urle în ureche.
Şi voi, curteni nemernici, mişei făr-de pereche,
Cu ce obraz, ce suflet, primiţi alt împărat
Când altuia, odată, credinţă i-aţi jurat?
Cum? Cum nu vă plesneşte obrazul de ruşine?
V-a fost ca un părinte — uitarăţi orice bine?
Paharnice, ţii minte... erai un biet vier;
Tu nu erai nimica, cinstite vistier;
Şi tu, împărţitorul dreptăţii, cu dreptate
Ţi-ascunzi acuma faţa?... Şi tu, cinstite frate,
Şi tu, o, logofete, şi voi, curteni, soldaţi!...
V-a fost ca un părinte — stăpânul, cum răbdaţi
Să-i calce ţara hoţii?! Ruşine să vă fie!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Să tacă îndrăzneţul!... Legaţi-l!

PAZNICUL BĂTRÂN

Mişelie!

Curteni, ruşine vouă!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Destul!... Destul!... Soldaţi,
Cu ceilalţi doi legaţi-l şi-n zori să-i spânzuraţi!

Iar voi, curteni şi sfetnici, urmaţi-mă-n odaia
În care vodă Verde îşi stinge-acum văpaia.
Treziţi întreg oraşul să vadă mâine-n zori
O mândră-ncununare şi trei spânzurători...

ÎNTÂIUL SFETNIC

Plecaţi măriei-tale urăm zile senine...
Îţi dăm încredinţarea supunerii depline...
Dorinţa cea mai mică grăbiţi să-ţi împlinim,
Cu preţul vieţii noastre vom şti să te păzim!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ
(cu dispreţ)

Mereu aceleaşi vorbe!

PAZNICUI- BĂTRÂN

Ruşine! Mişelie!

VOIEVODUL NENOROC

A, clipa răzbunării ca mâine va să vie!...

PAZNICUL BĂTRÂN

Răbdare! Noaptea asta nu-i noaptea cea de-apoi:
Arhanghelul dreptăţii veghează peste noi!...

C o r t i n a

ACTUL II

În temniţă. O ferestruică, în fund. Voievodul Nenoroc doarme pe paie. Un guzgan care trece pe lângă dânsul îl trezeşte.

VOIEVODUL NENOROC

(se scoală speriat)

Piei, fiară uricioasă!

(Tremurând.)

Ah!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(din chilia de alături, prin ferestruică)

Ce e, frăţioare?

VOIEVODUL NENOROC

E frig aici!... Guzganii mi-aleargă pe picioare;
Culcuşul meu e umed şi rece...

VOIEVOUUL VOIE-BUNĂ

Ca şi-al meu!
Un rece fior mă-ngheaţă...

VOIEVODUL NENOROC

Aş vrea să mor...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Şi eu!...

VOIEVODUL NENOROC

Auzi ceva, departe?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O poartă se descuie...
Aud cum cad ciocane pe scânduri şi pe cuie...

(Cineva ţipă de departe... Se aud gemete care se pierd în fundul temniţelor.)

VOIEVODUL NENOROC

Un ţipăt... Ce să fie?

VOIEVODUL VOlE-BUNĂ

Ne bat spânzurători...

VOIEVOGUL NENOROC

De-ar trece noaptea!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Frate, va fi mai bine-n zori?

VOIEVODUL NENOROC

Abia trecu o noapte...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Ce vreme-ndelungată!...

VOIEVODUL NENOROC

Şi nici o noapte-ntreagă?...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mi-e mintea tulburată…
Îmi pare că de veacuri pe paie am zăcut!…

VOIEVODUL NENOROC

Şi mie mi se pare c-aicea m-am născut.
Bătrânul paznic unde-i?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Alături, lângă mine…
Vorbirăm pân-acuma… Începe să se-nchine…

VOIEVODUL NENOROC

Şi-acuma mă-nfioară avântu-i bărbătesc,
Măreţ… În altă lume, de-o fi să-l întâlnesc,
Ne-om duce împreună la bunul nostru tată,
Şi-aşa, cu el de mână, i-om spune mândri: “Iată
Curteanul cel mai vrednic pe care l-ai avut
Şi poate niciodată tu nu l-ai cunoscut!”
Ia uită-te ce face? E tot în rugăciune? Sau doarme?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ
(plecând de la fereastră)

Hei, bătrâne!…
(Reîntorcându-se.)
O, frate, ce minune?
Chilia cea de-alături e goală!

VOIEVODUL NENOROC

L-ai strigat?
O fi dormind pe paie!…

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nu, nu era culcat!
Văzui lumină multă… lumină orbitoare…
Şi-apoi s-a stins deodată…

VOIEVODUL NENOROC

Ce taină-i asta, oare?

(Se aud paşi, zăngănit de chei.)

Ascultă… cine strigă?… Călăul?… El e!…

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nu!
Duhovnicul… mă cheamă…

VOIEVODUL NENOROC

Ce vrea? Primeşte-l tu,
Eu nu-l primesc!…

(Se aud alte bătăi.)

Ascultă… ascultă… cine bate?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Duhovnicul!… Mă cheamă… Să-l ceri şi tu, o, frate,
De vrei s-ajungi, prin moarte, cu sufletul în cer!

(Voie-Bună pleacă de la fereastră.)

VOIEVODUL NENOROC

Nu!

(Zgomot la uşă.)

Cine e?

(Intră temnicerul.)

A, tu eşti, bătrâne temnicer?

TEMNICERUL

(un bătrân aproape nebun)

Da, eu sunt...

VOIEVODUL NENOROC

Ce te-aduce?

TEMNICERUL

Se face ziuă.

VOIEVODUL NENOROC

Bine!

Atât?

TEMNICERUL

Se face ziuă!

VOIEVODUL NENOROC

Ei, şi?!

TEMNICERUL

(vesel)

Ca un ciorchine

Vei sta, ca un ciorchine!...

VOIEVODUL NENOROC

Dar nu te înţeleg!

TEMNICERUL

Da! Da! Ca un ciorchine frumos, şi copt şi-ntreg
Vei sta, colo, pe viţă... Ce mândră sărbătoare!

VOIEVODUL NENOROC

Pe care viţă?

TEMNICERUL

Care? Colo-n spânzurătoare.
Pe cea mai naltă viţă, cu ceilalţi doi ciorchini...
Fă-ţi cruce, fătul tatii, ori nu ştii să te-nchini?...
Şi ciorile-or să vină în stol să ciugulească
Din prada cea mal dulce, din prada-mpărătească,
Şi vinul o să curgă, vin roşu... negru... bun...
Ha! Ha! Ce mai beţie!

VOIEVODUL NENOROC

Sărman bătrân nebun!
În loc să râzi, mai bine ai plânge lacrimi grele...
Pe tine nu te mişcă ursita vieţii mele?...

TEMNICERUL

Eu stau aici, băiete, de şapte mii de ani...
Nevasta mi-e şopârlă... copiii mei — guzgani...
La mine nu pătrunde lumina preacurată.
Eu nu trăiesc, de-aceea eu nu mor niciodată...
Tu stai o noapte numai, eu stau de mii de ani.
Nevasta mi-e şopârlă, copiii mei — guzgani.
Şi mii şi mii de oameni în temniţă s-adună...
Pe unii-i ţin aicea, pe alţii...

(face semnul spânzurării)

cale bună!

I-aduc aicea seara şi-n zori îi scot de-aici.
De-ai sta pe fiecare o lacrimă să strici,
S-ar umple-o mare-ntreagă. Mai ai un ceas, copile!

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e frică…

TEMNICERUL

Ştiu… ştiu bine… să mori bogat de zile,
Să mori frumos şi tânăr, şi fără de păcat!…
De vrei s-ajungi la ceruri, cu sufletu-mpăcat,
S-aducem un duhovnic!

VOIEVODUL NENOROC

De asta-mi arde mie?
Mai am un ceas, şi moartea ce-n veci nu întârzie
Mă prinde, mă culege cu rânjetu-i drăcesc…
Mai am un ceas şi tremur, şi-aş vrea să nu-l trăiesc.
Mă zbat în gheara morţii, şi voi, drept mângâiere,
Asemeni unui rânjet, trimiteţi — fără vrere —
Un popă, un duhovnic? De ce?…

TEMNICERUL

Îţi dă un sfat…
Îţi iartă şi păcatul…

VOIEVODUL NENOROC

Eu n-am nici un păcat!

TEMNICERUL

Duhovnicul!

VOIEVODUL NENOROC

La dracu!

TEMNICERUL

Ascultă-mă…

VOIEVODUL NENOROC

Afară!

TEMNICERUL

Să ştii: acel ce-alungă — de trebuie să piară —
Pe preot, are parte de diavolul…

VOIEVODUL NENOROC

Ei, şi?!
Să vie Dracul!

TEMNICERUL
(vrând să iasă)

Bine!…
(Se reîntoarce.)
Duhovnicul e-aci…
La fratele… alături… De-o fi şi-o fi să-ţi pară
Că tot mai ai nevoie de preot…

VOIEVODUL NENOROC

Ieşi afară!…

TEMNICERUL

Prea bine… Ies… Dar află…

VOIEVODUL NENOROC

Cutezi să mă înfrunţi?

TEMNICERUL

Eu nu te-nfrunt!...

VOIEVODUL NENOROC

Atuncea?

TEMNICERUL

Tâlharii cei mai crunţi,
Ba chiar omorâtorii, în clipa lor din urmă
Primesc să-i spovedească duhovnicul...

VOIEVODUL NENOROC

Ci curmă
Odată aste vorbe zvârlite în zadar!...

TEMNICERUL

(Nenoroc nu-l ascultă)

Mă iartă... Dar aicea vorbesc atât de rar!
Aş vrea să stau de vorbă, dar nimeni nu-mi răspunde
Cum merge grâul? Bine! Ei, bravo... Da de unde!
Să vie un duhovnic, ce zici?

VOIEVODUL NENOROC

Ai să sfârşeşti?

TEMNICERUL

(luminat)

Ştii ce? Mă duc mai bine să-i spun că nu-l primeşti;
Duhovnicul, săracul, e om de omenie...

Îl chemi? Îi pare bine! Nu-l chemi? Nu se îmbie!
Mă duc...

VOIEVODUL NENOROC

(înduioşat)

Mai stai o clipă... Aşa... Dă-mi mâna ta...
Eşti omul cel din urmă pe care-l văd...

TEMNICERUL

Da... da...

VOIEVODUL NENOROC

Dă-mi mâna ta şi strânge-o pe-a mea. Şi-acuma, du-te.
În mâna ta, bătrâne, sunt zilele-mi pierdute,
Şi tot ce-aveam odată, podoabe pământeşti...

TEMNICERUL

Ai stat o noapte numai şi-ncepi să-nnebuneşti.
Păcat că pleci de-aicea şi nu rămâi cu mine:
Am duce casă bună, iubitul meu ciorchine...
Nevasta mea-i şopârlă, copiii mei — guzgani —
Eu stau aici, băiete, de şapte mii de ani.

(Iese sunând din chei.)

VOIEVODUL NENOROC

(singur)

Şi-acuma vino!... vino! o, moarte-nfricoşată...

(Se duce la fereastră.)

Ascultă, frăţioare... Vorbeşte-mi încă-o dată...
Apropie-te, vino... o clipă mai avem!

Răspunde-mi!... Dormi?... Răspunde-mi!... Tăcere.

(Tare.)

Eu te chem!

Nimica. Nici un zgomot... Tăceri înfricoşate!

(Cu groază.)

L-au dus... L-au dus la moarte. O, frate, frate, frate!...
Aşa fără de veste pierişi din ochii mei!...

(Plângând.)

Dar cui mă laşi tu?...

DRACUL

(sub chipul Vistierului intră pe unde a ieşit temnicerul)

Mie!...

VOIEVODUL NENOROC

Călăule, ce vrei?

DRACUL

Stăpâne, n-avea teamă!...

VOIEVODUL NENOROC

(surprins)

A, tu eşti, Vistiere?...

DRACUL

(scurt)

Da, eu!...

VOIEVODUL NENOROC

Dar cum? Ce cauţi?

DRACUL

Te scap!

VOIEVODUL NENOROC
(strângându-i mâna, călduros)

Ce bun!...

DRACUL

Tăcere!

VOIEVODUL NENOROC

Dar ceilalţi doi?

DRACUL

Sărmanii! I-au dus. I-au spânzurat!

VOIEVODUL NENOROC!

O, frate!

DRACUL

Nu e vreme de plâns! E măsurat
De-acuma timpul nostru. Fugim. Pe ţărmul mării
Te-aşteaptă, de cu noapte, corabia scăpării...
Un om cu haine scumpe — prieten bun de-al meu -
Te-o duce mai departe...

VOIEVODUL NENOROC

Dar tu nu vii?

DRACUL

Nu, eu
Rămân aici, de veghe. Mi-e inima muşcată
Să văd pe tronul ţării străinii. Dar odată,
Un crai din neamul Verde veni-va împărat;
Eu stau aici de veghe să-l văd încununat!

VOIEVODUL NENOROC

Pornirea ta mă mişcă, iubite vistiere!...

DRACUL
(scoţând de sub haină doi saci cu aur)

Ţi-aduc şi aur...

VOIEVODUL NENOROC
Aur?

DRACUL

Da, partea-ţi de avere...

VOIEVODUL NENOROC

Dar ce să fac cu dânsul? Ce-i aurul?

DRACUL

Nu ştii?
Dar aurul înseamnă putere, bogăţii...
E sufletul vieţii... E cheia fermecată
Cu care se descuie o poartă încuiată,
Unealta ce se află oriunde — la tâlhar,

Pe masa preacurată a sfântului altar,
La regele puternic, la văduva săracă;
E cântecul ce face durerile să tacă,
Sămânţa care creşte sălbatic, fără frâu.
Nu cere plug, nici holdă ca boabele de grâu...
Din el rodeşte totul! Din grâu — doar biata pâine;
O lună cere grâul să iasă. Până mâine
Din aur faci o casă... o sută... un oraş.
De vrei, înfrângi un rege şi cumperi un vrăjmaş.
Arunci un pumn de aur şi vezi crescând deodată,
În jurul tău, palate de marmoră curată,
Cu trepte, şi coloane, şi statui, şi oglinzi,
Oglinzi de sticlă scumpă prin care, cât cuprinzi,
Vedea-vei policandre cu mii şi mii de raze,
Lumini de pietre rare... smarande... crisopraze.
Oglinzi de sticlă scumpă prin care trec femei,
Femei ce poartă salbe, inele şi cercei,
Mătăsuri, fir de aur şi păsări pe veşminte,
Şi-n ochi cuvântul tainic ce mângâie şi minte,
Şi vezi grădini bogate cu ape ce ţâşnesc,
Cu lebede mai albe ca albu-mpărătesc,
Cu poduri neclintite, cu punţi ce se ridică...

(Desface un sac şi vântură aurul.)

Auzi... auzi cum cântă?... cum zornăie şi pică?
Ce muzică de îngeri!... Ce glas mângâietor!
Cum zornăie... cum sună!... Ce foc strălucitor!...

(Ridicându-se.)

Arunci un pumn de aur pe mare şi, deodată,
Cu sute de corăbii vezi marea încărcată...
Corăbii mari ce poartă tot felul de minuni,
Corăbii încărcate cu roabe şi păuni...

(Nenoroc se apleacă la rândul său şi vântură aurul.)

Aşa! Înfige-ţi mâna! În mână ţii pământul!

VOIEVODUL NENOROC

Cum zornăie! Cum sună! Cum... nu găsesc cuvântul!
Cum cântă!... Cum alintă!... Cum mângâie şi cum
Aduce, de departe, lumină şi parfum!...

DRACUL

Arunci un pumn de aur şi cea mai mândră fată,
Femeia cea mai albă, se-apropie deodată
Şi vine către tine chemată de-un îndemn,
Mai mare ca îndemnul iubirii! La un semn,
Făcut de mâna largă ce-mparte aur, vine
Să-şi tulbure albastrul privirilor senine,
Să-şi piardă frăgezimea, punând în locul ei
Podoaba cea mai scumpă visată de femei:
În loc de-o carne albă, şi caldă, şi curată,
O carne pângărită, dar scump înveşmântată!
Arunci un pumn de aur şi sfetnicul cinstit
Îşi vinde împăratul şi neamul — în sfârşit,
Cu aurul acesta mărunt, ce străluceşte
Ca stelele în lacuri, de umbli-nţelepţeşte,
Tu poţi, printr-un arhanghel, pe Domnul chiar să-l minţi,
Când fiul său îl cumperi cu treizeci de arginţi!
Şi-n ziua când Satana gonit a doua oară,
Pierzând acum pământul, va fi silit să moară —
Găseşte iar mijlocul de-a fi nemuritor,
Căci aurul rămâne al său moştenitor!

VOIEVODUL NENOROC

Am aur! aur! aur!... Îl văd întâia oară...
Sclipirea lui ciudată mă arde, mă-nfioară...
Şi aurul acesta e-al meu?

DRACUL

Al tău!

VOIEVODUL NENOROC

Al meu?

DRACUL

Grăbeşte-te!... Ridică-l... Urmează-mă!...

VOIEVODUL NENOROC
(încercând să ridice aurul)

E greu...

DRACUL

Ci, vino! Vremea trece! În loc să-ncepem fuga,
Mai stăm de vorbă... Vino!

(Se aud cântece de orgă şi clopote în dreapta.)

Asculţi? Începe ruga!
S-apropie călăul!...

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e teamă!

DRACUL

Cum? Fricos
Ce eşti! Ne pierdem vremea cu vorbe de prisos!...
De ce ţi-e frică, spune?

VOIEVODUL NENOROC

Ştiu eu! O presimţire
Îmi spune că m-aşteaptă o grea nefericire...

DRACUL

Dar ce nefericire mai mare e decât
Să mori, ca ucigaşii, cu funia de gât?

VOIEVODUL NENOROC

M-a prins o ne-nţeleasă neîncredere...

DRACUL

Dar bine,
Ţi-aduc scăparea... Spune: de ce nu crezi în mine?

VOIEVODUL NENOROC

Tu ştii ce-mi spuse tata: să nu plec din palat
Cât timp trăieşte dânsul!

DRACUL

Dar Verde-împărat
Şi-a dat suflarea vieţii: e mort!...

VOIEVODUL NENOROC

E mort?! O, tată!

DRACUL

Ci lasă tânguirea!... Să mergem? Vin-odată!...
Călăul e aproape...

VOIEVODUL NENOROC

M-apasă ca un nor...
Mă tem să vin cu tine — mai bine-aş vrea să mor!

DRACUL

Dar nu cunoşti nimica… doar marea şi palatul.
Tu nu-nţelegi, nebune, c-ai fost întemniţatul
Ce nu cunoaşte lumea cu farmecele ei?
În lume sunt ospăţuri… şi jocuri, şi femei…
Femei frumoase, calde, ce-aşteaptă feţi-frumoşii,
Femei cu sânuri albe cu vârfurile roşii,
Ca zmeura de roşii… mai dulci ca ea… Femei
Ce-ţi cer un singur lucru, atâta doar: să vrei!
Femei cu braţe albe şi moi, ce te-nfăşoară;
Femei cu buze roşii, ce-alintă şi omoară,
Şi ard, şi se frământă atunci când le săruţi
Pe dinţii albi… pe umeri, pe ochii stinşi, pierduţi;
Femei ce-n aşteptare se-ntind, şoptesc alene
Cuvinte pătimaşe… se uită printre gene,
Închid cu poftă ochii şi braţele deschid;
Femei ce ard şi-aşteaptă sunt dincolo de zid!…
Să mergem! Vino! Vino! Aşa! M-asculţi… văd bine.

VOIEVODUL NENOROC

(fermecat)

Te-ascult… Vorbeşte-mi încă…

DRACUL

Şi-n urmă?

VOIEVODUL NENOROC

Viu cu tine,
Stăpânul meu… Vorbeşte-mi de lumea ce mă vrea.
Ştiu bine că în lume… acolo-i viaţa mea…

Cu tine… vin cu ţine… În lumea largă du-mă…
Fanfarele să cânte… sa fiarbă vinu-n spumă…

(În aiurare.)

Corăbii mari… palate… ospăţuri şi femei…

(Diavolul i-a cuprins mijlocul şi se îndreaptă cu el spre fundul temniţei. În clipa când vor să iasă, zidul piere, şi în fund, în mijlocul îngerilor, coboară pe-o scară de foc Arhanghelul Mihail. Fundul scenei e plin de lumină albastră, liniştitoare.)

ARHANGHELUL MIHAIL

(lui Nenotoc)

Opreşte-te, nebune!

DRACUL

Ce?

VOIEVODUL NENOROC

Cine eşti?

DRACUL

Ce vrei?

ARHANGHELUL MIHAIL

Să-ţi iau din mână prada, Satano!…

VOIEVODUL NENOROC

Care pradă?

ARHANGHELUL MIHAIL

Pe tine! Mintea, ochii — au nu pot să mai vadă
Că sufletul ţi-l cere un diavol? N-ai văzut
Prăpastia grozavă în care-ai fi căzut?

DRACUL

(îşi aruncă mantia şi căciula de vistier şi rămâne aşa cum şi-l închipuie poporul: negru şi poartă coarne. Când îşi scoate mantaua, scena se umple în faţă cu o lumină roşie care contrastează cu razele albastre ce împodobesc îngerii albi în fundul scenei)

Ei da, sunt dracul, dracul! Şi dracul, câteodată,
Se dă cinstit pe faţă şi coarnele-şi arată...
Sunt eu!... Şi vreau să cumpăr un suflet! Sunt cinstit!

(Către Nenoroc.)

I-o spun şi lui: Sunt dracul! Te vreau, m-ai auzit?
Un înger alb, şi altul mai negru ca pământul
Te cer acum! Alege! Al tău va fi cuvântul!
Arhanghelul e dânsul — iar eu sunt Belzebuth,
Iar eu sunt răzvrătitul, sunt îngerul căzut!
Eram şi eu acuma în ceata îngerească
Ca toti ce ştiu să tacă, s-asculte, să slujească.
Eram şi eu arhanghel cu aripi argintii,
Slujind, supus, pe Domnull, ca zecile de mii!...
Dar n-am putut să sufăr mulţimea, umilirea,
Am vrut să fiu eu însumi, visam dumnezeirea!
Dar el văzu în mine protivnicul cumplit,
Şi-atuncea, fără milă, din cer m-a prăvălit
Cu trâmbiţe de-aramă, cu trăsnete şi surle!
Cântaţi!... Cântaţi, arhangheli, căci are cin' să urle...

(Arhanghelului Mihail:)

Am fost şi eu odată frumos şi alb, ca tine,
Aveam odată aripi, privirile senine,

Ţi-am fost odată frate — acum duşman îţi sânt!
Te văd... te văd şi-acuma! Cu paloşul în vânt
Cu-aripa-nfiorată, cu nările deschise,
Striveai pe-acela care trufaş se răzvrătise!...
Striveşte-mă şi-acuma! Da, fii şi-acum măreţ,
Şi fapta-ţi o să aibă un mult mai mare preţ!
Striveşte-mă şi-acuma când nu mai ai la spate,
Ca-n ceruri, să te-ajute puteri înfricoşate...
În ceruri eşti stăpânul—în iad, stăpânul sânt:
Arhanghelul şi dracul sunt una pe pamânt!...

ARHANGHELUL MIHAIL

Pe cel strivit o dată eu nu-l mai pot înfrânge!

DRACUL

Într-asta e mai tare acel ce zace-n sânge;
De-acuma se va teme doar cel învingător...
Amar, amar de-aceia ce-nving în viaţa lor!...
Am fost înfrânt în ceruri — rămasu-mi-a pămăntul!
De nu pot face singur, eu stric ce face Sfântul,
Aprind minciuna, răul, făclii în drumul meu!

ARHANGHELUL MIHAIL

De veacuri strică Dracul ce face Dumnezeu!

DRACUL

Şi veacuri multe încă ce face el — strica-va...
Destui arhangheli are în cer să-i cânte slava;
În fumul de tămâie al cântecului lor,
Atoatefăcătorul se-mbracă într-un nor
Prin care Adevărul nu-l vede niciodată...

Cântaţi!... Cântaţi, arhangheli!... Slăvirea voastră-mbată!
Lăsaţi-mă pe mine să urlu pe pământ
Cu cei ce n-au în viaţă, nici hrană, nici veşmânt,
Cu cei ce nu cer milă şi fruntea nu şi-o pleacă,
Cu cei ce vor să urce, s-ajungă şi să-ntreacă,
Cu cel ce nu vrea jugul de-ar fi chiar Dumnezeu,
Cântaţi! Cântaţi, arhangheli! Lăsaţi să urlu eu!

(Lui Nenoroc)

Şi-acum, destul! Să mergem! Ne-aşteaptă lumea. Vino!
O viaţă ai, şi viaţa plăcerilor închin-o!
Ce-ţi pasă ce-o să fie în cer sau în mormânt...
Să nu zici niciodată *am fost, voi fi,* ci *sânt!*

(Vor să iasă.)

ARHANGHELUL MIHAIL

(lui Nenoroc)

Opreşte-te, nebune, atât cât mai e vreme,
Atâta timp cât glasu-mi mai poate să te cheme,
Să-ţi spună: "Vino!"...

VOIEVODUL NENOROC

Unde?

DRACUL

Răspunde: unde-l chemi
Şi ce-o să-i dai în locul acelui ce-l blestemi?

ARHANGHELUL MIHAIL

Eu cer şi dau în urmă. Dă-mi viaţa pocăită,
O frunte ce se pleacă, o inimă smerită,
Şi-apoi îţi dau seninul...

DRACUL

(întrerupând)

Eu dau, şi-n urmă cer.
Eu dau domnia vieţii!

ARHANGHELUL MIHAIL

Eu dau albastrul cer
De unde-ncepe raiul, de unde-ncepe zarea,
Lumina, şi nădejdea, şi umbra, şi uitarea,
Visarea nesfârşită, şi sfinte bucurii;
Dau zările albastre cu nori trandafirii.
În raiul meu sunt codri, poiene fermecate,
Cu flori ce luminează, cu stele-mbălsămate,
Cu pomi ce cântă ziua, iar noaptea plâng pe flori.
Câmpiile de rouă răsfrâng de mii de ori
Seninul dimineţii ce-n purpură scânteie...
Ţâşnesc fântâni în soare, şi mii de curcubeie
Prefac întreg văzduhul în vesele grădini...
Amurgul ţese zarea în umbre şi lumini.
Acolo căprioare visează-n raza lunii...
Un cer cu stele poartă în coada lor păunii...
Mioarele s-adapă cu lupii, la izvor...
Zefiri, arhangheli, păsări şi fluturi trec în zbor,
Iar munţii parcă poartă cununi de foc pe creste.

DRACUL

Dar ce sunt toate-acestea, când Eva nu mai este?
De când s-a dus femeia, tot farmecul s-a dus!

ARHANGHELUL MIHAIL

De când s-a dus femeia, şi dracul a apus,
O pace nesfârşită cuprinse paradisul...
Culcaţi pe labe leii îşi dorm în pace visul...

DRACUL

(întrerupând)

Un leu ce doarme paşnic pe labe nu e leu,
Cum nu eşti tu Satana, cum nu sunt înger eu!
Eşti leu? Răgeşte! Şarpe? Prefă-te în balaur!
Păun? Răsfiră-ţi coada! Eşti mierlă? Fluieri! Taur?
Prăseşti! Vultùr? Te-aruncă în cerul tot mai nou
Şi du-ţi în pace jugul, când eşti măgar sau bou!
Aceasta-i rânduiala! De ce să cânte floarea
Şi steaua să miroase? Lăsaţi privighetoarea
Să cânte! Trandafirul să-mprăştie miros,
Iar omul să-şi trăiască, în lume, viaţa — jos!

ARHANGHELUL MIHAIL

În lume s-o trăiască, dar nu-n păcate grele...
Să mearga drept nainte cu ochii către stele,
S-aprindă smirnă-n suflet, s-alunge duhul rău!
Pe drumul drept urmează-ţi, în viaţă, drumul tău!

DRACUL

(lui Nenoroc)

Cărarea-i mai umbrită de cum e calea dreaptă.

ARHANGHELUL MIHAIL

Tu nu-i spui după moarte ce soartă îl aşteaptă...

DRACUL

Tu nu-i spui ce-l aşteaptă nainte de-a muri!...

VOIEVODUL NENOROC

Destul!... De-acum ştiu bine cu cine voi porni...

(Arhanghelului:)

A fost ursit ca omul să-şi ducă-n lume traiul!
Va fi frumos acolo, în raiul tău, dar raiul
De e sau nu, eu nu ştiu. Dar traiul pământesc
Îl ştiu că e!...

ARHANGHELUL MIHAIL

(cu grijă)

Şi-atuncea?

VOIEVODUL NENOROC

Cu Diavolul pornesc!

ARHANGHELUL MIHAIL

O, minte rătăcită! Opreşte-te, nebune,
Te-arunci în foc!

VOIEVODUL NENOROC

Ştiu bine!

ARHANLELUL MIHAIL

Priveşte-i ochii, spune,
Priveşte-i ochii. Nu vezi luminile verzui
De flacări şi pucioasă ce ard în ochii lui?

VOIEVODUL NENOROC

În ochii lui sunt patimi... sunt zări îndepărtate,
Cu cât mă uit la dânsul, cu-atâta pieptu-mi bate.

ARHANGHELUL MIHAIL

Ascultă-i glasul. N-auzi gheena blestemată
Cum şuieră... cum urlă?...

VOIEVODUL NENOROC

Suflarea lui mă-mbată.
În glasul lui e lumea — pământul ce mă vrea —
Vorbeşte tinereţea, fiinţa, viaţa mea!
Mă duc cu el în lume!...

(Vrea să plece.)

ARHANGHELUL MIHAIL

Te-arunci în foc!

VOIEVODUL NENOROC

Ştiu bine!

ARHANGHELUL MIHAIL

Gândeşte-te!

VOIEVODUL NENOROC
(apucând mâna diavolului)

Cu dânsul!...

ARHANGHELUL MIHAIL

Gândeşte-te!

DRACUL
(triumfător)

Cu mine!

(Vor să iasă.)

ARHANGHELUL MIHAIL
(ridicând paloşul, îl ameninţă)

Opreşte-te, nebune! Să nu cutezi!...

VOIEVODUL NENOROC

(înfruntându-l)

Cutez!...

ARHANGHELUL MIHAIL

(învins, îşi lasă paloşul la pământ; rugător)

Opreşte-te, copile!

DRACUL

(ia de mână pe Nenoroc)

Hai, vino!

VOIEVODUL NENOROC

(după ce a privit pe fiecare, Diavolului)

Te urmez!...

C o r t i n a

ACTUL III

În ţara celor ce petrec. În fund, palatul de cleştar, cu poartă largă la mijloc, cu scară de marmoră ce înaintează până în mijlocul scenei. Doi lei de piatră, la margine. În faţă e grădina palatului, cu pomi înfloriţi şi alţii plini de roade, cu tufişuri tainice, cu bănci de marmoră, cu bazinuri cu lebede, cu fântâni ce ţâşnesc. Păuni şi căprioare se preumblă prin grădină. Ghirlande de roze unesc unele tufişuri sub care petrec zmei şi feţi-frumoşi în tovărăşia zânelor. Lumină puternică. La ridicarea cortinei sunt numai trei filozofi, care zvârlă cu zarul, în planul I, la stânga spectatorului.

FILOZOFUL DE 60 ANI

Trei!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Patru!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Şapte!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Două!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Nimic!

FILOZOFUL DE 80 ANI
(se scoală triumfător)

Aveam dreptate?

FILOZOFUL DE 70 ANI

Da, logica supremă, iubitul meu confrate,
Rămâne tot destinul; în mâna lui e tot.
El leagă fără voie, strămoş de strănepot.

FILOZOFUL DE 60 ANI

În mâna lui e totul!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Iar noi, zvârlind cu zarul,
Pierzându-ne averea, lărgim mereu hotarul
Cel larg al cugetării…

(În fund trece Făt-Frumos care se înalţă pe două trepte să rupă rodul unui piersic. Filozoful de 70 de ani l-a văzut şi-l arată celui de 80 de ani.)

FILOZOFUL DE 70 ANI

Mă rog, o întrebare!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Da…

FILOZOFUL DE 70 ANI

Cine-i neofitul,
Obraznicul acesta?

FILOZOFUL DE 80 ANI

Măgarul!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Nepoftitul!
De ce se uită-ncoace cu gesturi de erou?

FILOZOFUL DE 80 ANI

Hai?… Cine-i îndrăzneţul? Nu ştii?

FILOZOFUL DE 60 ANI

Un oaspe nou!

Epicurus, stăpânul grădinii fermecate,
L-aduse mai deunăzi din ţări îndepărtate...
Îi place mult că-i tânăr, frumos şi plin de-avânt,
Îl aflǎ plin de daruri şi meşter în cuvânt!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Epicurus, de-o vreme, se-ntrece mult cu gluma!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Dar cine e copila cu care vine-acuma?

FILOZOFUL DE 60 ANI

E Mira Miralena, o fată de-mpărat,
O fată izgonită că nu s-a măritat
Cu cel ce-i alesese de mire, împăratul!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Şi fata stă de vorbă, acum, cu dezmăţatul
Acesta? Ce ruşine! A, nu, pre legea mea!
Epicurus se-ntrece cu gluma... Ce mai vrea?
Încetul cu încetul răpitu-ne-a femeia
Şi-a dat-o celor tineri; şi-acuma vrea "Ideea"
S-o ia superbei cete a celor înţelepţi?
Permiteţi voi aceasta, iubiţii mei adepţi?
Cu care drept să vină cei tineri? Întrebaţi-i!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Sunt legile eterne ce schimbă generaţii,
Sunt legile fatale, iubiţii mei confraţi,
Şi-n faţa lor se cade...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Aud?...

FILOZOFUL DE 60 ANI

Să vă plecaţi!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Cum? Ce?...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Te-nşeli, iubite, ilustrule confrate!...
Ori poate că te legeni în dulcea voluptate
De-ai fi şi tu, ca dânşii, un tânăr făt-frumos?
Dar nu te uiţi, ilustre, că-ţi cade brâul jos?

FILOZOFUL DE 60 ANI

(legându-şi brâul)

Să cred că-s încă tânăr? Cum, eu? Eu, veneratul...
A, nu!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Rămâi aicea să ducem ne-mpăcatul
Război! Avem trecutul şi laurii cu noi...
Luptând cu cei mai tineri, învingem în război!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Să ducem lupta, bine... Frumos!... Dar ştiţi voi care
E cel mai crunt potrivnic, duşmanul cel mai mare?

FILOZOFUL DE 60 ANI

Ghicesc!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Ghiceşti? Răspunde!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Epicurus!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Da, el!
Veni la noi odată, în treacăt, fără ţel,
Şi iată-l, după-o vreme, tronând ca şi un rege:
Împarte veselia şi laurii-i culege;
La vorba lui oricine se vinde orişicui,
Ba chiar şi noi, bătrânii, pălim în faţa lui...
De ce?

FILOZOFUL DE 70 ANI

El are daruri ce farmecă pe-oricine...
Şi-adeseori, ilustre, te-nşală chiar pe tine...
Bătrânii văd într-însul un meşter în cuvânt;
Femeile, ispita; cei tineri văd avânt...
Cu vorba lui aprinde un foc, şi-apoi îl stinge...
E logica... E *verbul, cuvântul* care-nvinge...
Cu logica-i măiastră jucându-se isteţ
El poate să învingă pe cel mai îndrăzneţ...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Cum, noi, noi înţelepţii, cu gânduri venerate,
Să stăm aşa deoparte, cu mâinile legate?

Şi cel din urmă tânăr să calce peste noi?
Confraţii mei, e ceasul supremului război!
Pornim de-acum la luptă! Cu noi e toată firea,
Cu lupta cea din urmă începe nemurirea!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Stejarul vechi doboară mesteacănul uşor.

FILOZOFUL DE 80 ANI

Trăiască-nţelepciunea, regina tuturor!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Da, da! Strigaţi cu toţii: "Trăiască bătrâneţea!"
Ecoul va răspunde…

FĂT-FRUMOS

(din culise)

"Trăiască tinereţea!"

(Năvăleşte în scenă cu o ceată de tineri şi zâne, împodobiţi cu ghirlande de roze.)

Trăiască veselia şi jocul zgomotos,
Şi cântecul, şi viaţa!…

FILOZOFUL DE 70 ANI

Ecou-i mincinos!

FĂT-FRUMOS

Bătrânilor, afară!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Obraznic!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Ieşi! Să piară!...

(Ameninţându-l cu toiagul.)

De unde vii? Ce cauţi?

FĂT-FRUMOS

Aţi stat prea mult. Afară!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Obraznic! Sicofante!

FILOZOFUL DE 80 ANI

A! tu mi-ai fost ecou?!

Să ieşi...

FĂT-FRUMOS

Ba voi...

(Prin poarta palatului coboară Dracul cu mâna pe umărul voievodului Nenoroc. Diavolul poartă veşminte scumpe, barba şi părul în inele negre, strălucitoare; pe cap, cunună de trandafiri albi.)

DRACUL

Tăcere! V-aduc un oaspe nou!

ÎNTÂIA ZĂNĂ

Un oaspe nou?...

A DOUA ZĂNĂ

(cu admiraţie)

Ce tânăr!...

A TREIA ZĂNĂ

Frumos!...

ÎNTÂIA ZĂNĂ

De unde vine?

DRACUL

Născut din raza lunii cu apele senine,
Veni pe-o scoică verde mânată de zefir...

VOIEVODUL NENOROC
(trăgându-l de mânecă)

Ascultă, mi se pare că nu sunt...

DRACUL

Şi că-nşir
Minciuni!...

VOIEVODUL NENOROC

Ba nu!...

DRACUL

Aşa e!... O ştiu prea bine! Cată
Să placi întotdeauna! De pildă, altă dată
Să spui că vii din lună, pe-o rază de argint...
Mereu să fie nouă povestea ta!...

VOIEVODUL NENOROC

Să mint?

DRACUL

Să minţi... Când intri-n lume să-mbraci a lumii haină,
Închină-te minciunii — aceasta-i marea taină...

O ZÂNĂ

(aducând cupe)

De aur!

A DOUA ZÂNĂ

De cleştar!...

DRACUL

(întinde cupa voievodului Nenoroc)

Aşa!... Să-nchini Minciunii întâiul tău pahar!

(Harfele şi flautele cântă în culise. Dracul urcă trei trepte şi, cu paharul în mână, spune:)

Minciuna-i o femeie cu ochii verzi ca marea!...
E visul, e nădejdea... Frumosul, înşelarea.
Prin ea se re-nnoieşte cuvântul ce s-a spus.
Răpiţi minciuna vieţii, şi farmecul s-a dus!

CORUL

Minciuna-i o femeie cu ochii verzi ca marea!...

DRACUL

Minciuna-i piatra scumpă prin care vezi palate,
Oraşe... poduri... ape... ţinuturi fermecate,
E scoica unde cântă şi plâng întinse mări,
Amurgul ce zideşte oraşe-n depărtări;
Minciuna e lumina ce face dintr-o gârlă
O mare fără margini, un vultur din şopârlă.

Ea pune tot ce nu e în toate câte sânt,
Prin ea vezi lumea-n stele şi stele pe pământ!

CORUL

Ea pune tot ce nu e în toate câte sânt!...

DRACUL

Minciuna-nsufleţeşte!... Minciuna-i vrăjitoare!
Din floare face flutur, din flutur face floare...
De n-ai aripi ca şoimii printr-însa poţi să zbori;
Ea dă un suflet floarei, şi sufletului — flori!
Din soare şi din nouri îşi ţese curcubeie.
I-a spus femeii: "înger" şi dracului: "femeie",
Şi-aşa precum înalţă bordeiul în palat,
Din hoţ, minciuna face un sfetnic de-mpărat!...

CORUL

Din hoţ, minciuna face un sfetnic de-mpărat!...

DRACUL

E purpura... cununa... hlamida-mpărătească...
S-o poarte cel ce ştie cu ea să se gătească...
Miniciuna şade bine doar omului isteţ...
Şi ce e Adevărul? Un dar fără de preţ...
Prin el vezi norul — nour, şi marea vezi că-i mare...
Întreabă mincinoşii!... O lume văd în zare!...
Pe cât e de frumoasă şi grea minciuna lor,
Pe-atât e adevărul de searbăd şi uşor!

CORUL

Atâta-i adevărul de searbăd şi uşor!

DRACUL

Eu vreau să cânt minciuna ce ştie să prefacă,
Ce ştie să-nnoiască… Las altora să placă,
Din umbră-i “adevărul”… Decât un cerşetor
Desculţ şi gol mai bine un rege-nşelător!
Să piară cerşetorul ce-aleargă după hrană!…
O haină zdrenţuită prin care vezi o rană —
Acesta-i adevărul, şi lui vreţi să mă-nchin?
A, nu, închin minciunii paharul meu cu vin!…

CORUL

Închin, închin minciunii paharul meu cu vin!…

(Cântecele izbucnesc mai vesele, mai puternice. Cei trei filozofi bătrâni, care ascultaseră, din primul plan, comentează în tot timpul. Cum a isprăvit Dracul, cei tineri, care îl ascultaseră de aproape, strigă:)

TINERII

Minciuna, da… Trăiască!… Aşa e!… Ai dreptate!…

(Se strâng în jurul Dracului, care îşi ciocneşte cupa cu Nenoroc. Filozofii cei bătrâni, fără să se apropie de ceata celor din fund, vorbesc pedant, în faţă.)

FILOZOFUL DE 70 ANI

Puterea care-nvinge, iubitul meu confrate,
E logica, e “verbul” de care ţi-am vorbit…
În fine e “cuvântul”!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Ceva mai lămurit…

FILOZOFUL DE 70 ANI

Cum, nu ştii ce-nsemnează “cuvântul”? E puterea
Ce schimbă orice lucru, de faptă leagă vrerea…
E fiu-nţelepciunii şi tatăl faptei, deci
Cuvântu-i legătura gândirii strânse, reci,
Cu fapta ce-o să vie…

FILOZOFUL DE 80 ANI

Cuvântul, prin urmare,
A fost naintea faptei…

FILOZOFUL DE 80 ANI

Scriptura, mi se pare,
A spus la fel şi dânsa: “*La început...*“

FILOZOFUL DE 70 ANI

Greşim
Urmând mereu *Scriptura...*

FILOZOFUL DE 60 ANI

Atunci…

FILOZOFUL DE 70 ANI

Să lămurim!…
Când vede-un pom în cale, un prost va zice: “Iată
Un pom”. Dar mincinosul cu mintea mai bogată
Răspunde: “E balaur!” Balaur? Cum aşa?
“Balaur!”… Minicnosul un ceas întreg va sta
Vorbindu-i în icoane, cu vorbe-ntortocheate,
Cu mâinile, cu ochii închişi pe jumătate,

Vorbind atât de bine, că prostul, uluit,
Răspunde: “Ai dreptate... Balaur? Am greşit!”

(Cei trei filozofi continuă să vorbească; în fund, vinul curge.)

DRACUL

(lui Nenoroc)

Aici e lumea-ntreagă: beţie şi lumină,
Cântări, iubire, jocuri; femeile-or să vină
Şi-n faţa ta, frumoase, încet s-or perinda...
Aceasta-i lumea... Spune, îţi place mult?

VOIEVODUL NENOROC

O, da!...
Răsuflu cu plămânii, cu ochii, cu urechea...
Aicea-i totul tânăr!...Nimic, nimic din vechea
Şi-amarnica tăcere a tristului palat,
Şi-a temniţei cumplite din care m-ai scăpat!...

DRACUL

(tainic)

Tăcere!... Nici o vorbă de temniţă!... Cuvântul
Acesta înspăimântă... Înfăşură-n veşmântul
Uitării tot trecutul.

(Tare.)

Turnaţi!... Turnaţi-i vin!...

CRĂIASA ZÂNELOR

De unde vii încoace, frumosule străin?

VOIEVODUL NENOROC

Am fost silit, domniţă, de scumpii mei părinţi
Să umblu tot pământul!...

DRACUL

(triumfător)

Aşa! Începi să minţi!...

VOIEVODUL NENOROC

Povestea mea e lungă! Eu vin din depărtarea
Ţinutului de gheaţă cu munţi de flacări. Marea,
Urcându-se pe turnul străvechiului palat,
Îngheaţă şi rămâne aşa cum a-ngheţat...
Şi eu plecai de-acasă pe-o noapte îngheţată!
Am dus o viaţă lungă şi-atât de zbuciumată!
Mă-ntreb: în care ţară n-am fost? Şi nu-mi răspund:
Umblai întreg pământul şi marea, până-n fund...
Acolo, în adâncuri, sunt ceruri înstelate...
În loc de vânt, e valul; în loc de munţi, palate;
Acolo-i primăvară de patru ori pe an,
Şi-n loc de pomi, domniţă, sunt ramuri de mărgean.
Acolo, scoici de aur, cu pietre scumpe-n cute
Împart, în tremurare, cântări necunoscute,
Iar apele răsună de parc-ar fi cleştar...
În loc de stele, peştii, purtând câte-un fanar,
Se duc să lumineze adâncurile mării...
Am fost şi mai departe de marginile zarii
Şi n-am lăsat în urmă un ţărm necunoscut!...

DRACUL

Ce ţări fermecătoare! Doar cel ce n-a văzut
Atâtea, poate spune cu-atâta dibăcie...
Un lucru nu mai place aceluia ce-l ştie...
Dar cel ce nu-l cunoaşte rămâne fermecat!

(Arătând pe Nenoroc:)

În cinstea lui aduceţi paharul înspumat!...

CRĂIASA ZÂNELOR

(către Nenoroc)

De vii cu orice gânduri, de vii din orice ţară,
În ţara noastră-n care e veşnic primăvară,
De vrei să stai o clipă sau vrei necontenit,
De vii cu orice gânduri, să fii bine venit!

CORUL

De vii din orice ţară, să fii bine venit!...

CRĂIASA ZÂNELOR

La noi sunt zâne mândre, şi jocuri, şi beţie,
Sunt roade pârguite, lumină, veselie,
Şi grija nu-şi abate vultùrul ei cernit;
De vrei să stai o viaţă, să fii bine venit!

CORUL

De vii cu orice gânduri, să fii bine venit!...

VOIEVODUL NENOROC

O cupă! Beau în cinstea femeilor visate,
În cinstea tinereţii, şi-a grijilor uitate...
Eu n-am cuvinte calde, urări; în locul lor
Am scule, pietre scumpe, cu foc strălucitor...

(Un sclav negru îi aduce o tipsie de argint, încărcată cu şiraguri de mărgele, brăţări, salbe de aur, cu pietre scumpe etc. Nenoroc pune pe fruntea unei zâne o diademă.)

Aceasta pentru tine, cosiţă aurie!

(Alteia:)

O salbă pentru tine!...

O ZÂNĂ

Brăţara mie!

VOIEVODUL NENOROC

(întinzându-i brăţara)

Ţie!...

ÎNTÂIA ZÂNĂ

Şi mie o brăţară!...

A DOUA ZÂNĂ

O salbă!

A TREIA ZÂNĂ

Un inel!

ALTĂ ZÂNĂ

Eu vreau cunună!

VOIEVODUL NENOROC

(întinzându-i o diademă)

Iată!

O ZÂNĂ

(alteia, care n-a cerut nimic)

Dar tu?

ZÂNA

(întrebată)

Îl vreau pe el!

(Lui Nenoroc:)

O, tu, ce-mparţi la toate şiraguri nestemate,
Păstrezi ceva femeii iubite, aşteptate?
Mai ai ceva? Raspunde!...

VOIEVODUL NENOROC

(pe gânduri)

Ştiu eu?...

FĂT-FRUMOS

(luI Nenoroc)

Mai ai ceva:
Un lung şirag de lacrimi...

(Zânele râd şi se reped la cele din urmă giuvaeruri. Cei trei filozofi bătrâni continuă discuţia, în faţa scenei.)

FILOZOFUL DE 80 ANI

(celui de 70 de ani)

Ilustre, nu-i aşa!
Nici exemplificare nu vreau, şi nici citaţii...
Sinteza!... Iată totul... Să nu-ţi înşeli confraţii
Cu pomi şi cu balauri, ca pilda celor doi...
Vorbeşte în sinteză, nu-ţi bate joc de noi!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Întâi a fost gândirea, apoi a fost cuvântul.
Iar fapta, cea din urmă!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

(violent)

Cuvântul e veşmântul
Gândirii, prin urmare, din două, nu din trei
Puteri se face totul.

FILOZOFUL DE 70 ANI

(bate cu toiagul în pământ)

Cuvântul!

DRACUL

(auzind cearta, se apropie)

Dragii mei,
Lăsaţi! Rostiţi cu toţii cuvinte-adevărate:
Eu nu văd filozoful ce n-ar avea dreptate!...
Ce lucruri v-aş mai spune?! Ce lucruri?! Dar e greu!...
Căci voi întoarceţi veşnic pe dos cuvântul meu!
Ce spun, eu spun în treacăt c-un singur gând: să placă.
Nu caut "Adevărul"! Frumosu-l caut! Dacă
Ce spun ar fi mai bine — altminteri, ce e sus,
Răstorn şi spun altminteri!... Aşa că...

FILOZOFUL DE 70 ANI

(celui de 60 ani)

Nu ţi-am spus?
În capul meu se face din ce în ce lumină!

FĂT-FRUMOS

(bătându-l pe fruntea pleşuvită)

Ca soarele luceşte chelia ta divină!...

(Fuge şi, văzând că gluma lui a prins, strigă:)

Gândirea şi cuvântul le vine prea uşor,
Dar fapta se arată mai greu la vârsta lor!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Obraznic!...

FĂT-FRUMOS

Vine vremea când omu-şi pierde firea…
Gândirea şi Cuvântul, Cuvântul şi Gândirea.
Sfârşitul, Începutul şi Ziua cea de-apoi...

(Filozofilor:)

În groapă…

FILOZOFUL DE 80 ANI

Ieşi afară!…

FĂT-FRUMOS

Ieşiţi afară voi,
Bătrânilor! Afară! Duceţi-vă în pieţe,
Să daţi acolo sfaturi, şi proştii să le-nveţe!…
Ce rost aveţi aicea cu noi? Să croncăniţi?

FILOZOFUL DE 80 ANI

(ridicând ciomagul)

Obraznic!…

FILOZOFUL DE 70 ANI

Ieşi afară!…

FILOZOFUL DE 60 ANI

(acelaşi gest)

Afară!…

MIRA MIRALENA

(apărându-l)

Nu-l goniţi,
Căci cine-o să ne-aducă ciorchini şi piersici coapte?
Şi cine-o să ne spuie poveşti la miez de noapte?

ÎNTÂIA ZÂNĂ

Nu, nu vrem noi să plece... E tânăr... E păcat!
Iertaţi-l!...

FILOZOFII

Nu!

MIRA MIRALENA

Iertaţi-l!... Răspundeţi, l-aţi iertat?

FĂT-FRUMOS

Nu-mi trebuie!... Sunt tânăr!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Afară bârfitorul!

FĂT-FRUMOS

Al vostru e trecutul; cu mine-i viitorul!
Voi sunteţi norii negri; eu sunt un curcubeu!
Să stea trecutul vostru ca jug pe gâtul meu...
S-apese... Să strivească... mereu mai greu — nu-mi pasă,
Sunt tânăr!... Am putere... îfrunt şi rabd!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Să iasă!...
Să iasă îndrăzneţul!...
(Câteşitrei filozofii bat cu toiagurile în pământ, ameninţători.)

FĂT-FRUMOS
(sfidându-i)

A, lupi şi papagali bătrâni!...

FILOZOFUL DE 60 ANI

Ce-ai zis? Mai spune o dată!

FĂT-FRUMOS

Maimuţe!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Ce?

FĂT-FRUMOS

Şacali
Flămânzi, urlaţi, nu-mi pasă! Sunt tânăr ca furtuna!
Sunt tânăr, tinereţea învinge totdeauna!
Legaţi în lanţuri grele avântul, viaţa mea;
Mânia voastră cadă ca muntele de grea,
Nu-mi pasă, nu!... Nu-mi pasă! Scuipaţi-vă otrava,
Voi, şerpi bătrâni, balauri! Întotdeauna sta-va
În faţa voastră mândru, avântul tineresc!
Nimica nu-l învinge!... Iertarea? N-o doresc!
Cu voi e oboseala, şi anii, şi rugina...
Cu mine-i tinereţea, avântul şi lumina!...
Sunt drumuri noi cu mine; cu voi? un ţintirim!...
Cântaţi, copii, din harfe!...

BĂTRÂNII

Şi noi, şi noi trăim!

(Pe când harfele şi fanfarele cântă vesele în culise, Făt-Frumos urcă două trepte pe scara din fund şi, într-o rază de soare, spune:)

FĂT-FRUMOS

Sunt flacăra ce-o vede în zare călătorul,
Sunt solul primăverii... sunt vântul şi cocorul,

Întâia rândunică, întâia viorea...
Voi sunteţi frunza moartă, voi sunteţi iarna grea!

(Urcă încă două trepte.)

Renasc în mine veacuri şi lumi de mult apuse;
Sunt vorbele ştiute, sunt vorbele nespuse,
Sunt clipa cea din faţă şi cea din viitor;
În lanţul greu al vieţii: inel strălucitor,
Inel de care-atârnă întregul lanţ al vieţii
În cuiul veşniciei. Sunt floarea dimineţii,
Sunt dunga cenuşie ce leagă de pământ
Seninul cer al nopţii... sunt undă... rouă... vânt.

(Urcă încă două trepte.)

Sunt pata care creşte pe albele ogoare,
Pământul ce răsuflă în razele de soare,
Sunt plugul ce străbate mănoasele câmpii...
Cântaţi, cântaţi, prieteni, în zvon de ciocârlii!

(Pe când flautele şi harfele cântă mai tare şi femeile îl înconjoară lovindu-l cu flori şi ţipând de plăcere, el se desface brusc din lanţul lor, coboară treptele în grabă şi vine în faţa celor trei filozofi.)

Voi ce mai vreţi aicea? În vinele-ngroşate
Voi n-aveţi sânge: apă! Nu, pieptul nu mai bate
Ca şipotul de munte, ca pieptul nostru...

FILOZOFUL DE 60 ANI

Minţi!

FĂT-FRUMOS

Vă sângeră bărbia! gingia fără dinţi
Nu poate să scrâşnească! De vine pleşuvia,
Şi mintea pleşuveşte! Vărsaţi-vă mânia
Şi ura voastră mare, dar fără de-nţeles...

Voi n-aţi ştiut s-alegeţi, din iarnă, ce-i de-ales:
Să fiţi câmpia largă, şi albă, şi curată...
Voi n-aţi păstrat seninul de culme depărtată,
Ce stă înaltă, mândră şi albă lângă cer!
Din iarna vieţii voastre, păstrat-aţi asprul ger
Şi crivăţul năprasnic ce urlă şi se zbate,
Urlaţi ca el... zvârliţi-mi blesteme-nfricoşate!...
Eu stau cu pieptu-n faţă, suflaţi că nu mă sting!
Suflaţi ca el! Nu-mi pasă, sunt tânăr — şi înving!...
De ce-a tăcut acolo cântarea fermecată?

VOIEVODUL NENOROC

(blând)

Prietene, ascultă!... Vei fi şi tu, odată,
Bătrân şi alţii tineri în tine vor lovi
Cu-aceleaşi vorbe grele.

FĂT-FRUMOS

(arătând pe filozofii cei bătrâni)

Ei nu vor mai trăi
Să-şi vadă mulţumirea! Ca morţii, şi bătrânii:
Având la spate anii, fiind pe tot stăpânii,
Nu lasă pe cei tineri să aibă trai uşor
Deoarece, sărmanii, nici ei, în viaţa lor,
N-au fost lăsaţi în pace de morţii dinainte
Ce râd cu râsul morţii în funduri de morminte!

VOIEVODUL NENOROC

Vei fi bătrân, ca mâine...

FĂT-FRUMOS

Şi eu, la rândul meu,
Pe gâtul celor tineri voi pune jugul greu...

Slăvit să fie-acela ce-o şti să mă înfrunte!
Eu însumi îi voi pune cununi de flori pe frunte!
Dar fiindcă nu-l văd încă pe cel care-o va vrea,
Cununa tinereţii o pun pe fruntea mea!

(Se încunună cu roze albe şi iese în mijlocul cetei zgomotoase.)

DRACUL

(Lui Nenoroc)

Îţi place?

VOIEVODUL NENOROC

Da, e tânăr...

DRACUL

Frumos... gătit...

VOIEVODUL NENOROC

Dispreţul,
Mândria-i tinerească mi-arată că-ndrăzneţul
Acesta o să fie ceva în viitor...

DRACUL

Nu simţi un pic de ciudă? E prea încrezător!

VOIEVODUL NENOROC

Încrederea aceasta...

DRACUL

Îţi place...

VOIEVODUL NENOROC

Da, îmi place!...

DRACUL

De-ar vrea să fiţi prieteni, de-ar cere-o, tu ce-ai face?

VOIEVODUL NENOROC

Aş vrea să-i fiu prieten!

DRACUL

Ar fi ceva. Dar nu!

Visez ceva mai mare!

VOIEVODUL NENOROC

Eu nu ştiu... Spune tu!

DRACUL

Ucide-l!...

VOIEVODUL NENOROC

Cum?!

DRACUL

Ucide-l!

VOIEVODUL NENOROC

De ce-ai vrea să-l răpun?

DRACUL

De ce? Mi-e ucenicul şi sfetnicul mai bun!
Ucide!... Ce frumoasă e sabia întinsă

Când taie fierul rece o inimă aprinsă…
Când pieptul care bate deodată a-ngheţat!
Când ochiul plin de flăcări îl vezi întunecat
Şi ştii că, dintr-o dată, cu mâna ta voinică,
Pe buze cu surâsul senin şi fără frică,
Şi fără să te mustre părerile de rău,
Înlături pe vecie un om din drumul tău!
Un semn de-al tău, şi viaţa, şi farmecele vieţii:
Iubirea, bogăţia şi-avutul tinereţii —
Un semn de-al tău, şi toate s-au dus!

VOIEVODUL NENOROC

O, e cumplit!…
Mă-ndemni la moarte?!…

DRACUL

Tremuri?… Eşti slab, eşti istovit…
Mai bea din vinul ăsta: când trece el prin vine
Se fac măreţe fapte, căci judeci mult mai bine…
Doar faptele mărunte se fac fără de el!

VOIEVODUL NENOROC

(bea)

Aşa e… Vinul trece ca focul… Sunt oţel!…

DRACUL

Un semn de-al tău, şi-atâta!…

VOIEVODUL NENOROC

(scoate sabia)

Aşa e!… Ai dreptate…
În mine simt îndemnuri… Da! Inima îmi bate
Mai repede… O cupă…

DRACUL

Aşa… Te-ai hotărât?…

VOIEVODUL NENOROC

Ai vrea să…

(Arată sabia gata să se ducă la omor.)

DRACUL

Nu acuma!

(În sine:)

Mi-ajunge şi atât!

(Lui Nenoroc, care porneşte:)

Nu, nu te duce-acolo! Să stăm aici, de pândă,
De vrei să afli lucruri frumoase. Noaptea-i blândă
Şi sângele e tânăr. Acuma e limbut
Şi cel mai prost. Aşteaptă. E ceasul cunoscut
Când vin perechi să-şi spună cuvinte-nflăcărate…

VOIEVODUL NENOROC

(cald)

Sunt clipele iubirii!…

(Îi prinde mâna şi o pune pe inimă.)

De-ai şti, de-ai şti cum bate!

DRACUL

De când aştept! Tăcere! Ascunde-te colea!

(Se ascund amândoi în dosul unui tufiş. Făt-Frumos şi Mira se caută.)

FĂT-FRUMOS

Domniţă!...

MIRA MIRALENA

Tu eşti!

FĂT-FRUMOS

Vino! O, vin', lumina mea!

(O prinde de mână aşezând-o pe un trunchi.)

Aşa! Petreacă alţii în cântec şi beţie.
În jocuri desfrânate... Sub larga-mpărăţie
De frunze şi de stele, noi singuri ne-om iubi
O seară...

MIRA MIRALENA

Noaptea-ntreagă...

FĂT-FRUMOS

Da, până-n zori de zi!...
O, Mira, farmeci noaptea cu darurile tale!

MIRA MIRALENA

A fost ursit, uibite, să-ţi ies cândva în cale...

FĂT-FRUMOS

Ce vânt, prielnic mie, spre mine te-a purtat?

MIRA MIRALENA

E vântul dinspre ţara lui Roşu-împărat?...

FĂT-FRUMOS

O, Mira Miralena?... Când stam cu mintea dusă,
Cu tâmplele în palme, şi-o dragoste nespusă
Prindea să mă-nfăşoare, o, da, de-atâtea ori
Ghiceam această clipă, prin anii trecători,
Visam iubirea noastră scăldată în lumină!

MIRA MIRALENA

Şi eu ştiam că ceasul va fi cândva să vină...
Eu nu ştiam de tine... Trăiai, muriseşi sau
În lume nu veniseşi? În minte-mi perindau
Tot felul de răspunsuri: “A fost în altă viaţă!”...
“Va fi în altă viaţă!” Dar, vezi, ştiam că-n faţă
Vom sta şi noi, odată, cândva şi undeva...

FĂT-FRUMOS

Şi-acuma iată mâna şi ochii... fruntea ta;
Şi-acuma iată faţa de-atâtea ori visată,
Şi calda răsuflare dorită altădată,
Şi buzele dorite în nopţile târzii...
Şi iată-te întreagă... Ştiam eu că-ai să vii!
Ştiam că mi s-arată, odată, paradisul!

MIRA MIRALENA

Când mii şi mii de oameni se sting chemându-şi visul,
Şi dându-şi viaţa pradă părerilor de rău,
E-atâta fericire să ştii că visul tău
Îl simţi trăind aievea, sub calda ta privire,
Aşa cum fac în ceasul acesta de iubire!...

FĂT-FRUMOS

Vezi tu, această lume e mare şi e rea:
Dispreţ... ruşine... lacrimi... cruzime... ură grea.

Nevrednic e pământul şi viaţa pământească,
Dar dacă într-o clipă el poate să-ntâlnească,
În treacăt, două inimi ce-n visuri s-au chemat,
Atâta, doar atâta, o, binecuvântat
Să fie-atunci pământul!

MIRA MIRALENA

O clipă de iubire
Răscumpără o viaţă de chin şi umilire...

FĂT-FRUMOS

În cer te căutasem; pământul mi te-a dat.

MIRA MIRALENA

Slăvit în veci să fie şi binecuvântat!...

FĂT-FRUMOS

Am fost rătăcitorul pe apele-nnoptate,
Am fost o biată luntre ce geme şi se zbate
În urletul furtunii, iar tu mi-ai fost liman,
Odihna ce-o chemasem în sufletu-mi sărman!

MIRA MIRALENA

A fost un ţărm de mare pustiu, bătut de unde,
Un ţărm care visează, în apa ce-l ascunde,
Să-i vină de departe doritul lopătar...
Am fost un ţărm ce-aşteaptă, şi-aşteaptă în zadar...
Şi tu mi-ai fost, iubite, nădejdea, lopătarul!...
S-a dus singurătatea, pustiul şi amarul...
Sărmanul ţărm de mare, prin tine-a renăscut,
Şi păsările cântă, şi florile-au crescut!

FĂT-FRUMOS

Mai dulce decât somnul îmi dai mai multe vise...
Pluteam pe neguri grele, şi-un nour se deschise,
Şi luna pentru mine prin nouri străbătu —
Eşti luna mea, domniţă...

MIRA MIRALENA

Dar soarele — eşti tu!
Lumina mea de lună din tine se coboară.
Prin tine dau lumină! O rază!

(Făt-Frumos o sărută.)

Ma-nfioară!...
Mă arde!...

(După o altă sărutare.)

Mă îngheaţă!

(După o altă sărutare.)

Ce bine e aşa...
Ce bine mi-e sub noaptea înaltă, largă, verde...

(Făt-Frumos tresare şi se ridică, priveşte împrejur şi-şi trece mâna peste frunte alungând un nor. Mira Miralena, cu teamă:)

Un negru gând te-abate...

FĂT-FRUMOS

E teama de-a te pierde!
În clipa cea mai dulce mă tem de viaţa ta!
Aş vrea să fiu cu tine, departe, undeva...
Să nu ne ştie nimeni. Aş vrea să fug departe,
Căci lumea ne pândeşte... căci lumea ne desparte...

(Privind lung.)

De n-ai fi tu, domniţă, s-ar stinge orice stea.
Să nu te-ascundă norii, nu, nu, lumina mea!

Un şarpe-mi roade-n suflet şi inima-mi sfâşie...
Mi-e frică. Adă mâna. Aşa.

(Ameninţător.)

Acum să vie
Toţi diavolii! Nu-mi pasă!... Te strâng cu braţ de fier.
Da! Cel mai groaznic trăsnet să scapere pe cer
Nu-mi pasă!...

MIRA MIRALENA

(privind împrejur.)

Dar, iubite, nu-i nimeni.

FĂT-FRUMOS

Ai dreptate.
Ne binecuvântează înalturi înstelate,
Îşi sună-n zare plopii argintul frunzei lor;
O pasăre uitată suspină... Un izvor.
Sfărâmă bobi de aur şi de mărgăritare,
Iar cântecul beţiei se-aude-n depărtare,
Mereu tot mai departe... Dă-mi ochii, mâna ta...
Colea... uşor... aproape...

MIRA MIRALENA

Ce bine mi-e aşa...

FĂT-FRUMOS

Adormi... adormi pe braţu-mi, ca fulgul de uşoară...
Ce blând coboară noaptea!... Ce leneş ne-nfăşoară!
Să-şi culce frunza plopii... s-o legene uşor...
Şi pasărea uitată, şi tainicul izvor
S-adoarmă toate... toate... cu tine-adoarme firea...

(Îşi culcă fruntea pe sânul ei şi rămâne aşa.)

DRACUL

(ieşind din umbră tainic)

Îl vezi? Răspunde: ce vezi?

VOIEVODUL NENOROC

Iubirea!

DRACUL

Amăgirea!
E noaptea ce vorbeşte într-înşii! Să-i trezim…
Tăcerea oboseşte, tăcerea-i ţintirim…
Visarea-i moartea vieţii!…

(Tare.)

Să intre cântăreţii!…
Să intre iar plăcerea şi farmecele vieţii…
Lumină… flori şi cântec…

(Se face lumină. Cetele de tineri intră zgomotos în sunetele muzicilor.)

Aşa!… Cântaţi!… Ha!… Ha!…
Treziţi şi visătorii…

(Ceata se repede la cei doi amanţi care s-au deştetat, dar nu vor să-şi descleşteze braţele.)

UN GLAS

Treziţi-vă!…

(Îi zguduie.)

AL DOILEA GLAS

Aşa!

AL TREILEA GLAS

Dansaţi şi voi!...

ALT GLAS

Să cânte!...

UN GLAS

Să cânte şi să joace!

ALT GLAS

Aşa e!

ALTUL

Despărţiţi-i!

(O ceată de tineri apucă pe zână şi o desparte de Făt-Frumos.)

UN TÂNĂR

Să vii cu noi!

O ZÂNĂ

(din ceata zânelor care ţin pe Făt-Frumos)

Încoace!...

(îl despart şi, în hohote de râs, cele două cete se împart: zânele joacă în jurul lui Făt-Frumos, feţii-frumoşi în jurul Mirei.)

DRACUL

Aceasta-i veşnicia iubirii: un sărut!
O şoaptă trecătoare! O clipă s-au crezut
Legaţi pe veşnicie, al lor era pământul!...
Ce caldă fuse vorba şi ce frumos avântul!

Acuma... iată: visul din cer s-a prăbuşit!...
Vezi? Vorbele-s deşarte!

VOIEVODUL NENOROC

De ce i-aţi despărţit?

DRACUL

Iubirea ne-mplinită e mult mai roditoare!

(Tare.)

Lumini! Copii, începeţi măreaţa sărbătoare!

(Dansuri. Voievodului Nenoroc:)

De ce-ai rămas pe gânduri?

VOIEVODUL NENOROC

M-a prins un gând amar
Când ştiu, când ştiu prea bine că toate-s în zadar!
La ce sunt bune toate? Lumina, veselia,
Şi floarea, şi femeia, cântarea, şi beţia,
Veşmintele bogate, cununa asta grea,
Când ştiu că nu s-alege nimic pe urma mea?!
Deasupra groapei mele, ca frunzele, uitarea
Încet, se va aşterne... Va creşte nepăsarea...
Cu vremea ţinţirimul va fi oraş de vii,
Pământul tresări-va în jocuri de copii...
Şi poate că în iarba călcată în picioare,
În praful ce se urcă sclipind voios la soare,
E inima-mi sărmană, e capul prefăcut
Ţărână, ca pământul din care m-am născut!
O, cât n-aş da să ţină mereu, mereu, beţia...

DRACUL

Fă-ţi chip cioplit, căci piatra înfruntă veşnicia...
În ea trăieşti de-a pururi, te naşti în orice zi,

Ea singură ţi-alină durerea de-a muri.
Un chip cioplit în piatră te mângâie. Ştii bine
Că-n urma ta rămâne, pe veci, ceva din tine...
Că ochii albi, pe care nu-i stinge moartea grea,
Vedea-vor strănepoţii, şi ei te vor vedea...
Un chip cioplit în piatră nu moare niciodată.
Urmaşii tăi, privindu-l, vor zice mândri: "Iată
Acel care înfruntă al veacurilor zbor,
Pe când, pe veşnicie, atâţia oameni mor!..."
Cu chip cioplit găteşte-ţi mormântul. Amintirea
Se duce, ca şi trupul. Cuvântul tău, gândirea,
Ca pleava spulberată se-mprăştie în vânt;
Dar ceea ce rămâne e piatra pe mormânt!
S-o bată vântul, ploaia sau razele de soare,
S-o roadă veacuri multe, ea stă nepăsătoare.
Fă-ţi chip cioplit, căci piatra priveşte-n viitor,
Căci piatra-i nemurirea când totu-i muritor!...
Ne trebuie un idol la toţi, căci orişicine
Din noi îşi face chipul la care să se-nchine!
Când fruntea-ţi nu se pleacă în faţa nimănui
Fă-ţi chipul tău în piatră şi-nchină-i-te lui!...
Şi-acuma lasă gândul aiurea să te poarte...
În jurul tău e viaţă — de ce-ai gândi la moarte?
Nu vezi ce frumuseţe de flori şi de femei
Se scaldă în potopul luminii? Ce scântei
În ochi? Alege-ţi zâna... iubeşte!...

VOIEVODUL NENOROC

Ai dreptate:
De ce-aş gândi la moarte?!... Un tainic fior străbate,
Acum, întregu-mi sânge.

(Priveşte cu lăcomie la toate.)

Ce zână să-mi aleg
Din şirul lor?

DRACUL

Oricare... de vrei, ia şiru-ntreg...

VOIEVODUL NENOROC

Eu n-aş lăsa deoparte nici una dintre ele.

(Se uită la zânele din jurul său.)

Îmi place mult domniţa cu părul în inele...

DRACUL

Dar zâna ce te-ndeamnă şi trece surâzând?
Dar cea cu ochii-n flăcări?... Dar cea cu ochiul blând?
Dar zâna care poartă cununa cu mândrie?
Dar cea cu braţe albe, cosiţă aurie?
Dar zâna ce se uită prin piatra de inel
Urzindu-şi cine ştie ce visuri fără ţel?

VOIEVODUL NENOROC

Frumoase-s toate... toate! Şi toate ale mele!
Mi-aleg pe cea de-acolo, cu părul în inele!

(Draccul face: "nu".)

Atunci mi-aleg frumoasa ce trece surâzând...

(Acelaşi gest din partea Dracului.)

Nici zâna cea de-acolo?

(Dracul: "nu".)

Nici cea cu ochiul blând?
Nici zâna care poartă cununa cu mândrie?

(Dracul: "nu".)

Nici cea cu braţe albe, cosiţă aurie?...

(Dracul: “nu”.)

Nici zâna care ţine oglinda-n faţa ei?

(Dracul: “nu”.)

Mi-aleg atuncea zâna cu ochii de scântei.

(Dracul: “nu”.)

Atunci pe care? Spune!

DRACUL

(arătând pe Făt-Frumos, care stă cu iubita lui în faţă, la stânga)

Priveşte colo... Iată...
Ce vezi?

VOIEVODUL NENOROC

Văd o pereche ce stă îmbrăţişată
Spunând de bună seamă cuvinte dulci...

DRACUL

Aşa!
Iubirea lor nu ţese nimic în mintea ta?

(Nenoroc dă din umeri.)

Ce-şi spun în clipa asta?

VOIEVODUL NENOROC

Ştiu eu?!... Îşi spun iubirea...
Nădejdea lor de mâine... credinţa... mulţumirea
De-a fi tot mână-n mână, de-a fi nedespărţiţi...

DRACUL

Desparte-i tu! Răpeşte-o!

VOIEVODUL NENOROC

De ce?

DRACUL

Să vă iubiţi!

VOIEVODUL NENOROC

De ce să iau femeia de altul îndrăgită,
Când alte zeci mă cheamă?

DRACUL

Nu simţi nici o ispită
De-a nu lua un lucru ce-l capeţi prea uşor?
Nu simţi nici o mândrie să fii învingător?
Femeia cea mai albă, de-ar fi cât de curată,
De-ar fi cât de frumoasă, când nu e-nconjurată,
Dorită şi iubită, atuncea n-are preţ!
Dar alta este visul al celui îndrăzneţ!
O, alta e femeia păzită şi iubită
Asemenea comorii: femeia zăvorâtă,
Femeia pentru care o viaţă te-ai lupta,
Femeia care-i viaţa şi dragostea cuiva!...
Aceea, doar aceea e vrednică de tine!...
E preţul unei lupte, răsplata care vine,
E somnul după muncă, e apa din izvor
Ce-o soarbe însetatul... Să fii învingător,
De vrei să simţi iubirea, întreaga ei putere,
Prin luptă-nverşunată ia-ţi partea de avere,
Nimic nu e mai vrednic ca ea. De-a fi iubit—
Ştii tu vreun rod mai dulce ca rodul cel oprit?

VOIEVODUL NENOROC

Şi iată… văd că iarăşi dreptatea e cu tine…
Prin ochii tăi acuma eu văd atât de bine!

(Hotărât.)

Frumoasa cea de-acolo va fi a mea!

DRACUL

Dar el?

VOIEVODUL NENOROC

Din spadă fac un deget, dintr-însul un inel!

DRACUL

Să văd…

VOIEVODUL NENOROC

Aşteaptă!…

DRACUL

Haide!…

VOIEVODUL NENOROC

(Se duce la perechea celor doi îndrăgostiţi.)

Frumoasa mea domniţă,
De-ai şti ce mult îmi place bălaia ta cosiţă,
Şi ochii tăi albaştrii!…

MIRA MIRALENA

O!…

VOIEVODUL NENOROC

Părul tău bălai
Şi ochii tăi albaştri — ai vrea tu să mi-i dai,
Să-mi sting în ei, domniţă, a dorului văpaie?

MIRA MIRALENA

Frumosul meu prieten, cosiţa mea bălaie
Şi ochii mei albaştri i-am dat de mult cuiva!

VOIEVODUL NENOROC

O, cere-i ochii iarăşi şi dă-mi-i mie... Da?
Mi-i dai?

FĂT-FRUMOS

Destulă glumă!...

VOIEVODUL NENOROC

Ascultă-mă, străine.
Frumoasa ta îmi place şi vreau s-o iau cu mine...

FĂT-FRUMOS

Părerea ta, străine, adânc m-a măgulit.
Îţi place? Mă încântă!... Dar cred că ai glumit
Spunând c-o iei cu tine...

VOIEVODUL NENOROC

O, nicidecum!...

FĂT-FRUMOS

Mă doare
Să-ţi spun că n-o să-ţi vină această sărbătoare!

VOIEVODUL NENOROC

Nu, nu-i nici o nevoie să plângi de mila mea;
O iau şi-o duc cu mine…

FĂT-FRUMOS

A ta e dacă vrea!…

(Mirei:)

Te duci cu el?

MIRA MIRALENA

(aruncându-i-se în braţe)

O!…

FĂT-FRUMOS

(lui Nenoroc)

Iată!… Rămâne tot cu mine!
Îţi plâng de milă, crede!

VOIEVODUL NENOROC

De mila ta, străine,
Să plângi!… O iau! În lături!

(Vrea să-i despartă.)

FĂT-FRUMOS

De nu mă-nşel, te-ntreci
Cu gluma! Trage spada!

VOIEVODUL NENOROC

De nu vrei să te pleci,
Primeşte darul ăsta…

(Vrea să-l lovească. Mira se aruncă între ei.)

MIRA MIRALENA

Nu! Vor să mi-l omoare!

(Celorlalte:)

Veniţi!... Veniţi aicea!...

O ZÂNĂ

(alergând)

Dar ce se-ntâmplă, oare?

(Toţi cei din fund vin în faţă.)

VOIEVODUL NENOROC

Femeia lui îmi place!

DRACUL

Ei, şi?

VOIEVODUL NENOROC

Şi el nu vrea!

FĂT-FRUMOS

Cu preţul vieţii mele păstrez averea mea!

VOIEVODUL NENOROC

Ţi-o cer cu preţul vieţii...

DRACUL

Doar moartea hotărăşte
În certurile-acestea! La luptă, bărbăteşte,
Şi cel ce va învinge va fi stăpânul ei!

În lături... lupta-ncepe... Hai!... una... două...
trei!...

(Cei doi tineri se bat cu spadele. Diavolul îi urmăreşte.)

Aşa. La dreapta... Stânga! Aşa... Mai drept piciorul!

(Nenoroc îşi loveşte vrăjmaşul. Acesta cade.)

Aha!...

MIRA MIRALENA

A! Ucigaşii!...

DRACUL

Trăiască-nvingătorul!

FĂT-FRUMOS

Iubita mea... nu plânge!... aşa ne fuse scris!...
Mă duc... Rămâi cu bine!...

(Moare.)

MIRA MIRALENA

De ce mi l-aţi ucis?
Era atât de tânăr, eram nevinovată!...
De ce? Blestem, urgie... şi trăsnet să s-abată!...
Prefă cenuşă toate, Stăpânul meu slăvit!
Aslcultă, Doamne, ruga fecioarei ce-a iubit!...
E cea mai caldă rugă, e ruga cea mai sfântă!...

DRACUL

Ce muzică plăcută urechile ne-ncântă!...
Acum abia începe ospăţul înţelept!...

(lui Nenoroc)

Ia-ţi preţul luptei tale!...

(Nenoroc apucă mâna Mirei.)

MIRA MIRALENA

În lături!

VOIEVODUL NENOROC

Mai aştept!

MIRA MIRALENA

De este vreo nădejde, de este vreo dreptate,
Atuncea fă-mi dreptate, Stăpâne îndurate...

DRACUL

În cinstea celui tare, turnaţi, turnaţi nectar
În cupele de aur, de-argint şi de cleştar!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Trăiască bătrâneţea!... Ha!... Ha!... Învingătorul
E-nvins de astă dată!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Loveşte-l cu piciorul!

MIRA MIRALENA

În larma desfrânării se pierde glasul meu,
Îndură-te, Stăpâne!...

DRACUL

Slăviţi pe Dumnezeu
În jocuri desfrânate, frumoaselor! În cupe
Să curgă vinul roşu! Cântările s-astupe
Prohodul ăsta jalnic.

FILOZOFUL DE 80 ANI

Femei! Femei noi vrem…

FILOZOFUL DE 70 ANI

Voinice, smulge-i haina… vrem goală s-o vedem!

DRACUL

Da, da, să-i smulgă haina! Pornească-se desfrâul…
Podoabele să cadă la toate! Smulgeţi brâul
Fecioarelor! Bătrânii să urle fericiţi…
Turnaţi în cupe vinul… cântaţi… jucaţi… iubiţi…

MIRA MIRALENA

Îndură-te, Stăpâne… îndură-te de mine!…
Prefă-n cenuşă locul acesta de ruşine!

(Cerul începe să se întunece; de departe tună.)

FILOZOFUL DE 80 ANI

(lovind cu piciorul pe cel mort)

Mai strigă, hoit nevrednic!… Hai, unde ţi-e avântul?
Batjocura… dispreţul?. Visai măriri? Mormântul
Ţi-o fi destul de mare!…

MIRA MIRALENA

Stăpânul meu din cer,
Ai milă! Dă-mi un trăsnet — cu ei şi eu să pier!

Să pier şi eu în flăcări. Stăpâne îndurate,
De ce-am venit în locul acesta de păcate?
Pedeapsa ta m-ajungă în clipa asta chiar...
Îndură-te! Un trăsnet... să nu plâng în zadar!...

(Cerul se întunecă şi mai tare. Tunetul se apropie.)

DRACUL

Lumina să se stingă, desfrâul să pornească!

(Se face întuneric.)

Iubitei daţi săruturi de care să roşească!
Din cupele de aur nectarul să-l sorbiţi,
În cupele de aur turnaţi-mi vin...

(Orgia e gata să înceapă. Trăsneşte. Palatul se aprinde, toţi fug, ţipând, sub dărâmături.)

ARHANGHELUL MIHAIL

Pieriţi!...
Pieriţi! Pieriţi în flăcări... şi iadul să vă-nghită!...
Să nu se mai cunoască locaşul de ispită!...
În locul lui de-a pururi să crească bălării.
Cântaţi, cântaţi, arhangheli, cereştile-armonii!...

CORUL ÎNGERILOR

Lumină curată
Din ceruri s-arată —
Ispitele pier;
Iar cei ce se-nchină
Pe scări de lumină
Se urcă la cer!

DRACUL

Prin moarte şi ruine slăviţi pe Dumnezeu,
Cântaţi, cântaţi, arhangheli, lăsaţi să urlu eu!

C o r t i n a

ACTUL IV

T A B L O U L I

Pe o stâncă, la dreapta, stau Dracul şi Nenoroc. Lumină roşie pe stâncă. Restul e întunecat; nu se desluşeşte nimic.

DRACUL

De ce-ai fuglt?

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e frică! Palatul e-n ruine...
Mă roade remuşcarea! Mă tem... mă tem de tine!...

DRACUL

Aşa! Mă laşi acuma când nu mai am de dat?
Ei bine, nu, băiete! Să stai! Am de luat!
Sfârşită e beţia, comorile sunt gata —
De-acuma vreau răsplată!

VOIEVODUL NENOROC

Şi care ţi-e răsplata?
Răspunde-mi...

DRACUL

Să te spânzuri!

VOIEVODUL NENOROC

De ce?

DRACUL

Ca să sfârşim
Mai repede!

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e frică!... O, tristul ţintirim,
Şi şoarecii, şi frigul... Nu, moarte mişelească,
De mâna mea! Nu! Cerul va vrea să mă primească?!

DRACUL

(râzând)

Mai crezi şi-n cer acuma! Nimic nu-i mai uşor
Decât să crezi în Domnul când simţi al morţii fior.
De ce nu chemi pe înger în clipa de ispită
Când Dracul îţi întinde o cupă înflorită?
De ce, doar la nevoie, să crezi în Dumnezeu?
E prea târziu, băiete! De-acuma eşti al meu!

VOIEVODUL NENOROC

Mă duc în lume singur! Mai este o scăpare.
Tu n-ai nici o putere, de-acum văd cine-i tare.
Acuma-mi văd greşeala!

DRACUL

Arhanghelul! O ştiu!...
Zadarnic ai să-l cauţi!...

VOIEVODUL NENOROC

De ce?

DRACUL

E prea târziu!
Arhanghelul dreptăţii vorbeşte doar o dată,
Şi cel ce nu-l ascultă cu inima plecată,
Ci pleacă înfruntându-l, ca tine, e al meu —
Al meu vei fi de-a pururi! Mai chemi pe Dumnezeu?
Tu crezi că la chemarea-ţi e gata să se-arate?
El vine când îl cheamă fecioarele curate,
Iar nu cei răi ca tine... Să nu-l chemi! Amândoi
Păstra-vom învoiala tăcută dintre noi.
Arhanghelul nu vine când eu sfârşi-voi sacul!

VOIEVODUL NENOROC

Nu-mi trebuie atuncea nici îngerul, nici dracul!

DRACUL

Când nu vrei pe nici unul, mai bine e să mori!
Să mori în vârful culmei decât să te cobori...
Ai fost în vârf. Ajunge! Beţia e sfârşită,
Mai mult nu se mai poate. Vrei viaţa umilită?
O, nu! E mult mai bine în moarte să te-arunci!
Fă-ţi seama singur! Haide!...

VOIEVODUL NENOROC

(îngrozit)

Voi fi al tău atunci?!

DRACUL

Al meu ai fost din leagăn şi n-ai să scapi de mine!
În orice om din cale e dracul care vine...
Sub fel de fel de chipuri în preajma ta voi sta;
Vei vrea să fugi de mine — voi fi în calea ta!
Chiar tu ai să mă cauţi, când nu-ţi voi fi în cale;
Voi fi făclia vie a gândurilor tale,
Îndemnul, remuşcarea, căinţa, piaza-rea...
Şi-acuma, du-te!

VOIEVODUL NENOROC

Vorbe!

DRACUL

Ce?

VOIEVODUL NENOROC
(plecând)

Vorbe!

DRACUL

Vom vedea?

TABLOUL II

Lumina roşie se stinge pe stânca din dreapta. Lumina albă se aprinde la stânga, şi pe o stâncă se vede voievodul Voie-Bună dus de Arhanghelul Mihail.

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(în umbra îngerului)

Stăpânul meu, mi-e frică…

ARHANGHELUL MIHAIL

Apropie-te, frate…

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Puterea ta e mare, Stăpâne, îndurare!…
O, tu, ce-mparţi dreptatea, o, tu, ce m-ai scăpat
Din temniţa adâncă — fii binecuvântat!

ARHANGHELUL MIHAIL

Aici a fost odată locaşul desfrânării;
Acum îl bate vântul şi valurile mării…
Pe locul de ruşine, spălat cu vânt amar,
Să duci acuma viaţa cinstitului plugar…
Să nu visezi, copile, o nouă fericire!…
Să nu te roadă doruri şi visuri de mărire,
Ci mintea ta să-nveţe că viaţa de acum
Va fi asemeni vieţii săracului din drum!
O singură ispită să duci mereu cu tine,
Un dor adânc, fierbinte şi sfânt — de-a face bine…
Împarte bucurie, lumină-n calea ta —
E-atât de sfântă mâna ce ştie alinta!…
Împarte totdeauna bucata ta de pâine,
Împarte pâinea-n două — şi partea ce-ţi rămâne,
Ca mierea cea mai dulce va fi de dulce,-acum,
Căci poartă mulţumirea săracului din drum…
Pe locul de ruşine tu trage brazdă nouă…
Să-ţi râdă răsăritul în boabele de rouă…

Sămânţa ta să crească sporind necontenit,
Trudită fie-ţi munca, dar somnul — liniştit!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Cuvântul tău, Stăpâne, e mană îngerească...

ARHANGHELUL MIHAIL

Şi cel ce vede toate va şti să răsplătească
Răbdarea ta, credinţa, şi,-odată răzbunat,
Pe tronul tău cu cinste vei fi încununat!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Cuvântul tău, Stăpâne, a fost o mană sfântă,
Şi sufletu-mi acuma te laudă, te cântă,
Povaţa ta-nfloreşte crini albi în sânul meu,
Făptura-mi toată cântă slăvind pe Dumnezeu!...
Cuvântul tău de-a pururi să-şi plouă sfânta mană
Pe inima-mi supusă şi fără de prihană,
În veci de veci să piară ispita celui rău,
Pe sufletu-mi vegheze de-a pururi duhul tău!

(Lumina albă se stinge, fundul scenei se luminează)

TABLOUL III

Un loc pustiu pe malul mării. Voievodul Nenoroc doarme sub o stâncă. O ceată de cerşetori trec prin fund.

ORBUL

Mi-e foame!

OLOGUL

Unde-i pâinea?

SURDUL

Mi-e foame!

NEBUNUL

Nu mai vine!
Să mergem singuri!... Singuri!

(Cu nebunul în frunte, cerşetorii ies în ceată; din dreapta vine Dracul, îmbrăcat călugăreşte. E smerit. Se roagă, răsucindu-şi mătăniile. La zgomotul făcut de cerşetori, Nenoroc se trezeşte şi se uită mirat primprejur. Apoi, adresându-se Dracului:)

VOIEVODUL NENOROC

Eu...

DRACUL

(trecând)

"Cel-de-sus cu tine!
Slăviţi, slăviţi pe Domnul în strune şi orga..."

VOIEVODUL NENOROC

Aş vrea să-ţi spun...

DRACUL

"... organe, slăviţi..."

VOIEVODUL NENOROC

Sfinţia-ta!...
Aş vrea să-ţi spun o vorbă...

DRACUL

“În strune şi organe... “
De ce-ai vroi să tulburi cu vorbele-ţi sărmane
Pioasa rugăciune a bietului drumeţ?!

VOIEVODUL NENOROC

Ca rostul vieţii mele...

DRACUL

Nu, n-are nici un preţ,
Decât în rugăciune...

VOIEVODUL NENOROC

Ascultă-mă, preasfinte...
Eu am păcate multe... ascultă-mă, părinte...
Aş vrea să-mi plec genunchii-n faţa ta...

DRACUL

Ce fel?

VOIEVODUL NENOROC

Eu sunt vândut Satanei şi vreau să scap de el!

DRACUL

Ce-ai spus? Vândut Satanei?

(Cu ochii la cer.)

O, iartă-mă, Stăpâne,
C-am stat cu el de vorbă!...

VOIEVODUL NENOROC

Nădejdea ce-mi rămâne
E-n tine... Îndurare! Sunt fiu de împărat,
Mă trag din neamul Verde!...

DRACUL

Sssât! Cel care-a scăpat
Din temniţă?

VOIEVODUL NENOROC

Acela!... Şi vreau să-mi fac dreptate!

DRACUL

Dar n-ai aflat, copile, că tu şi cellalt frate
Sunteţi de toată ţara de oaste căutaţi?
Că vodă Roşu cere să vadă spânzuraţi
Doi fii de domn şi-un paznic? Turbează împăratul!
În ziua fugii voastre trezi întreg palatul
Şi-a dat de veste-n lume ca cel ce-i va găsi
Pe câteşitrei să vină cu dânşii — morţi sau vii?

VOIEVODUL NENOROC

(fericit)

Şi frate-meu trăieşte? Trăieşte Voie-Bună?
O, vestea ta, străine, atât m-a-nviorat!...
Credeam că-i mort, dar iată şi el e căutat!

DRACUL

Trăieşte-ori nu, eu nu ştiu... Atâta ştiu: te-apasă
O soartă rea! Ia seama! Fereşte-te!

VOIEVODUL NENOROC

Nu-mi pasă!

DRACUL

Îţi dau un sfat, ascultă: să nu spui nimănui
Că eşti ce eşti, altminteri te-ai dus! Să nu mai spui!

(S-aud strigătele cerşetorilor care năvălesc pe scenă. Sunt fericiţi.)

CIUNGUL

O pâine!

(Arată.)

COCOŞATUL

Eu am două!

(Arată două pâini.)

ORBUL

Am trei!

(Arată.)

Nu-i treabă mare;
Am zece pâini!

(Arată degetele mâinilor.)

CIUNGUL

(zărind pe Nenoroc, celorlalţi)

Tăcere!...

(Ascunde pâinea, ceilalţi tot aşa.)

OLOGUL

Şi-i cerem!

(Toţi înconjoară pe Nenoroc.)

ORBUL

Îndurare!

CIUNGUL

Mi-e foame!

OLOGUL

Fie-ţi milă!...

COCOŞATUL

Stăpâne, ajutor!

CIUNGUL

Stăpâne, fie-ţi milă de bietul cerşetor!

VOIEVODUL NENOROC

(Dracului)

Dar cine sunt aceştia?...

DRACUL

Sunt oameni, ca şi tine!

CERŞETORII

Ne dai?

DRACUL

Tăceţi!...

CIUNGUL

(împăciuitor, celorlalţi)

Stăpânul vorbeşte, se cuvine
Să stăm smeriţi deoparte. Vom sta... Vom asculta.
Lăsaţi-l să vorbească, şi-n urmă ne va da!

DRACUL

Sunt cei ce n-au nimica şi suferă-n tăcere,
Mulţimea care plânge, mulţimea care piere
În jurul mesei goale şi-al focului pustiu...
Tu nu-i cunoşti pe-aceştia, tu nu-i ştii, nu!...

VOIEVODUL NENOROC

Îi ştiu!...
Adeseori, în clipe de jocuri şi beţie,
Pe când murea departe a harfei melodie,
Şi flori împestriţate mureau în jurul meu,
Adeseori tristeţea cădea ca norul greu...
Ghiceam în depărtare o lungă tânguire...
Părea că plânge-n umbră o tainică oştire
Ce moare, îngheţată, pe-un câmp nemărginit...
Un vuiet lung de glasuri creştea din nesfârşit;
Treceau în şiruri negre şi lungi, nedesluşite,
Bătrâni cu ochi de boală şi fete despletite,
Femei îngândurate, copii, treceau pe rând,
Vedeam întinse braţe, cerând, ameninţând.
Ghiceam, ghiceam flămânda, sălbatica oştire!...
Şi când danţa în juru-mi o lume în neştire,
Simţeam că lumea-aceea pe care o vedeam
Era o parte numai, cealaltă o ghiceam!
Murea în depărtare o lungă tânguire

Şi iat-acum flămânda, sălbatica oştire...
Mulţimea neştiută... o văd acum... o ştiu...

(Cerşetorii se apropie.)

CERŞETORII

(cu mâinile întinse)

Ne dai?

VOIEVODUL NENOROC

Sărmani prieteni, venirăţi prea târziu!
E prea târziu acuma, comorile-s pierdute,
Şi cel din faţa voastră nu poate să v-ajute...
Zadarnic se înalţă spre mine-al vostru glas,
Am fost palat odată — ruină am rămas!...
Acuma sunt ruină, iar lumea de-altădată,
Cu vinuri, şi cântare, şi masă-mbelşugată,
S-a dus pentru vecie!... O, fiu risipitor,
Averea e pierdută, iar tu eşti cerşetor!...

(Către cerşetori:)

Eu, eu vă cer acuma! Mi-e foame! Daţi-mi pâine!
În traista voastră goală o coajă mai rămâne
Şi pentru cel ce n-are! Hai, fiţi îndurători!...

CIUNGUL

Auzi? Auzi minune: să ceri la cerşetori!

ORBUL

Să dea de milă orbii!

OLOGUL

Şi cine, cine cere?
Un tânăr plin de viaţă... un om plin de putere!...

VOIEVODUL NENOROC

Sunt slab, de două zile nimica n-am mâncat!

NEBUNUL

Cunosc eu vorba asta! De-ar fi adevărat,
Ar fi întâia oară!

CIUNGUL

De ce să ceri, străine?
Eu cer că n-am o mână, tu nu eşti ciung ca mine!

OLOGUL

Eu cer că n-am picioare!

NEBUNUL

Eu cer că-s împărat!...

ORBUL

Sunt orb şi cer de-aceea...

COCOŞATUL

Eu cer că-s cocoşat!...

VOIEVODUL NENOROC

Eu cer fiindcă mi-e foame!

(Cerşetorii izbucnesc în râsete.)

NEBUNUL

Auzi, auzi: să ceară
De foame!

COCOŞATUL

Pleacă!... Pleacă!...

(Ridică ciomagul.)

OLOGUL

(ameninţător)

Să nu-l mai văd!

ORBUL

Să piară!

CIUNGUL

Apucă-te de muncă! Hai, ieşi!... Sau, dacă vrei
Să intri-n rândul nostru, grăbeşte-te să iei
Un chip la fel cu-al nostru. Ştii gândul care-mi vine?
Să-ţi tai piciorul singur... să fii olog!

OLOGUL

(indignat)

Ca mine?...
A, nu! Un alt tovarăş ca mine nu primesc!
Olog sunt eu. De-aceea vreau singur să cerşesc!...

ORBUL

Vârâţi-i în ureche un fier să asurzească!...

NEBUNUL

Tăceţi, c-aude surdul şi nu vrea să primească!...

MUTUL

Ştii ce? Să fii ca mine!

NEBUNUL

Tu ce eşti?

MUTUL

Eu sunt mut?

OLOGUL

Eu zic să-i scoatem ochii!

ORBUL

Nu! Nu! Am priceput:
Ologu-mi dă protivnici? Ce-i asta? Răzbunare?

(Vor să se încaiere, dar ceilalţi cerşetori îi liniştesc şi, aşezându-se pe iarbă, încep să mănânce cu toţii.)

VOIEVODUL NENOROC

(Dracului)

Nu vor să-mi dea, şi foamea... eu nu mai pot s-o-ndur!

DRACUL

Nu vor să-ţi dea?... Ei bine, ia singur...

VOIEVODUL NENOROC

Cum? Să fur?

DRACUL

Să furi! Ce-ţi vede ochiul e larga-mpărăţie
A omului. Folosul e-al aceluia ce ştie
Că tot ce are dânsul — chiar viaţa! — e dator
Pământului! Pământul nu este-al tuturor?

De-ar sta s-aştepte regii cununa cuvenită,
O, mult ar sta cu fruntea în veci descoperită!
Ne naştem goi, pământul ne stă într-ajutor.
“Luaţi! luaţi! ne spune, eu sunt al tuturor.”
Când ceri, nu totdeauna primi-vei o răsplată...
Când baţi, nu totdeauna vezi poarta descuiată!
Să nu zici: “Daţi-mi milă“, ci: “Daţi-mi partea mea!”
Sfărâmă uşa, fură, şi-atuncea vei avea!...
Când ceri cuiva, îi pare că n-ai nici o dreptate,
De-aceea ceri. Ia fură! Se-ntreabă: “Ia stai, frate,
De unde ştiu că parte din ce-am nu-i sunt dator?”
Mai mult cinstim tâlharul decât pe cerşetor!
Aştepţi împărtăşirea cu ce ţi se cuvine?
Aştepţi să te îmbie? Aşteaptă mult şi bine!...
Nu-nvinge gura-nchisă, ci lacomele guri;
Naintea ta sunt alţii, să nu aştepţi! să furi!...

VOIEVODUL NENOROC

(mirat)

Cuvintele acestea din gura ta, preasfinte?

DRACUL

(smerit)

Acesta-i adevărul. Şi numai cel ce minte
Ţi-ar spune alte vorbe...

VOIEVODUL NENOROC

Aşa-i! Decât să pier
Mai bine...

DRACUL

Mulţumeşte Stăpânului din cer!

(Cerşetorii urmează sfătuirea.)

CIUNGUL

Eu zic să-i scoatem ochii, căci orbi sunt la tot pasul.

ORBUL

Zdrobiţi-i mâna!...

CIUNGUL

Nu vreau!

UN CERŞETOR CU NASUL MARE

Ştiţi ce? Tăiaţi-i nasul!

VOIEVODUL NENOROC

Cum, ceată de netrebnici, voi vindeţi pielea mea?
Fugiţi cât mai e vreme!...

(Scoate sabia şi-i ia la goană. Cerşetorii se risipesc în toate părţile.)

În lături toţi!...

DRACUL

Păzea!

(Ologul a rămas în scenă.)

VOIEVODUL NENOROC

S-au dus cu toţi, ca stolul. Dar unul tot rămâne.

(Ologului:)

Dă pâinea ta încoace!...

OLOGUL

Nu vreau!

VOIEVODUL NENOROC

N-auzi, bătrâne?...
Mi-e foame, adă pâinea!

(Vrea să-i ia pâinea.)

OLOGUL

(strângându-şi pâinea la sân)

Nu vreau!... Nu vreau!...

VOIEVODUL NENOROC

Ba, da!

OLOGUL

Nu vreau, nu vreau, tâlhare!...

VOIEVODUL NENOROC

(lovindu-l cu cârja.)

Aşa? Atuncea, na!...

(Îi ia pâinea şi o rupe în două. Întinzându-i o jumătate.)

Acuma, na şi ţie o parte.

(Ologul nu se mişcă.)

Nu vrei, spune?!

DRACUL

I-a fost de-ajuns o bâtă şi-atât! O să-l răzbune
Copiii lui şi ceilalţi tovarăşi! A murit
Uşor... Fă-i vânt în mare!...

(Nenoroc şi Dracul aruncă pe cerşetor în mare.)

Aşa! S-a isprăvit!
O scurtă rugăciune... “Stăpâne îndurate,
În faţa ta primeşte şi iartă-l de păcate
Pe cel ce-a dat cu bâta fiindcă-a flămânzit...
Şi iartă, Doamne, iartă pe robul tau smerit!”
Şi-acum mănâncă-ţi pâinea şi culcă-te. Cu bine!
Eu fac un drum şi-n urmă sunt iarăşi lângă tine,
Vorbim ce-om face mâine. De vrei, te duci. De nu,
Îţi fac vreun rost pe-aicea.

VOIEVODUL NENOROC

Voi face cum vrei tu!

(Dracul iese, dar se reîntoarce îndată şi, din dosul unei stânci, priveşte pe Nenoroc. Acesta stă pe o piatră şi îşi mângâie pâinea din care a mâncat o parte.)

O, pâine tare, neagră, cu praf amestecată,
O, pâine, pâine sfântă, fii binecuvântată!...
Întâia oară-n viaţă acum te preţuiesc.
Atâtea mii de oameni cu tine se hrănesc!
Atâtea mii de oameni se luptă pentru tine,
Şi-n lupta pentru tine atâţia oameni mor!

(Se culcă pe paie obosit.)

Dar somnul mă cuprinde... aş vrea... aşa... uşor...

DRACUL

(însoţit de doi tâlhari intră.)

Ia daţi-vă încoace. Sunteţi tâlhari, aşa e?

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Aşa!

DRACUL

De-un ceas aproape mă uit colo, pe paie,
Şi văd un om ce doarme cu mâinile în sân...
De n-ar fi el prea tânăr, de n-aş fi prea bătrân,
Pre legea mea, prieteni, i-aş scoate eu din spate
Veşmintele! I-aş scoate şi sabia!

ÎNTÂIUL TÂLHAR

De, frate!
Păcat de prada asta să plece înapoi
Cu haine de mătase...

AL DOILEA TÂLHAR

Ştii una? Las' pe noi!...

DRACUL

Vă las... dar, nici o vorbă!...

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Nu-ţi pese!

(Dracul iese. Cei doi tâlhari se apropie de Nenoroc. Unul îi scoate sabia, celălalt îl bate pe umăr.)

Hei, vecine!...
Prietene, ascultă: ia scoal'!...

VOIEVODUL NENOROC
(trezindu-se)

Ce vreţi cu mine?

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Să stăm niţel de vorbă...

(Începe să-l descheie; Nenotoc se smuceşte.)

AL DOILEA TÂLHAR

Să stai, că te omor!

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Dă hainele încoace!...

VOIEVODUL NENOROC

Tâlharii! Ajutor!...
Săriţi... săriţi... tâlharii!...

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Nu-i nimeni să ne vadă!...

VOIEVODUL NENOROC

Săriţi!...

DRACUL
(din culise)

Ce?... Cine strigă?
(Cei doi tâlhari pier ducând sabia şi hainele lui Nenoroc.)

VOIEVODUL NENOROC

Eu strig! Căci eu sunt pradă
Tâlharilor! Priveşte!... M-au prins, m-au dezbrăcat.
Mai semăn eu cu fiul lui Verde-împărat?
Mai semăn?

DRACUL

Nu-i nimica... Veşmintele bogate
Puteau să te trădeze!... Aşa e?

VOIEVODUL NENOROC

Ai dreptate.
Dar, vezi, aveam o spadă... de-acuma sunt sărac,
Căci nu mai am nimica... Răspunde, ce să fac?

DRACUL

(scoţându-şi sumanul, îl pune pe umerii lui Nenoroc)

Din toată sărăcia ţi-l dau.

VOIEVODUL NENOROC

A, nu se poate.
A, nu!...

DRACUL

Te rog primeşte-l. Şi cel ce vede toate
Va şti să mă plătească. Ia spune-mi, ai lucrat
Vreodată? Munca-ţi place? Ai vrea să fii argat?

VOIEVODUL NENOROC

Da, vreau!

DRACUL

Atuncea du-te colo, la han, băiete;
Hangiul mi-e prieten... Să-i spui că te trimete
Bătrânul pustnic — ştie! — să-ţi dea un adăpost,
Şi-apoi va şti el singur să-ţi caute vreun rost...
Slujeşte-l cu credinţă, că-i om de omenie...

(S-aude toaca şi clopotul.)

Şi-acum rămâi cu bine! Mă cheamă la chilie,
Mă cheamă toaca sfântă!

VOIEVODUL NENOROC

(sărutându-i mâna)

O, cum să-ţi mulţumesc?

DRACUL

Rugându-te, ca mine, Părintelui ceresc!

(Nenoroc îngenunchează. Dracul iese. Din partea dreaptă vine Mira. Are privirea rătăcită. Zărind pe Nenoroc.)

MIRA MIRALENA

Un om în rugăciune!... Ascultă-mă, străine,
În care loc mă aflu?

VOIEVODUL NENOROC

(întoarce capul)

Cum? Tu eşti? Văd eu bine?

MIRA MIRALENA

(recunoaşte pe Nenoroc.)

O, Doamne, ucigaşul!...

(Vrea să fugă.)

VOIEVODUL NENOROC

Domniţă, nu pleca!

MIRA MIRALENA

În lături!

VOIEVODUL NENOROC

Fie-ţi milă! Întinde-mi mâna ta
Şi iartă! Pocăinţa îmi tremură pe buză,

Îndemnurile rele îmi fură călăuză...
Am fost vândut Satanei, dar azi m-am pocăit!
Iertarea ta, domniţă, m-ar face fericit...

MIRA MIRALENA

Nu, lasă-mă!...

VOIEVODUL NENOROC

Ascultă! Nu eu sunt vinovatul,
Ci Diavolul!

MIRA MIRALENA

În lături!

VOIEVODUL NENOROC

De-ar fi al meu păcatul,
Din focul nimicirii, eu n-aş mai fi scăpat!...
O, iartă-mă, copilă. Acum, când întâmplarea
Mă pune iar în cale-ţi, dă-mi mila ta, iertarea,
Şi lasă-mă alături de tine să păşesc...
Primeşte mângâierea şi sprijinu-mi frăţesc.
O, lasă-mă de-a pururi în preajma vrerei tale,
Şi când te-o bate vântul să-i fiu zăgaz în cale;
Mă simt atât de singur, cum singură eşti tu!

MIRA MIRALENA

(înduioşată)

Mă arde amintirea, dar nu-ţi pot zice nu!

VOIEVODUL NENOROC

Gândeşte-te, domniţă, că cel ce-ţi stă în faţă
Nu-i om de rând, sărmanul, dar n-a avut povaţă!
Acel ce hotărăşte al sufletelor joc
În cartea vieţii mele a scris să n-am noroc!
Am fost născut pe-o noapte cumplită, fără stele...
Cânta cocoşul negru vestindu-mi zile grele.
Şi eu venii în lume târziu, în zori de zi,
Şi mama-mea, sărmana, născându-mă, muri!
Eu n-am noroc şi nu pot să fac măcar un bine.
De atâtea ori trecut-a norocul lângă mine
Sub fel de fel de chipuri... Priveam la el cu jind,
Dar mâna-mi fu legată şi n-am putut să-l prind.
Şi nu numai pe mine mă paşte nenorocul —
Împart nenorocirea oricum şi în tot locul!
Acei ce vor să-mi facă un bine pier pe rând...
Eram copil. Plecasem pe ţărmul mării, vrând
Să caut nişte păsări cu penele ciudate...
Le văd pe-un vârf de stâncă... Alerg. Înfricoşate
Zburară. După ele! Şi-aşa, pe urma lor,
Deodată cad în apă de sus. Un păzitor
Văzuse de departe grozava întâmplare
Şi-aleargă să mă scape! Viteaz, s-aruncă-n mare,
Mă caută... mă prinde... mă scoate, am scăpat!
Dar cel ce mă scăpase, sărmanul, s-a-necat...
Oriunde-aş fi mă roade păgânul dor de ducă,
Şi plec. De vreau să mângâi o floare, se usucă;
De stau pe-o noapte verde, cu ochii către cer,
De stau visând la stele, în linişte, stingher,
Şi ochiul meu se-opreşte pe-o stea îndepărtată,
Deodată văd că steaua sclipeşte-nspăimântată,
Se-ntunecă... descreşte... se spulberă... S-a dus!

MIRA MIRALENA

Sărmanul meu prieten! Şi eu sunt ca şi tine.
Un suflet fără pace, lăsat pe mâini străine…

VOIEVODUL NENOROC

(gânditor)

Sunt fiu de domn…

MIRA MIRALENA

Sunt fata lui Roşu-împărat!

VOIEVODUL NENOROC

Cum? Mira Miralena? Nu! Nu e-adevărat!

MIRA MIRALENA

De ce te miri?

VOIEVODUL NENOROC

Dar bine, copil fără de minte,
Tu nu ştii ce făcut-ai cu două-trei cuvinte?!
De ce-ai fugit de-acasă?

MIRA MIRALENA

Gonită! Fiindcă-am spus
Că nu vreau cununie!…

VOIEVODUL NENOROC

Un vodă fu răpus
Atuncea… şi copiii zvârliţi la închisoare.

MIRA MIRALENA

Dar nu-nţeleg nimica!

VOIEVODUL NENOROC

O, ce neştiutoare!
Ştii câte se-ntâmplară din vorba ta, ştii tu?
Din vorba-ţi aruncată în treacăt?...

MIRA MIRALENA

Nu ştiu, nu!

VOIEVODUL NENOROC

Ştii tu că Roşu-vodă pătruns-a în palatul
Lui vodă Verde?

MIRA MIRALENA

Nu ştiu!...

VOIEVODUL NENOROC

Ştii tu că împăratul
A fost ucis?

MIRA MIRALENA

De cine?

VOIEVODUL NENOROC

De Roşu-împărat!
Că cei doi fii şi-un paznic i-au fost întemniţat?!

MIRA MIRALENA

Vai mie! Voievozii sunt prada morţii, poate!
Şi eu pricinuit-am acestea toate-toate?

VOIEVODUL NENOROC

Nu plânge-acuma... Lasă... Cei trei au fost scăpaţi,
Dar sunt în largul lumii de oaste căutaţi,
S-ascund prin codri... Umblă ca fiarele!...

MIRA MIRALENA

Sărmanii!...
Şi nu ştiam nimica! Erau să treacă anii
Şi nu aflam... Ştiu bine ce trebuie să fac:
Mă duc să cer iertare la curte şi să-mpac
Pe tata cu urmaşii lui vodă Verde!...

VOIEVODUL NENOROC

Du-te!
Şi ia-l pe Voie-Bună! Şi cerul să v-ajute!
Gândiţi-vă vreodată la cellalt frate-al lui
Ce umblă tot pământul, copil al nimănui!
Să-l iei pe Voie-Bună. Va şti să te iubească,
Pe fruntea ta va pune cununa-mpărătească...
Eu nu ţi-aş da nimica. Pribeag din loc în loc
Mă pierd în lumea largă, copil fără noroc!
Te du cu bine, Mira!

MIRA MIRALENA

Dar cine eşti, străine?

VOIEVODUL NENOROC

O, nu-ntreba, domniţă, fereşte-te de mine!
Uscat rămâne pomul frumos ce m-a umbrit,
Izvorul ce mă-mbie rămâne otrăvit!
Fereşte-te de mine, căci eu sunt nenorocul,
Împart nenorocirea oricând şi în tot locul,

Eu nu pot nici cu ochii o floare s-o dezmierd;
Fereşte-te de mine, căci nu vreau să te pierd!

(Iese. Mira rămâne pe gânduri.)

C o r t i n a

ACTUL V

După un an, la hanul Dracului. Dracul e hangiu.

DRACUL

(lui Nenoroc)

Un an se împlineşte de când venişi la mine...
Ai fost cinstit, băiete!...

VOIEVODUL NENOROC

Aşa cum se cuvine!...

DRACUL

Un an... Şi anul ăsta eu cred că ţi-a priit...
Slujindu-mă cu cinste, drept plată ai primit,
Pe lângă alte lucruri, o casă boierească
Şi-o turmă-mbelşugată. Averea o să-ţi crească!
Eu am prea mult. De-aceea socot că bine fac
Voind s-o-mpart cu tine.

VOIEVODUL NENOROC

Dar cum?

DRACUL

(întinzându-i mâna)

Te iau ortac.

De-acum suntem tovarăşi...

VOIEVODUL NENOROC

Ce om de omenie!...

DRACUL

Te caută duşmanii, dar nimenea nu ştie
Că tu vei fi feciorul lui Verde-împărat...

VOIEVODUL NENOROC

(pe gânduri)

Aşa-i!... Cine să creadă... că eu... un biet argat?

DRACUL

Oftezi?

VOIEVODUL NENOROC

Aveam pe vremuri un bun prieten, care
Îmi da veşminte scumpe... cununi... inele rare...
Femei... beţie... cântec...

DRACUL

Ţi-e dor de el?

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e dor!

Vezi bine!... Nu-i nimica... un nour trecător.

Aşa… o amintire… Acuma am o casă
Şi-o turmă; pentru mine e mult de tot.

DRACUL

Da, lasă!
De ce-ai muncit atâta, să ai şi tu ceva!

VOIEVODUL NENOROC

E tot ce am pe lume, şi tot — din mila ta!

DRACUL

În hanul meu e lumea… S-abat din depărtare,
Din patru zări, drumeţii — aicea. Fiecare
Aduce câte-o veste. Oricare dintre ei
Te-nvaţă câte-un lucru… Rămâi. Dacă nu vrei,
Un an ne fu-nvoiala. Ia-ţi aripile, du-te,
De vrei să afli lucruri şi ţări necunoscute,
De vrei, umblând în lume, picioarele să-ţi strici;
Dar hanul meu e lumea!

VOIEVODUL NENOROC

O, nu, rămân aici!
Rămân aici cu tine. Un colţ din lumea mare
E hanul tău, şi satul, şi vorba ta, crâşmare…
Decât să fiu o pradă pământului străin,
Rămân mai bine-aicea, să vând rachiu şi vin!…

(Afară se aud zgomote. O ceată de ţărani intră în crâşmă.)

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

S-aducă vin!

AL DOILEA ŢĂRAN

Mai iute!

AL TREILEA ŢĂRAN

S-aducă băutură,
Că fac fărâme toate!

DRACUL

Ehei! Destulă gură!

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Crâşmare, dă-te-ncoace! Hai, vino!

DRACUL

Iacă vin!
Ce vrei?

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Vrem vin!

DRACUL

E gata!

AL DOILEA ŢĂRAN

Atuncea, dă rachiu!
Rachiul tău, crâşmare, e lucru de minune:
În el îneci amarul şi toate!...

DRACUL

Nu mai spune!?

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Tu nu ştii ce e foamea şi frigul... Tu câştigi
Destul... Tu n-ai nevoie să tremuri, să te frigi
În arşiţa de vară, muncind ca noi...

AL TREILEA ŢĂRAN

Ce-ţi pasă!...

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Dar eu că n-am nimica... nici boi, nici plug, nici casă,
În ce să-nec aleanul?

AL DOILEA ŢĂRAN

Dar eu că n-am nimic,
Eu unde stau?

DRACUL

(turnând)

În crâşmă!

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Mai pune-aici un pic!
Aşa! Ce bun e, maică! Tii, cum te răcoreşte!

(Bea.)

AL TREILEA ŢĂRAN

Ţi-o fi răcoare ţie... pe mine mă-ncălzeşte...

AL PATRULEA ŢĂRAN

Pe mine mă sărută!

AL CINCILEA ŢĂRAN

Pe mine m-a-mbătat!

ALT ŢĂRAN

De unde-ai scos, crâşmare, ăst lucru minunat?

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

E secetă cumplită şi dările sunt grele...

AL DOILEA ŢĂRAN

Stăpânii ne despoaie!...

AL TREILEA ŢĂRAN

Se-arată zile grele!

AL PATRULEA ŢĂRAN

Ne-apasă împilarea!... Ne-ajunge până-n gât!

AL CINCILEA ŢĂRAN

Prea mult, prea mult răbdarăm...

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Prea mult. Ne-am hotărât!...

DRACUL

De-aş fi ca voi, prieteni, n-aş sta la îndoială:
Furând cu cel ce fură mi-aş face răfuială,
Iar celui ce mă bate cu bâta i-aş plăti!...
Aşa ceva aş face, prieteni, dac-aş fi
Ca voi, dar eu... ce-mi pasă? Am rosturile mele,

De ce să mă amestec în aste treburi grele
Când treaba-mi merge strună? De-aş fi ca voi, e drept,
Le-aş da la cap degrabă. Dar eu sunt înţelept,
Hangiu de omenie... Ştiţi ce? V-aduc argatul.
E om purtat în lume...

(Strigă lui Nenoroc:)

Hei, vin de-nvaţă satul!
Îl las să vă vorbească, iar eu mă spăl pe mâini...

VOIEVODUL NENOROC

(intrând)

Da ce-i cu voi, prieteni?

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Ne plângem de stăpâni...

VOIEVODUL NENOROC

Dar ce vă fac stăpânii?... Al tău?

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Al meu mă bate...

VOIEVODUL NENOROC

Să-l baţi şi tu la rându-ţi!

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Aşa e! Ai dreptate.

(la ciomagul unui alt ţăran.)

Ciomagul tău, vecine...

VOIEVODUL NENOROC

Te duci?

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Mă duc să-l bat!

VOIEVODUL NENOROC

(altui ţăran)

Stăpânul tău... ce face?

AL DOILEA ŢĂRAN

Mă ţine nemâncat!

VOIEVODUL NENOROC

Cunosc o vorbă veche...

AL DOILEA ŢĂRAN

Cum?

VOIEVODUL NENOROC

"Dinte pentru dinte".
Mănâncă-l fript, băiete!...

AL DOILEA ŢĂRAN

(ieşind)

Mă duc! Să ţie minte!...

VOIEVODUL NENOROC

(unui bătrân)

Al tău?

UN ŢĂRAN BĂTRÂN

Aveam o fată!...

VOIEVODUL NENOROC

O fată, înţeleg!
Tu n-ai băieţi, bătrâne, să-i prinză neamu-ntreg?

AL TREILEA ŢĂRAN

Al meu, când ies cu plugul, se ţine după mine
Cu biciul, şi mă-ndeamnă: “Înfige plugul bine,
Înfige fierul, câine! Adânc... adânc de tot!”
Înfig, sărac de mine, dar vezi... atât cât pot!

VOIEVODUL NENOROC

Înfige-n el cuţitul şi-apoi să strigi: “Înfige,
Înfige fierul, câine. Adânc”... N-o să mai strige!...

(Al treilea ţăran iese.)

AL PATRULEA ŢĂRAN

AI meu mă ţine iarna în frig... De-i cer un lemn,
Îmi strigă: “La pădure!”

VOIEVODUL NENOROC

Pe tine te îndemn...

AL PATRULEA TARAN

La ce?

VOIEVODUL NENOROC

Aprinde-i casa, şi-atunci să vezi căldură!

AL CINCILEA ŢĂRAN
(pe când iese al patrulea)

Dar eu că n-am nimica? Eu ce să fac?

VOIEVODUL NENOROC

Tu fură!

CEILALŢI

Nici noi n-avem nimica!...

VOIEVODUL NENOROC

Furaţi, furaţi şi voi,
Furaţi cu toţi! Aprindeţi palatele semeţe,
Ucideţi fără milă, şi-atuncea or să-nveţe
Că cei ce stau în umbră bătuţi de nenoroc,
De n-au un pic de soare, îşi fac ei singuri foc!
Furaţi, furaţi! Pătrundeţi în casele bogate,
Daţi drumul la zăgazuri, şi apele-nspumate
Să cadă şi să-nece pământu-n calea lor...
E ceasul când vorbeşte oţelul de topor...
E ceasul răzbunării.

UN ŢĂRAN

Aşa e!

ALT ŢĂRAN

Vrem topoare...

ALTUL

Şi furci!

ALTUL

Şi coase!

TOŢI

Coase!

UN ŢĂRAN

Ce mândră sărbătoare!

VOIEVODUL NENOROC

Ucideţi oameni, vite, ucideţi tot!...

ŢĂRANII

Da! Da!

VOIEVODUL NENOROC

Aprindeţi tot în cale...

ŢĂRANII

(ieşind ameninţători)

Apriridem tot...

VOIEVODUL NENOROC

Aşa!

Aşa, copii!...

(Ţăranilor:)

Ce braţe, ce minţi înflăcărate...

Ce inimi oţelite!...

DRACUL

Cuvântul tău, argate,
A fost ca o scânteie şi focul s-a aprins,
Şi arde, şi se nalţă… Cuvântul tău a-nvins…

(Se-aud bătăi în poartă.)

VOIEVODUL NENOROC

Ascultă!…

(Tare.)

Cine-i?… Intră!…

(Voie-Bună intră cu capul în jos temându-se. E zdrenţăros.)

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Noroc şi sănătate!

DRACUL

Noroc şi voie-bună! De unde vii, fârtate?
Ia stai colea!… Ce veste?…

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ
(aşezându-se)

Nimic! Sunt obosit…
Aveţi ceva?… Mi-e foame…

(Dracul îi pune pe masă bucata de pâine şi o oală de mâncare.)

DRACUL

Ei, ce-ai mai auzit
Prin lume?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mai nimica!... Vechi sunt toate!

DRACUL

Mi se pare —
Mă uit la păr, la straie — că vii din depărtare,
Şi- acuma?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Plec spre ţara lui Roşu-împărat...

DRACUL

Aha! Au prins fugarii? Ce ştii? I-au spânzurat?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ
(tresărind cu teamă)

De ce fugari e vorba?... Eu nu ştiu... Noapte bună!
Eu n-am aflat nimica.

(Se duce să-şi ia desagii.)

DRACUL
(Lui Nenoroc)

De ce nu vrea să spună?
Să ştii, în aste treburi el nu-i străin deloc...

(Se apropie de Voie-Bună, cu opaiţul în mână.)

VOIEVODUL NENOROC
(la lumină îşi recunoaşte fratele)

Pe viaţa mea, străinul acesta...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ
(recunoscându-l, vesel)

Nenoroc!...
(Se îmbrăţişează.)

VOIEVODUL NENOROC

Da, eu sunt, frate dragă!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ
(arătând pe diavol)

Fereşte-te!...

VOIEVODUL NENOROC

Nu-ţi pese!...
El ştie tot... Hangiul acesta mă-nţelese
Şi-mi dete tot. E darnic!... Încrede-te în el!
E frate-meu, crâşmare... Tu nu ştiai?...

DRACUL

Defel!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ
(lui Nenoroc)

Ai dus necazuri multe?

VOIEVODUL NENOROC

O, da!

VOIEVODUL VOIE BUNĂ

Şi eu ca tine!
Dar n-am rodit nici lacrimi, nici sânge, nici suspine...

Ci fruntea mea de-a pururi spre cer s-a înălţat;
Din voia lui sunt toate — să fie lăudat!
Am dus o viaţă aspră, cuminte şi plecată,
Dar Domnul îmi trimite cereasca lui răsplată...

VOIEVODUL NENOROC

Răsplată? Ce răsplată?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Ţi-aduc frumoase veşti...

VOIEVODUL NENOROC

Mai repede... Sunt dornic... Ce veste?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nu ghiceşti?
Bătrânul nostru paznic cutreieră pământul,
Adună oşti întruna şi repede, ca vântul,
Aleargă spre cetatea lui Roşu-împărat
În care tot norodul acum s-a răsculat
Cerând domnia veche, cerând pe Voie-Bună...
Curtenii, într-un cuget, din patru părţi s-adună;
Şi nu mai vor domnia vrăjmaşului!... De-acum,
Sfârşită-i suferinţa!... Un drum mai am, un drum,
Şi mâine, când pe turnuri va trece mândrul soare,
Vedea-va tot pământul o mândră sărbătoare:
Pe tronul ţării noastre voi fi încununat...
Arhanghelul dreptăţii să fie lăudat!...

DRACUL

Pe omul bun din fire şi Dracul îl ajută!

VOIEVODUL NENOROC

Ai spus ceva, crâşmare?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mireasa mea pierdută,
Logodnica visată — va fi soţia mea!
La curtea-mpărătească m-aşteaptă...

DRACUL

Vom vedea!
Dar pân-atunci, odihnă.

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Aşa e!... Ai dreptate!...

DRACUL

Tu culcă-te acolo. Iar tu, aici!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(întinzându-se pe o laviţă-n fund)

O, frate,
Mai am atâtea lucruri... dar când ne-om deştepta
Ţi-oi spune. Noapte bună! Adorm în paza ta!

(Se înveleşte într-o velinţă şi adoarme. Nenoroc nu poate să doarmă şi rămâne gânditor pe laviţa din faţă pe care se culcase. La spatele său, Dracul.)

DRACUL

(rar, fără ca Nenoroc să întoarcă capul)

Nu poţi să dormi. În pieptu-ţi se zbate o dorinţă,
Te simţi în pragul vieţii, şi-o singură fiinţă

Te-mpiedică — aşa e? Stăpân pe-mpărăţii
Ai fi, dar ai în cale un om!

VOIEVODUL NENOROC

De unde ştii?
De unde ştii? Mi-e frică!

DRACUL

Mai ştiu apoi că gândul
Te poartă către visul pe care ani de-a rândul
L-ai tors: să fii odată tu însuţi împărat...
De n-ar fi el, chiar mâine ai fi încununat!...

VOIEVODUL NENOROC

Minţi! Minţi...

DRACUL

Nu mint! Aşa e!

VOIEVODUL NENOROC

De unde ştii, crâşmare?

DRACUL

Eu ştiu că vrei să-nlături pe fratele mai mare...
Ei bine, gândul ăsta să ştii că nu e rău...
Eu nu te-ndemn; dar dacă aş fi în locul tău
Şi numai lucrul ăsta mi-ar sta în cale mie,
Să fiu aşa, deodată, stăpân pe-o-mpărăţie,
De-aş fi ca tine, vere, eu n-aş mai pregeta...
Dar nu sunt eu. De-aceea te las... E treaba ta!

(După o pauză.)

Ar fi uşor cuţitul şi-atâta. Cine ştie?
În lipsa lui pe cine chema-vor la domnie?
Ai fi alesul mâine — iar nu un om sărac...
Dar, treaba ta, băiete!...

(Se culcă.)

VOIEVODUL NENOROC

(după ce a stat pe gânduri)

Ei bine, am s-o fac!

(Scoate cuţitul de la cingătoare şi cu paşi hoţeşti se apropie de Voie-Bună.)

ARHANGHELUL MIHAIL

(oprindu-i mâna în clipa când vrea să dea)

În lături!

VOIEVODUL NENOROC

(îngrozit, îngenunchează)

Îndurare!

ARHANGHELUL MIHAIL

Ce-ai vrut să faci, Caine?
Voiai o pradă nouă?

VOIEVODUL NENOROC

Îndură-te de mine,
Mi-e mintea rătăcită!...

ARHANGHELUL MIHAIL

De-acuma s-a sfârşit!
Aşteaptă-ţi pedepsirea!...

VOIEVODUL NENOROC

Iertare!... Am greşit!...

ARHANGHELUL MIHAIL

Nimica nu mai poate de-acuma să te-ajute.
În gura lui de flăcări te-aşteaptă iadul — du-te!

VOIEVODUL NENOROC

Îndură-te!

ARHANGHELUL MIHAIL

Zadarnic! Să nu te rogi de-acum!

VOIEVODUL NENOROC

Tot sângele mi-e flăcări!...

ARHANGHELUL MIHAIL

Şi inima ţi-e scrum!...
Să nu te mai ajungă lumina sfintei zile!
Te cheamă iadul — du-te!...

(Lui Voie-Bună:)

Trezeşte-te, copile!

(Arhanghelul piere. Voie-Bună se scoală speriat.)

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Ce vis grozav! Mi-e frică! Oh, cum m-am frământat
În somn!... Dar nu-i nimica... Vedenii... Am visat...
Mă duc... În hanul ăsta sunt lucruri necurate...

VOIEVODUL NENOROC

(rece)

Te du cu bine...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(luându-i mâna şi privindu-l lung)

Vino şi tu, iubite frate...
La marea sărbătoare aş vrea să fii şi tu...
Nu plec de-aicea singur... Te iau cu mine...

VOIEVODUL NENOROC

Nu!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

De ce? De ce? Răspunde-mi!...

VOIEVODUL NENOROC

Rămân aici mai bine
Decât să stau acolo, în umbră, lângă tine...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Întoarce-te! Voi face ca-n dreapta mea să fii
Pe tronul ţării...

VOIEVODUL NENOROC

Nu vreau!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

De ce nu vrei să vii?

VOIEVODUL NENOROC

E trist să pleci în lume cu pieptul înainte,
Semeţ, cu ochiul ager, cu flăcări în cuvinte;
E trist să pleci ca mine — şi-apoi să vii învins…
De ce să cadă braţul pe care l-am întins?…
Aripa mea întinsă, de ce, de ce să cadă?
Nu vreau! Rămân aicea!… Atât cât am o spadă
Şi-un braţ, înfrunt pământul… Mă lupt necontenit!
De-o fi să vin — veni-voi cu visul împlinit!…

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mă plec voinţei tale… Mă duc! Dacă vreodată
Vei fi ajuns acolo, la culmea ta visată…
Sau dacă întâmplarea va face să n-ajungi,
Ascultă-mi rugămintea de frate şi s-alungi
Mândria ta deşartă: întoarce-te acasă!
Sunt fratele mai mare şi grija ta m-apasă!
Acolo, în palatul în care-am înflorit
Ca două flori pe-o creangă, şi-am râs, şi ne-am iubit,
Acolo, unde-odată am tors atâtea vise,
Te-aştept, iubite frate, cu braţele deschise!…

(Se îmbrăţişează.)

Mă duc. Rămâi cu bine! E ceasul să te las…

VOIEVODUL NENOROC

Te du cu bine, frate…

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Copile, bun rămas!…

(Iese.)

VOIEVODUL NENOROC

(întorcându-se)

Şi eu, şi eu, mişelul, voiam... O, ce ruşine!...
Ce mlaştini port în suflet!...

(Privind spre uşă.)

Te du, te du cu bine,
Şi-n calea ta-nflorească grădini de trandafiri!
Atâta bunătate, şi-atât păcat!...

DRACUL

(ridicându-se pe jumătate)

Te miri?
E bun fiindcă pleacă, fiindcă e mai mare,
Fiindcă are tronul!... Şi el ar fi în stare
Să facă lucruri de-astea când n-ar avea nimic...
Hai, lasă remuşcarea şi culcă-te. Eu pic
De somn...

VOIEVODUL NENOROC

S-adorm acuma muncit de remuşcare?
Când văd ce păcătoasă mi-e firea, şi ce mare,
Ce sfânt e cellalt?

DRACUL

Lasă... Hai, culcă-te...

(Se întinde pe laviţă. Nenoroc rămâne gânditor. Afară se aud urlete de oameni.)

VOIEVODUL NENOROC

Auzi?

DRACUL

Începe răzvrătirea. Va fi frumos!...

VOIEVODUL NENOROC

Ce cruzi,
Ce cruzi am fost, crâşmare? Noi, noi le-am dat îndemnul!

DRACUL

O, nu! Eu nu m-amestec. Nu eu făcut-am semnul,
Ci tu!... Eu stau deoparte!... Orice s-ar întâmpla
Să nu arunci pe mine, să ştii!... E vina ta!...

(Zgomotele cresc, câţiva ţărani intră-n han, răsucind furcile şi topoarele.)

ÎNTÂIUL ŢĂRAN
(năvălind în scenă, sălbatic)

Mai dă rachiu, crâşmare!... Prăpădul se întinde;
În fiecare clipă un alt conac s-aprinde...
Un alt ciocoi se duce!... Crâşmare, dă rachiu!...

VOIEVODUL NENOROC
(uitându-se pe uşa hanului)

Pământul e în flăcări şi ceru-i purpuriu!

AL DOILEA ŢĂRAN
(ca şi primul, e aproape nebun)

Rachiu!... Rachiu, crâşmare!... S-arată răzbunarea!
Să vadă toţi de-acuma ce face împilarea!...

DRACUL

Aşa!

VOIEVODUL NENOROC

Zi… merge bine!

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Să ştii!

VOIEVODUL NENOROC

Tu ce-ai făcut?

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Abia plecai de-acasă şi ochii mi-au căzut
Pe-o casă boierească. Mă uit. Părea pustie.
Dau foc. Ardea, măi vere, ca soarele-n chindie…
Trei plopi avea la poartă.

VOIEVODUL NENOROC

Trei plopi?

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

Da! Şi-i văzui…

VOIEVODUL NENOROC
(întrerupând)

Dar bine, casa-aceea era a mea!…

DRACUL

A lui!…
A lui era, săracul!…

ÎNTÂIUL ŢĂRAN
Cum?

VOIEVODUL NENOROC

Casa ce mi-o dete
Pe munca mea, hangiul…

DRACUL

(celui de-al doilea ţăran)

Tu ce-ai făcut, băiete?

AL DOILEA ŢĂRAN

Treceam pe lângă focul de care spune el
Şi văd o turmă. Doamne, ce vite! Prind un miel
Şi zvâr! cu el în flăcări… Mai prind şi o mioară
Şi zvâr! cu ea în flăcări uşor… era uşoară!
Mai prind apoi o capră, dar vezi, era cam grea…
S-o spintec, zic. Cu pumnul am scos apoi din ea
Un ied, şi măruntaie, şi tot — le-am scos afară!…

VOIEVODUL NENOROC

O, ce cumplit e omul când vrea să fie fiară!

AL DOILEA ŢĂRAN

Omor apoi ciobanul, un moş…

VOIEVODUL NENOROC

(întrerupând)

Să nu mai spui!…
Ciobanul meu!… Şi turma era a mea!…

DRACUL

A lui!
A lui era, săracul!…

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e viaţa sfărâmată!

ÎNTÂIUL ŢĂRAN

De, ce să-i faci! Aşa e!...

AL DOILEA ŢĂRAN

Se-ntâmplă câteodată...

(Ies amândoi.)

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e viaţa prăpădită... M-am dus. S-a isprăvit!
Păcatelor trecute pedeapsa le-a venit!...

VESTE-REA

(intră repede; lui Nenoroc)

Îţi arde casa-n flăcări, iar turma ta bogată
S-a dus în foc! Averea-ţi de-acum e spulberată!...

VOIEVODUL NENOROC

Prietene, ascultă să-ţi dau şi eu un sfat...
Când ai vreo veste bună de dat cuiva, în sat,
Tu du-te şi o spune, că faci o bucurie...
Dar dacă vestea asta se-ntâmplă ca să fie
O moarte... o ruşine... o boală... sau un foc,
De vrei să n-ajungi cobe, să n-o mai spui deloc!
Te-ntreabă vreunul? Fă-te "n-aude şi n-a-vede",
Căci cel ce află răul prin gura ta — te crede
Pe tine vinovatul! Ascultă ruga mea:
În nici o-mprejurare să nu duci vestea rea!

(Ţăranul iese.)

DRACUL

De ce-i spui toate astea?

VOIEVODUL NENOROC

Ştiu eu?… mi-e plin paharul.
Mi-e mintea rătăcită… Doar tu-mi cunoşti amarul.
În gândurile mele cu tine doar mă-mpac…
Mă simt la o răscruce — şi nu ştiu ce să fac!
Un sfat! E-ntâia oară când simt că o povaţă,
Oricare-ar fi… oricare… te mângâie şi-nvaţă,
Mi-ar fi, în aste clipe, scăparea! Dă-mi un sfat,
Un sfat, un sfat!

DRACUL

Oricare?

VOIEVODUL NENOROC

Oricare, şi-am scăpat!
Pământul se-nvârteşte… Tu-mi pari un sfânt, crâşmare,
Cuvântul tău acuma e dulce alinare.
Un sfat…

DRACUL

Făgăduieşte-mi că orice am să-ţi spun
Vei face!…

VOIEVODUL NENOROC

Iată — mâna! Vorbeşte… mă supun…
Mi-e dor de-un sfat, şi-acela ţi-l cer acuma ţie;
O, tu ce-mparţi cuvântul în clipe de beţie!

DRACUL

Îmi ceri un sfat — urmează-l! Doar sfatul necerut,
Acela doar se calcă!...

VOIEVODUL NENOROC

Te ascult... mă simt pierdut...
Povaţa ta, crâşmare, ţi-o cer

(îngenunchează)

ca-n rugăciune.

DRACUL

Vei face tot? Răspunde.

VOIEVODUL NENOROC

Ascult tot ce-mi vei spune.
Vorbeşte!

DRACUL

Să te spânzuri!

(Voievodul Nenoroc se ridică speriat.)

Da! Da! Să-ţi legi de gât
Un ştreang, şi scapi de toate!...

VOIEVODUL NENOROC

(amar)

Atâta tot?

DRACUL

Atât!

VOIEVODUL NENOROC

Ei bine, nu, Satano, aceasta n-o voi face!

(Se repede la diavol.)

Te ştiu... te ştiu acuma!...

DRACUL

Cum?

VOIEVODUL NENOROC

Nu te mai preface,

Satano!

DRACUL

(descoperindu-se)

Da, sunt Dracul; şi astăzi, ca şi ieri,
Îţi sunt mereu în cale. Sunt cel ce dă plăceri
Oricând, oricui le cere. Dar vreau în schimb răsplată.
Răsplata ta e ştreangul. O viaţă zbuciumată —
Aşa mi se plăteşte!

VOIEVODUL NENOROC

Nu vreau, nu vreau să mor!
Afară! Piei, Satano!...

DRACUL

Zadarnic!

VOIEVODUL NENOROC

Ajutor!

DRACUL

Zadarnic strigi!

(Scena se umple de lumină roşie.)

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e frică! văd flăcări! Îndurare!…

DRACUL

Să nu te mişti de-aicea! De-acum te ţin în gheare.
O veche datorie — e ceasul să mi-o dai!

VOIEVODUL NENOROC

Îndură-te de mine, Arhanghele Mihai!
Coboară înc-o dată! Îndură-te de mine!
Dă-mi pacea ta… lumina… dă-mi zările senine.
Voi fi, de-acum, Stăpâne, copilul tău supus!

DRACUL

Fă-ţi cruce! Ai dreptate! Ridică-ţi ochii-n sus!…
De ce nu chemi pe înger în clipa de ispită
Când Dracul te îmbie cu viaţa înflorită?
De ce doar la nevoie să chemi pe Dumnezeu?

VOIEVODUL NENOROC

(cu ochii în sus)

Îndură-te, Stăpâne!

DRACUL

De-acuma, eşti al meu!
E ceasul răfuielii… Ţi-am dat tot ce-ai voit.
Dă-mi viaţa ta!

VOIEVODUL NENOROC

Ucide! Mi-e pieptul dezvelit!

DRACUL

Era uşor aceasta de mult! Dar vreau prin tine
Să mori! Fă-ţi seama singur…

VOIEVODUL NENOROC

De ce?

DRACUL

Mi se cuvine!
Ţi-am dat atâtea lucruri, e ceasul să-mi plăteşti!

VOIEVODUL NENOROC

Nu! Nu vreau! Nu vreau!

DRACUL

Aşa? Te-mpotriveşti?
Ei bine, nu!… Te prinse prea repede uitarea…
Femeile frumoase, beţia, desfătarea,
Şi vorbele-nflorite, lumina şi cântarea,
Şi vinul roşu, negru, în cupe de cleştar —
Erau frumoase toate! Şi cum minţeai! Ce dar
De-a spune lucruri nouă din ţări închipuite!
Să vezi priviri uitate şi feţe-nmărmurite,
Şi cântece, şi dansuri jucate-n cinstea ta…
Ei bine, toate-acestea eu nu le voi uita!…
Ţi-am dat de toate: aur, femeie şi minciună,
Şi spadei tale dat-am plăcerea să răpună;
Ţi-am dat beţia vieţii oricând şi orişicum,
Ţi-am dat destul! E ceasul!… Dă-mi sufletul acum!

Credeai că toată viaţa va fi o sărbătoare?
Credeai că totdeauna va fi învingătoare
Frumoasa mână albă cu care ai lovit?
O, nu, o, nu! Sfârşitul soseşte totdeauna...
A vieţii culme verde îşi ţărmură minciuna...
Prăpastia te-aşteaptă... un pas... mai ai un pas...
Alege-ţi ştreangul... ştreangul... atât ţi-a mai rămas!

VOIEVODUL NENOROC

Dar nu mi-ai dat nimica. Abia de-au fost gustate
Bucatele întinse... plăcerile-mbiate...
A fost o cină mare, dar n-am plecat sătul;
Mi-ai dat să gust şi-atâta!

DRACUL

Şi-atâta e destul!
Tot ce-ai gustat înseamnă c-a fost al tău. Palatul,
Grădinile pe care le-arată-n drum bogatul
Le vezi şi tu ca dânsul... De ce sunt ale lui
Când ele-mpart miresme în calea orişicui?

VOIEVODUL NENOROC

Te ştiu...te ştiu! În vorbe eşti meşter, Necurate!
Prin gura ta dibace ne par adevărate
Minciunile grozave! De-aş şti c-ai fost cinstit,
Ţi-aş spune: socoteala ce-aveam s-a răfuit;
Mi-ai dat beţia vieţii — îţi dau şi eu răsplata!
Ia-mi sufletul acuma!... Dar cel care-nşelat-a
Ca tine, să rămână şi dânsul înşelat!...
Nu vreau să ştiu de tine; nu vreau!

DRACUL

Adevărat?

VOIEVODUL NENOROC

Ai spus tu singur: leul să fie leu. Ei bine,
Satana e Satana!

DRACUL

Dar asta cum mai vine:
Satana e Satana? Un lucru nou ai spus?
Eu sunt lumina care, urcând de jos în sus,
Aduce răzvrătirea...

VOIEVODUL NENOROC

Nu, nu eşti răzvrătirea...
Lumina care creşte din negură, gândirea,
Avântul către vârfuri scăldate-n zori de zi!...
Nimic din toate astea... Eşti diavolul...

DRACUL

Ei, şi?

VOIEVODUL NENOROC

Şi diavolul înseamnă ispita şi urgia,
Minciuna, înşelarea şi prefăcătoria,
Bârfeala, umilinţa, îndemnul la păcat,
Cuvântul ce se calcă — eşti iadul blestemat.
Eşti ura şi surâsul ce-n taină se-mpreună,
Eşti glasul neputinţei, ce urcă pân' la lună!...
Sunt hoţi care-n necinste rămân cinstiţi, dar tu,
Tu nu ţii învoiala păcatului, nu, nu!
Am stat prea mult de vorbă...

DRACUL

Dar uiţi că desfătarea
Atâtor ceasuri...

VOIEVODUL NENOROC

Câine! Mi-ai dat şi remuşcarea;
N-ajunge preţul ăsta?

DRACUL

Cu roade şi cu vin
Ţi-am stins plăcuta sete...

VOIEVODUL NENOROC

Apoi mi-ai dat venin...

DRACUL

Cu feţi-frumoşi şi zâne la masă-mbelşugată
Ai stat!...

VOIEVODUL NENOROC

Dar pâinea tare cu praf amestecată?...

DRACUL

Pe puf şi pe mătase adesea te-am culcat!

VOIEVODUL NENOROC

Adesea nişte paie şi-o piatră-mi fură pat!...

DRACUL

Veşminte de mătase ţi-am dat odinioară!

VOIEVODUL NENOROC

Dar nu mi-ai dat şi zdrenţe apoi?

DRACUL

Nu, o comoară
Ţi-am dat! Adu-ţi aminte, comori peste comori!

VOIEVODUL NENOROC

N-am fost silit în urmă să cer la cerşetori?
Dar cine, cine poate cu tine să vorbească?...
Rânjeşti întotdeauna o vorbă-nţelepţească...
Dreptatea e cu tine atuncea când vorbeşti!
Dar faptele te-arată ce câine rău îmi eşti!

DRACUL

Ai vrut să faci răscoală, şi eu ţi-am dat cuvântul!

VOIEVODUL NENOROC

Averea mea în flăcări şi-acum o bate vântul!

DRACUL

Ţi-am dat destul — ajunge!

VOIEVODUL NENOROC

Mi-ai dat şi remuşcări!...
Priveşte-le, priveşte cum vin din depărtări
În stoluri roşii, negre!

(Scena se umple de lumină roşie care izbucneşte din toate părţile.)

Priveşte-le, crâşmare,
Priveşte-le, Satano!

DRACUL

Aşa! Te ţin în gheare!
Ha, ha! Hai! Ştreangul! Ştreangul!

VOIEVODUL NENOROC

(îşi face cruce)

Mă-nchin, Satano, piei!
Cântaţi, cântaţi, arhangheli!

DRACUL

Să cânte dacă vrei!

(În culise latră câini, miorlăie pisici, ţipă bufniţe şi cântă cocoşi.)

Cântaţi, cântaţi, arhangheli, aproape, mai aproape...
Să cânte cucuveaua! În flăcări să-l îngroape!
Pisicile să ţipe! Cocoşilor, cântaţi!
Cântaţi, cântaţi, arhangheli; voi, câinilor, lătraţi!...

(Deodată toate tac. Nenoroc rămâne cu ochii ţintă, şi, ca un ecou, îşi aduce aminte vorbele tatălui său.)

VOIEVODUL NENOROC

"Cânta cocoşul negru şi rele ursitoare
În jurul tău, la leagăn, danţau, danţau uşoare,
Ţinându-se de mână cu degete subţiri,
Ursindu-ţi toată viaţa cu rele prevestiri!"

(De departe se aude corul îngerilor.)

CORUL ÎNGERILOR

Zadarnică răsună
A harfelor strună,
Iertarea-i un vis,
Nădejdea e moartă
Şi-a raiului poartă
De-a pururi s-a-nchis!

VOIEVODUL NENOROC

Dar ce s-aude acolo?... Sunt îngerii... departe...
Privirile sunt plânse şi harfele sunt sparte...
Abia o fâlfâire... un zbor grabit pe sus...
S-a stins, s-a stins lumina, iar îngerii s-au dus...
S-au dus de-a pururi...

(Zgomotele încep iar, lumina nouă izbucneşte, zidul hanului piere şi în fund se vede iadul cu oameni spânzuraţi şi munciţi de diavoli.)

DRACUL

Ştreangul!

VOIEVODUL NENOROC

Satano, la o parte!
În lături!

AL DOILEA DRAG

Ştreangul! Ştreangul!

VOIEVODUL NENOROC
(aiurând)

Şi harfele sunt sparte...
Pe cine văd acolo? E Verde-împărat!...
O, tată!

DRACUL

Ştreangul! Ştreangul!

VOIEVODUL NENOROC

Cocoşul mi-a cântat
Şi harfele sunt sparte... Şi îngerul se duce...

DRACUL

(pe când ceilalţi fac horă împrejurul lui Nenoroc)

Eu sunt cocoşul negru ce cântă la răscruce!
Al meu ai fost din leagăn şi-acum te stăpânesc,
Eu sunt cocoşul negru! Ha! Ha!

VOIEVODUL NENOROC

Înnebunesc!

(Cade.)

Cortina

ACTUL VI

O piaţă în cetatea lui Roşu-împărat. În faţă e palatul din care se văd, la stânga, numai treptele mărginite de un zid de piatră. Trei spânzurători, în fund, la stânga, pe o stâncă, deasupra mării, sub care stă călăul aţipit. Din dreapta intră Paznicul cel bătrân însoţit de Voie-Bună. Amândoi au bărbile lungi, sunt îmbrăcaţi în zdrenţe. Zori de zi.

PAZNICUL BĂTRÂN

Şi iată-ne acasă!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Cum tremur!

PAZNICUL BĂTRÂN

Sst! Tăcere!
Ascunde-ţi bine faţa, căci umbra nopţii piere
Şi poate ne-or cunoaşte sub strai de cerşetori...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Presimt izbânda noastră în roşiile zori!

CĂLĂUL

(trezindu-se)

Aud un glas.

(Tare.)

Străine, opreşte-te din căle,
Întoarce-o clipă gândul din visurile tale
Şi spune-mi dacă noaptea mai stăruie sau nu...
Sunt orb!...

PAZNICUL BĂTRÂN

(lui Voie-Bună)

Călăul!

CĂLĂUL

Spune: e noapte, ori trecu?

PAZNICUL BĂTRÂN

Trecut-a noaptea. Cerul întreg se limpezeşte,
Iar marea simte ziua, căci freamătu-i descreşte
Şi-adoarme obosită de-atâtea zbuciumări...
Corăbii cresc departe, pe largu-ntinsei mări.

(Dinspre dreapta trec umbrele celor şapte purtători de facle, stinse acum.)

Se-ntorc luminătorii cu faclele sfârşite...

CĂLÂUL

Şi numai eu, sărmanul, cu pleoapele lipite
Mai stau acum de veghe sub trei spânzurători.

PAZNICUL BĂTRÂN
(făcând un semn lui Voie-Bună)

Aştepţi ceva? Pe cine?

CĂLĂUL

Un paznic, doi feciori,
Fugarii ce scăpară din temniţa adâncă...
Aştept de luni de zile, aştept şi mâine încă,
Şi-apoi mă spânzur singur!

PAZNICUL BĂTRÂN

De ce?

CĂLĂUL

În lipsa lor,
În locul lor, eu spânzur trei oameni din popor...

PAZNICUL BĂTRÂN

De ce să spânzuri oameni?

CĂLĂUL

Stăpânul porunceşte...
Aleargă oastea ţării — fugarii nu-i găseşte,
Şi cei ce vin cu vestea că tot nu s-au găsit
Îi spânzură, de ciudă, pe ei!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O, e cumplit!...

CĂLĂUL

Şi-acum, mulţimea crede că eu sunt vinovatul;
Nu ştie că, de spânzur, ascult pe împăratul!

PAZNICUL BĂTRÂN

De ce ai meşteşugul acesta trist şi rău?
Pari om de omenie — de ce să fii călău?
De nu mă-nşală ochii, te tragi din viţă mare...

CĂLĂUL

Cerusem astă slujbă crezând-o ca oricare;
Ca toţi slujbaşii ţării, nu vream să fac nimic...
Dar, vai, venit-a vremea ca viaţa s-o ridic
La zeci şi zeci de oameni. De când domneşte-n ţară
Un vodă nou, mai roşu, mai aprig ca o fiară,
Omor mereu. Pe ochii-mi s-a pus o pânză grea.
Din tot ce mă-nconjoară nimic nu pot vedea
Afară de cumplita, de zilnica mea pradă...
Zadarnic mai încearcă privirea mea să vadă...
Din somnul ei, de-acuma nimic n-o va trezi:
Nici marea ce se scaldă în roşii zori de zi,
Nici razele de aur din ceasul înnoptării,
Nici stolul de cocoare ce trec în largul zării,
Nici pânza de corăbii ce vin, şi trec, şi pier,
Nici hainele de preot, şi nici albastrul cer!...

(Se aud murmure de glasuri şi trâmbiţe.)

Dar trâmbiţele cântă, norodul se adună;
Se scoală împăratul şi vine. Ce furtună

Va fi când o să afle că tot nu s-au găsit
Fugarii!...

(Mulţimea intră prin dreapta.)

UN OM DIN MULŢIME

Ce s-aude?

CĂLĂUL

Nimica.

UN OM DIN MULŢIME

N-au venit?
Călăule, ascultă, vrem pradă-mpărătească!
Să spânzuri împăratul — de nu pot să-i găsească!
Noi nu mai vrem să piară ai noştri spânzuraţi!

AL DOILEA OM

Mai daţi-ne odată şi sânge de-mpăraţi!

(Trâmbiţele cântă. Roş-împărat intră din stânga. Mulţimea tace.)

ROŞ-ÎMPĂRAT

(către mulţime)

De ce nu-mi daţi fugarii? Nici somnul nu s-agaţă
De mine! Vreau fugarii! Să-i văd! Cumplita viaţă
Ce-o duc de când scăpară — eu n-o mai pot răbda!
Călăule, ce veste?

CĂLĂUL

Nimic, măria-ta!

(Intră trei soldaţi.)

ÎNTÂIUL SOLDAT

Măria-ta, nimica!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Vorbiţi; s-aud. Cuvântul
Acesta vă e soarta!

ÎNTÂIUL SOLDAT

Umblarăm tot pământul,
Dar nu le-am dat de urmă! Îndură-te de noi!

ROŞ-ÎMPĂRAT

(lovindu-l cu pumnii)

Mişei!... Nemernici! Leneşi! Amar şi vai de voi!

(Tare.)

Să-i spânzure! Acuma! Să-i văd jucând la soare.

(Călăului:)

Cu capu-n jos să-i spânzuri! Hai, leagă-i de picioare!
Şi mâine de-or să vină alţi trei cu vestea rea
Acelora să le-afli o moarte mult mai grea!
Să tremure pământul... să tremure de mine...
Oştire e aceasta? Ruşine ei, ruşine!...
De-un an întreg nu poate să prindă trei fugari!
V-arăt, v-arăt eu vouă! A, ţară de tâlhari,
Ţi-arăt eu ţie! Lasă! Ţi-arăt, ţi-arăt eu ţie!

(Iese furios pe unde a venit.)

UN OM DIN MULŢIME

În trăsnet se preface cumplita lui mâine!
Ce soartă ne aşteaptă, de-acum, ce chinuri noi?

AL DOILEA OM

A spus aşa: “Ruşine!”…“Amar şi vai de voi!”

PAZNICUL BĂTRÂN

(ieşind din mulţime)

Nu credeţi că-mpăratul cu gluma se întrece?
Se duc copiii ţării pe rând, şi el petrece?
Dar unde vom ajunge murind tot câte trei?
Şi câtă vreme încă răbda-vom, dragii mei?
În goana după prada cu care se hrăneşte,
De treburile ţarii el nu se îngrijeşte,
Şi ţara noastră piere, căci n-are împărat…

MULŢIMEA

Aşa e!

PAZNICUL BĂTRÂN

Buni prieteni, ce vremi am apucat!
Aveam un domn puternic şi drept, pe vodă Verde;
Ştia să pedepsească, ştia şi să dezmierde…
Dar, vai, veni vrăjmaşul cumplit şi l-a ucis,
În temniţă adâncă urmaşii i-a trimis,
Şi ţara toată plânse cu dânşii împreună!

UN SUPUS

Păcat că nu trăieşte voinicul Voie-Bună!

PAZNICUL BĂTRÂN

Ei bine, voievodul pe care l-aţi dorit —
Trăieşte!…

UN GLAS

Unde-i?

PAZNICUL BĂTRÂN

(arătând pe Voie-Bună)

Iată-l! Acesta-i! N-a murit!
Acesta-i împăratul! Priviţi-l înc-o dată!...
Durerea se răfrânge pe faţa lui brăzdată
Şi lacrimile multe obrazul i-au săpat...
Acesta e feciorul lui Verde-împărat!...
Acesta e copilul pe care, altădată,
Noi toţi îl cunoscurăm cu faţa-mbujorată,
Trecând pe cal mai mândru ca soarele în zori...
În calea lui, pe vremuri, zvârlit-aţi voi cu flori...
Priviţi-l înc-o dată — acesta e urmaşul
Acelui neam de fală pe care ucigaşul
Voia să-l nimicească târându-l în noroi!
De n-ar fi fost dreptate în ceruri, pentru noi,
De n-ar fi fost un înger să-l ia, să-l ocrotească,
Copilul fără seamăn, de viţă-mpărătească,
Voinicul Voie-Bună era pământ!

UN OM DIN MULŢIME

Pământ
Să fie toţi mişeii!

PAZNICUL BĂTRÂN

Dar, vai, mişeii sânt
Şi-acum în sfatul ţării, în fruntea ei!

MULŢIMEA

Să piară!
Să piară toţi! Să piară! Afară toţi, afară!...

PAZNICUL BĂTRÂN

Aşa... aşa... prieteni! Norodul credincios
Nu-i câine ce se pleacă de dorul unui os!
În glasul vostru geme acum întreaga ţară,
Norodul care piere când trebuie să piară,
Dar care face totul când vrea... Strigaţi mereu,
Caci glasul vostru suie măreţ la Dumnezeu!

MULŢIMEA

Trăiască Voie-Bună!... Trăiască voievodul!
Trăiască împăratul! Pe el îl vrea norodul!

PAZNICUL BĂTRÂN

Strigaţi în tot oraşul că noul împărat
Din neamul vechi al ţării va fi încununat!

MULŢIMEA

(risipindu-se în cete)

Trăiască împăratul! Trăiască Voie-Bună!

PAZNICUL BĂTRÂN

Cununa ta, stăpâne, acuma se răzbună,
Şi pulberea străbună în somn a tresărit,
Şi chipurile sfinte din cadre au zâmbit!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mi-e inima cuprinsă de-o mare bucurie,
Şi totuşi simt că teama ce-n suflet întârzie
Nu vrea să plece...

PAZNICUL BĂTRÂN

Teama ce-n sufletu-ţi şopti
E numai îndoiala că nu vom izbândi!

Nu-ţi pese de izbândă, căci ea va fi frumoasă!
Întreaga oaste-a ţării ne este credincioasă,
Iar paznicii sunt gata la cel dintâi cuvânt
Să-ţi dea în mână capul vrăjmăşului înfrânt!

(Se aud zgomote.)

Ascultă, e mulţimea ce vine! O furtună!

(Poporul năvăleşte în scenă.)

MULŢIMEA

Trăiască împăratul! Trăiască Voie-Bună!

ROŞ-ÎMPĂRAT
(aleargă din dreapta, însoţit de patru ostaşi)

Ce-s urletele-acestea? Ce vreţi, supuşii mei?

UN OM DIN MULŢIME

Noi vrem să-nvingă legea: să piară cei mişei!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Şi ce mişei să piară?

UN OM DIN MULŢIME

Acei ce stau în frunte
Şi-ascultă, fără milă, îndemnurile crunte
Ce fac supuşii ţării să moară câte trei!

ROŞ-ÎMPĂRAT

Atunci îmi cereţi moartea şi mie!

UN OM DIN MULŢIME

Dacă vrei
Şi crezi c-am spus aceasta — să piei şi tu!

MULŢIMEA

Să piară!

ROŞ-ÎMPĂRAT

(lovind pe omul din mulţime)

Îmi spui aceasta mie? Înfrunţi stăpânul, fiară!?

PAZNICUL BĂTRÂN

(oprindu-i mâna)

Să nu loveşti! În lături! Norodu-i răzvrătit.
Supune-te, caci ceasul dreptăţii a sosit.

(Mulţimea îi înconjoară.)

ROŞ-ÎMPĂRAT

Soldaţii mei!...

(Oştenii nu se mişcă.)

PAZNICUL BĂTRÂN

Zadarnic! Cetatea e luată,
Oştirea e a noastră!... E ceasul de răsplată...
E rândul meu acuma să strig: legaţi-l!

(Roş-împărat se-mpotriveşte.)

ROŞ-ÎMPĂRAT

Cum?

PAZNICUL BĂTRÂN

Soldaţi, îngenuncheaţi-l!

(Soldaţii îngenunchează pe Roş-împărat.)

Dă-mi sabia!

(Îi scoate sabia.)

Şi-acum

Călăul să purceadă cu el la închisoare,
Să vadă înc-o dată cum trece sfântul soare
Pe cer, şi-apoi în lanţuri să stea întreaga zi
Privind spânzurătoarea în care va muri!

(Călăul şi oştenii duc pe Roş-împărat.)

Iar cei ce-au fost cu dânsul în clipa când sosit-a
La noi — şi ei să piară! Să vadă că ispita
De-a fi plecaţi îndată oricărui venetic
Le dă răsplata morţii când nu le dă nimic!
Iar noi, supuşii ţării, cuprinşi de veselie,
Prin cântece şi jocuri vom face să se ştie
Că ţara noastră scumpă de-a pururi a scăpat!
Trăiască Voie-Bună, slăvitul împărat!
Să afle-ntreaga ţară măreaţa sărbătoare...

(Fanfare; prin fund, trec oştirile lui Voie-Bună.)

Veniţi, veniţi întruna, oştiri învingătoare,
Vulturi, şi zimbri falnici, şi zmei, şi paralei,
În şiruri nesfârşite — veniţi, oştenii mei!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(în faţă la intrarea palatului, îngenunchează)

Slăvită fii de-a pururi, o, pronie cerească!
Vai, gura mea nu află cuvânt să-ţi mulţumească!

UN SFETNIC

(împăratului Voie-Bună)

Şi-acuma, când ursita cerească s-a-mplinit,
Îţi dăm, mărite doamne, un dar nepreţuit:

Îţi dăm pe Miralena, soţia ta visată...
Coboară-te, domniţă!

(Mira coboară gătită bogat.)

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O, clipă minunată!
De-atât amar de vreme te-aştept, stăpâna mea!...

MIRA MIRALENA

Stăpânul meu, te caut de mult în lumea rea!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Atâta bucurie!

MIRA MIRALENA

Atâta fericire!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ
(pe gânduri)

De ce mă-ngrijorează o tristă presimţire?
Mi-e frică!...

MIRA MIRALENA
(îngrijorată)

Dar...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nimica! Nimica! S-a sfârşit!

MIRA MIRALENA

Şi totuşi stai pe gânduri...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Un gând nelămurit...
Vorbeşte-mi...

MIRA MIRALENA

Înainte aş vrea să-ţi cer iertare!

VOIEVODUL VOIE-BUNA

Dar ce-am să-ţi iert, domniţă?

MIRA MIRALENA

Nebuna mea purtare
Din vremuri... Altădată visam zădărnicii!...
Dar astăzi, cuminţită de-a dreapta ta venii
Să-mpac pe veci această sărmană-mpărăţie,
Să fiu pe veci, stăpâne, supusa ta soţie...
Mă ierţi?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O, Miralena... Îţi cer iertare eu,
Că doar o-mpărăţie e tot avutul meu...
Aş vrea să-ţi dau mai multe. Vrei tu întregul soare?

MIRA MIRALENA

(surâzând)

O, nu!... Să ierţi pe-aceia ce zac în închisoare!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Atât?

MIRA MIRALENA

Să ierţi pe tata!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Pe Roşu-împărat?
Dar uiţi că el ucis-a pe tata?...

MIRA MIRALENA

N-am uitat,
Dar vreau să uiţi tu însuţi trecutele păcate...
Şi vreau să-ncepi domnia voios, cu bunătate.
E tatăl meu! Aibi milă! Eşti bun, fii iertător!
De ce să-ncepi domnia ca el, printr-un omor?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

E tatăl tău!...

(Tare.)

Ei bine, să lase închisoarea;
Cu el, în fruntea mesei, să-nceapă sărbătoarea!

(Încet.)

Mi-e frică! Adă mâna... să mergem în palat,
Mi-e frică...

(Tare.)

Daţi-i drumul lui Roşu-împărat,
Poftiţi-l la ospăţul de nuntă... nuntă mare...
Să cânte trâmbiţi! Vinul să curgă în pahare
Şi cântecul să umple cuprinsu-ntregii firi,
Căci vreau să uit noianul de negre presimţiri.

(Cu mâna Mirei în mână el urcă treptele intrând în palat. Câteva clipe scena e goală. Se aud marşuri vesele. Veste-Rea, îmbrăcat în negru, posomorât, năvăleşte în scenă şi bate de trei ori într-o placă de aramă atârnată la poarta palatului. Câţiva curteni ies din palat îngrijoraţi. Mulţimea începe să treacă iar prin fund.)

UN SFETNIC

Ce veste?

VESTE-REA

Dar ce-nseamnă atâta veselie,
Cântările acestea?

UN SFETNIC

Sărmanul! Nici nu ştie
Ce mare bucurie e-n ţară!

VESTE-REA

Ce să ştiu?
Ce veste-aşa de mǎre?

UN CURTEAN

Că cel mai mare fiu
Din neamul vodă Verde cu cinste se-ncunună!
Hai, strigă: să trăiască!

VESTE-REA

Nu vreau! Ar fi minciună!
De ce să strig aceasta când alţi voinici s-au stins!?

UN SFETNIC

Vorbeşti de împăratul pe care l-au învins?
Ţi-e milă?

VESTE-REA

Nu de dânsul vorbesc!

UN CURTEAN

Atunci de cine?
Te văd cuprins de jale — de jalea cui, străine?

VESTE-REA

Vorbesc de cel mai tânăr, vorbesc de Nenoroc!
E mort!...

UN CURTEAN

E mort! Minciună!

(Îşi scoate sabia.)

Prin sabie şi foc
Să treacă mincinosul... Acum, acum să piară!

VESTE-REA

Opreşte-te, străine, şi-ascultă. De-o să-ţi pară
Povestea mea minciună, ucide-mă, de nu,
Această veste tristă să n-o duc eu, ci tu!
Prin gura ta, străine, să afle împăratul!

(Voie-Bună se iveşte, dar rămâne în umbră.)

Eu vin din depărtare... departe mult. Din satul
În care voievodul era argat...

UN CURTEAN

Argat?

VESTE-REA

Da! Nimeni nu-l ştiuse că-i neam de împărat...
Era la noi. Deunăzi, prin vorbă-nflăcărată,
De ce, nu ştiu, îndeamnă mulţimea-ntărâtată

Să-nceapă răzvrătirea. Pamântul tot ardea,
Şi duhul morţii, negru, prin flacără trecea...
Ardeau păduri, ogoare, bordeie şi palate,
Pocneau sutimi de vite în flăcări aruncate,
Şi el trecea în noapte cu pletele în vânt,
Cu mâinile spre ceruri şi fără de cuvânt.
Trecea ca o nălucă, şi mâinile întinse
Creşteau ca nişte aripi spre zările aprinse...
Trecea ca o nălucă — îl văd, şi-acuma nu-i:
Zbura. Părea că iadul fugea în urma lui.
"Opreşte-te!... Ascultă!..." îi zic. El, iar, nainte.
Apoi se-opri deodată şi-mi spuse: "Ţine minte!
De-o fi să se găsească pe-aici un spânzurat,
Să spui: "A fost feciorul lui Verde-împărat!"

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(ieşind din umbră, îngrozit)

Şi-apoi?

VESTE-REA

Plecai în grabă spre locurile-acestea,
Plecai în grabă mare să spun, întâiul, vestea
Cumplită-a morţii sale.

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nu crezi că te-ai grăbit?

VESTE-REA

O, nu! Cu-ncredinţare vă spun că s-a sfârşit!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Sărmanul!... Astă veste tot sufletu-mi răpune!...
E mort sărmanu-mi frate!...

UN OM DIN MULŢIME

Să-şi facă seama singur! Păcatul ăsta-i mare...
El n-o să aibă preot, nici cruce la-ngropare...

AL DOILEA OM

Păcat!

DRACUL

De-aş fi Satana, aş apune că-i al meu!

UN OM DIN MULŢIME

Păcat!

AL DOILEA OM

(închinându-se)

Să-l ierte Domnul!

DRACUL

Ba el pe Dumnezeu!
De ce să-l ierte Domnul?

UN BĂIAT DIN MULŢIME

Ce vorbe-adevărate:
Să-l ierte el pe Domnul!

(Cei doi oameni din mulţime se depărtează.)

DRACUL

(băiatului)

Copile, ai dreptate...
Îmi placi. Te iau cu mine. Tu eşti un răzvrătit!...

Aveam de mult nevoie de-un tânăr iscusit
În treburile ţării. Să ştii… te iau cu mine.
Primeşti să-mi fii tovarăş, prieten?…

BĂIATUL DIN MULŢIME

Dar ce să fac cu dânsul? Ce-i aurul?

DRACUL

Nu ştii?
Dar aurul înseamnă putere, bogăţii…

(În vreme ce alaiul se scurge lent, într-o direcţie, în fund, în sunetele marşului funebru, Dracul, cu mâna pe umărul băiatului, trece în direcţie contrară, pe primul plan spunând frânturi din balada aurului:)

Arunci un pumn de aur şi vezi crescând deodată
În jurul tău palate…

(Scade vocea, apoi din nou, tare)

Arunci un pumn de aur pe mare…

(Scade tonul)

Corăbii încărcate cu roabe şi păuni…
Arunci un pumn de aur şi cea mai mândră fată…

(Acoperind cu o parte a mantiei umărul băiatului, Dracul iese cu el, continuând ispita)

C o r t i n a

EPILOG*

În sala tronului, la curtea împăratului Voie-Bună. Pe un catafalc, în mijlocul făcliilor, doarme voievodul Nenoroc. Fecioare îmbrăcate în alb îl înconjoară. Sfetnicii cerniţi au încremenit lângă ziduri. De departe se aud cântecele jalnice ale copiilor de casă, însoţite de strune şi organe.

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Te-ai dus, sărmane frate! Te-ai dus! La ce sunt bune
Aceste haine scumpe când inima-mi răpune
O jale grea? Ce veste cumplită m-a lovit,
Sărmane frăţioare — cum, cum te-ai prăpădit!
O, tu, ce-ai fost de-a pururi solie de dreptate,
De ce nu-ţi fuse milă, Stăpâne îndurate?
Tu nu ceri nimănuia şi tuturor le dai —
De ce nu-ţi fuse milă, Arhanghele Mihai?

ARHANGHELUL MIHAIL
(ivindu-se la căpătâiul mortului)

Arhanghelul dreptăţii vorbeşte doar o dată,
Şi cel ce nu m-ascultă cu inima plecată,
Şi cel ce mă înfruntă privindu-mă trufaş —
Acela are parte de negrul meu vrăjmaş...
Arhanghelul dreptăţii vorbeşte doar o dată,
El nu ademeneşte!... Satana se arată
Sub fel de fel de chipuri — eu am un singur glas,
Un singur chip. Satana pândeşte orice pas.

---

* *Acest epilog se suprimă la reprezentare*

Eu zbor senin şi mândru, privind nemărginirea.
Vrăjmaşul meu şopteşte, eu umplu toată firea
Cu trâmbiţe de-aramă, vestind măreţul dar
Al zilelor de mâine… Satana-i cămătar.
Pe clipa cea de faţă el ia o veşnicie…
A iadului ispită e fier ce se mlădie
Dibaci în focul vorbei; cuvântul meu — oţel…
De n-a învins, se frânge! Şi-acum învins-a el!…

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Şi totuşi, vai, ce suflet avuse altădată!
L-a dus în valu-i negru o viaţă zbuciumată…
De ce nu-ţi fuse milă?

ARHANGHELUL MIHAIL

Trimis de Dumnezeu
Nu milă, ci dreptate împart în drumul meu…
De-aş fi al milei înger, eu n-aş lua vieţii
Atâtea flori plăpânde în raza dimineţii,
Eu n-aş lua pădurii stejarii mai semeţi,
Lăsând pe alţii pradă cumplitei bătrâneţi…
Dar fac ce spune Domnul, şi tot ce Domnul spune
Ascunde-o viaţă nouă, ascunde o minune…
Cuvântul lui e mare şi sfânt cum altul nu-i —
În veci de veci să fie slăvit cuvântul lui!
Atuncea când mă cheamă fecioarele curate
Aud din depărtare şi vin să fac dreptate,
Dar nu vin niciodată să mântui de păcat,
Pe cel care o dată, trufaş, m-a înfruntat!
Şi el a fost acela, da, el a fost semeţul…
La ruga mea duioasă răspuns-a cu dispreţul;
Zvârlindu-mă pe mine, cu Dracul s-a-nfrăţit —

Rămână cu Satana pe care l-a dorit!
Acel ce-şi curmă viaţa, ca dânsul, mişeleşte,
Înfruntă astfel cerul, şi cerul nu-l primeşte!...
Cinstita-i socoteală şi toate s-au plătit!
Mai e un loc în iadul cu care s-a-nfrăţit!...

S f â r ş i t

CUPRINS

REFERINŢE CRITICE

Opera dramatică de început a lui Victor Eftimiu este scrisă sub emulaţia teatrului de poezie al lui Ed. Rostand, ce obţine la acea vreme succese răsunătoare în Franţa. Cu un remarcabil instinct artistic dramaturgul a înţeles că n-ar fi putut introduce într-un cadru istoric românesc, fără falsitate, verva, amabila preţiozitate şi fantezia spirituală ce sunt în chip necesar legate de un astfel de teatru şi a ales ca materie basmul, în direcţiunea căruia îl împingea şi exemplul ilustru al lui Maeterlinck. Dar în **Înşir-te, mărgărite** totul e în tradiţia românească, sub raportul materiei, piesa nefiind decât dramatizarea unui basm, cu o mai mare accentuare a simbolurilor, cuprinse prin definiţie în orice poveste... Oricare ar fi viţiul de temelie al piesei, **Înşir-te, mărgărite** rămâne o încântătoare şi fericită producţie a teatrului nostru. Nu se poate închipui o mai juvenilă explozie de poezie fabuloasă, o mai înlesnită maturitate a versificaţiei. Versurile au destulă somptuozitate ca să placă în sine, dar şi necesara fluiditate pentru a nu îngreuia declamaţia. **Călin Nebunul** al lui Eminescu, puţin scurs de miere, dar încă păstrând miresmele, a trecut aici. Peste tot pluteşte o jovialitate sănătoasă, un umor gras de peveste, inimitabile.

George CăLINESCU, **Istoria literaturii române de la origini până în prezent.** Ediţia a ll-a, revăzută şi adăugită. Editura Minerva, Bucureşti, 1986, p. 713,714.

Victor Eftimiu (1889-1972) a fost un scriitor fecund, publicând în jur de o sută de volume (10 volume de poezii, 50 de proză şi 40 de

teatru), din care nu rămân decât câteva piese de teatru, unul-două romane **(Dragomirna)** şi volumul de maxime **Vorbe... Vorbe... Vorbe...**

Înşir-te, mărgărite (1911), prima piesă, descindea, ceea ce nu s-a observat, din **Sânziana şi Pepelea** de Alecsandri, care are şi o legendă cu titlul **Înşiră-te, mărgărite**, cu alt subiect. Originalitatea lui Eftimiu stă în relativele libertăţi pe care şi le ia faţă de basm. Personajele nu-s ceea ce ştim de mai înainte despre ele. Sorina,fiica lui Alb-împărat, visează la Făt-Frumos, dar, ca să-şi împace şi tatăl, primeşte să se mărite cu altcineva. Făt-Frumos vrea pe Ileana Cosânzeana, dar e mai mult un fanfaron decât un erou. Zmeul care deţine pe Cosânzeana e un Barbă-Albastră, dar şi un nedreptăţit care-şi revendică drepturile lui. Toţi sunt idealişti şi realişti, eroi de basm, dar şi oameni, Alb-împărat în primul rând, om de omenie, care ciocneşte un pahar cu Făt-Frumos şi-l concediază când se ceartă cu Zmeul, dându-i pe amândoi afară. Autorul demitizează **avant la lettre**, coboară fantasticul pe pământ, lăsându-l totuşi să plutească într-o aură de fantezie. Cu toate incongruenţele simbolurilor, feeria rămâne un spectacol încântător. Versurile curg cu o mare naturaleţe, într-un stil de cel mai bun echilibru clasic. Aceleaşi calităţi, minus rotunjimea compunerii, le are cea de-a doua piesă, **Cocoşul negru** (1913)...

Aceste două piese au înnoit teatrul românesc dinainte de primul război mondial, aducând ceva din tehnica fabulosului lui Maeterlinck şi a fanteziei lui Edmond Rostand în decor local.

Al. PIRU, **Istoria literaturii române**, Editura "Grai şi Suflet — Cultura naţională", Bucureşti, 1994, p. 124, 125. .

..Romantic, dar pe o temă faustică - a dilemei morale, a fatalităţii şi destinului uman generic considerate —, e **Cocoşul negru (1913)** de Victor Eftimiu, un prodigios producător de versuri cantabile şi de drame de tot felul, ce vor umple, cu succes adeseori, repertotriul interbelic.

I. NEGOIţESCU, **Istoria literaturii române**, Editura Minerva, Bucureşti, 1991, p. 144-145.